

ACTA DIURNA

Билтен Правног факултета Универзитета у Београду

Број 74, јул – децембар 2023.

Одржане конференције у знак сећања на професоре Правног факултета др Михаила Константиновића и др Ратка Марковића

Издавач
Правни факултет
Универзитета у Београду

За издавача
проф. др Зоран Мирковић

Уредник
проф. др Љубинка Ковачевић

Технички секретар
Љубинка Шутић Мирковић

Пријема
Досије студио

Штампа
Донат граф, Београд

Прилоге, фотографије и сугестије за билтен Правног факултета можете достављати електронском поштом проф. др Љубинки Ковачевић на адресу: ljubinka@ius.bg.ac.rs, до 1. у месецу за догађаје из претходног месеца.

Билтен излази полугодишње.

ISSN 1820-3981

Садржај

- 1 Одржане конференције у знак сећања на професоре Правног факултета др Михаила Константиновића и др Ратка Марковића
- 7 Упис нове генерације студената основних студија
- 7 Дан и слава Факултета
- 8 Свечано отварање нове академске године
- 11 Недеља добродошлице за бруцоше Правног факултета
- 12 Студије за иновацију знања „Нови производи осигурања, технолошке иновације и заштита корисника у осигурању“
- 13 Студије за иновацију знања „Пореско саветовање“
- 14 Глобална конференција о јавним набавкама
- 15 Конференција „Да ли су мањинска права (још увек) људска права“?
- 17 Конференција о међународноправном режиму природних ресурса небеских тела
- 18 Београдска недеља филозофије права
- 20 Симпозијум о књизи Џ. Џ. Постеме „Владавина права: Природа, вредност и остваривост владавине права“
- 22 Конференција „Социјалистичко право у Југославији 1945–1990“
- 24 Конференција о правној заштити животиња
- 31 Скуп „Антика и савремени свет“
- 32 Семинар о еколошким стандардима у ESG критеријумима пословања
- 33 Представљање Инструмента за укључивање принципа да нико не буде изостављен у законска и стратешка документа РС
- 34 Представљање Приручника за примену Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима
- 35 Трибина о значају образовања за спречавање корупције
- 35 Активности у оквиру међународног научног пројекта ALF
- 40 Међународни пројекат за изградњу програма мастер студија *Law, Gender, Intersectionality and Diversity*
- 41 Жан Моне Катедра за европско еколошко право и право климатских промена
- 42 Одржана Београдска летња школа економске анализе права
- 43 Летња школа *Consumer's Rights and Market Regulation in the EU*
- 43 Летња школа о санкцијама у радном праву
- 45 Конференција и друге активности Правне клинике за азил и избегличко право
- 47 Успешно учешће у такмичењу „Осуди дискриминацију“
- 48 Међународна сарадња
- 50 Сарадња с другим институцијама
- 52 Научни скупови и други догађаји у иностранству
- 60 Научни и стручни скупови и предавања у земљи
- 67 Награде и признања
- 70 Студијски боравци у иностранству
- 71 Гости на предавањима и посете институцијама
- 73 *Forum Romanum*
- 79 Општи семинар
- 81 Издавачка делатност
- 81 Вести из Библиотеке
- 82 Факултетски живот
- 85 Студентски живот
- 93 Цртице са путовања на Свету Гору
- 95 Посета европским институцијама и Савезном уставном суду Немачке

Конференција „Сећање
на професора Михаила
Константиновића
– 70. годишњица часописа
Анали Правној факултету
у Београду“

У оквиру обележавања 70. годишњице часописа *Анали Правној факултету у Београду*, 5. и 6. октобра 2023. године, на Правном факултету Универзитета у Београду одржана је конференција под називом „Сећање на професора Михаила Константиновића“. Конференција је посвећена професору др Михаилу Константиновићу, једном од оснивача часописа и првом главном и одговорном уреднику *Анала*. Догађај је окупио признате научнике, професоре и студенте, како би се проучила и анализирали значајна дела и допринос професора др Константиновића различитим пољима права.

Конференцију су отворили декан Правног факултета Универзитета у Београду проф. др Зоран С. Мирковић, и главна уредница *Анала* проф. др Марија Караникић Мирић. Након уводних речи, започела је прва сесија под називом „О часопису и његовом оснивачу“. Ова сесија је била посвећена оснивању часописа *Анали Правној факултету у Београду* и Михаилу Константиновићу, као једном од његових оснивача. У оквиру прве сесије реферате су изложили: проф. др Зоран С. Мирковић („О оснивању часописа *Анали Правној факултету у Београду*“), проф. др Миодраг В. Орлић („Михаило Константиновић и преуређење грађанског права у српском и ранијем југословенском праву“) и проф. емеритус др Дејан Поповић („Између кетмана и одбране универзитетске професије: Михаилу Константиновићу у академским чисткама четрдесетих година 20. века“). Сесијом је председавао проф. емеритус др Сима Аврамовић.

У другој сесии, под називом „Михаило Константиновић – цивилиста и кодификатор“, разматран је Константиновићев допринос реформи грађанског права

*Сесија посвећена 'Аналима' и проф. Константиновићу
као једном од оснивача овог часописа*

у српском и ранијем југословенском праву. Реферате су изложили проф. др Зоран С. Мирковић („Михаило Константиновић о раду на грађанском законик у међуратној Југославији“) и доц. др Нина Кршљанин („Михаило Константиновић /1897–1982/: правник који је обележио једну епоху“), а сесијом је председавала проф. др Марија Караникић Мирић.

Након паузе, конференција је настављена трећом сесијом, где се разговарало о улози проф. др Михаила Константиновића као правника, политичара и оснивача

Спољнотрговинске арбитраже. Сесијом је председавао проф. емеритус др Дејан Поповић, а реферате су изложили проф. др Драгољуб Поповић („Федералист Михаилу Константиновић“), проф. др Таназије Маринковић („Улога Михаила Константиновића у државном преуређењу Краљевине Југославије“) и проф. др Марко Јовановић („Допринос Михаила Константиновића модернизацији југословенске привреде – стварање Спољнотрговинске арбитраже“).

Други дан конференције био је посвећен разматрању значаја прав-

*Сесија посвећена значају његове мисли проф. Константиновића
за савремено грађанско право*

не мисли проф. др Михаила Константиновића за савремено право. Прва сесија је анализирала различите правне институте, укључујући раскид уговора и присилне прописе у судској и уговорној пракси. Сесијом је председавала проф. др Марија Караникић Мирић, а реферате су излагали проф. др Дамјан Можина („Раскид уговора: Скица и Закон о облигационим односима“) и проф. др Драгор Хибер („Принудни прописи у новијој домаћој судској и уговорној пракси“). Након паузе, друга сесија је обухватала теме, као што су уговор о комисиону, ослобађајуће „приступање“ дугу, противправност цедирања у блокади, и установа пребијања у српском праву. Реферате су изложили проф. др Владимир Павић и проф. др Милош Живковић („Уговор о комисиону – нека отворена питања“), проф. др Марија Караникић Мирић („Ослобађајуће ‘приступање’ дугу: заборављени институт из Скице за законик о облигацијама и уговорима“), проф. др Ненад Тешић („О противправности цесије у блокади: прилог теорији о постојању забрањених уговора које не прати санкција ништавости“) и доц. др Милош Вукотић („Обриси установе пребијања у српском праву“). Овом сесијом председавао је проф. др Милан Шкулић.

Завршна, трећа сесија другог дана скупа, анализирала је савремене аспекте института које је Константиновић проучавао. Ово је укључивало питања накнаде штете и права на осигурану суму, гаранције права својине, уређење прекомерног оштећења у домаћем праву и однос са сродним институцијама. Сесијом је председавао проф. др Зоран С. Мирковић, а реферате су излагали проф. др Наташа Петровић Томић („Актуелност разликовања права на накнаду штете и права на осигурану суму у делу Михаила Константиновића: класични институти и модерно право осигурања“), проф. др Катарина Доловић Бојић („Правне гаранције права својине“)

*Са једне од сесија посвећених значају дела
проф. др М. Константиновића за савремено право*

и доц. др Снежана Дабић Никићевић („О начину уређења прекомерног оштећења у нашем праву и односу са сродним установама“).

Скуп су затворили декан Правног факултета Универзитета у Београду проф. др Зоран С. Мирковић и главна уредница *Анала* проф. др Марија Караникић Мирић.

Конференција је пружила дубок увид у правну мисао и наслеђе проф. др Михаила Константиновића, а учесници су имали прилику да размене идеје и разговарају о важним аспектима права који су обликовани његовим доприносом. Догађај је био прилика да се истражи и прослави живот и рад једног од најугледнијих правника у историји Србије.

Округли сто „Омаж професору др Ратку Марковићу“

Проф. др Ратко Марковић (1944–2021), вишедеценијско прво перо уставноправне науке у Срба, оставио је дубок траг савесним и преданим обављањем свог професорског позива. Осим научноистраживачког рада, несобично је и с посебном посвећеношћу утицао не само на образовање будућих правника и официра полиције, већ и оних који се оспо-

собљавају за самосталан научни и педагошки рад.

Подстакнути пријатном моралном дужношћу и мотивисани настојањем да сачувају успомену на једног од својих најзначајнијих професора, Криминалистичко-полицијски универзитет, Правни факултет Универзитета у Београду и Правни факултет Универзитета у Крагујевцу организовали су округли сто *Омаж проф. др Ратку Марковићу*, како би се пријатељи, колеге, студенти и поштоваоци проф. др Ратка Марковића окупили и осврнули на његов лик и дело. Скуп је одржан 8. децембра 2023. године, у амфитеатру 3 Криминалистичко-полицијског универзитета. Ректор Криминалистичко-полицијског универзитета проф. др Зоран Ђурђевић отворио је скуп изразивши задовољство што се омаж проф. др Ратку Марковићу реализује на дан рођења овог истакнутог правника, писца Устава Републике Србије, универзитетског професора, потпредседника Владе и оснивача највише полицијске школе. Подсетио је да је захваљујући професору Марковићу 1993. године Скупштина РС усвојила Закон о Полицијској академији, односно основана је прва високошколска образовно-научна установа полицијске струке у нашој земљи. „Професор Марковић није био само наставник уставног и управног права

и председник Савета Полицијске академије, професор Марковић је био наш ментор. Научио нас је шта значи част, шта значи патриотизам, како волети своју Србију. Прву класу Полицијске академије често називају класом професора Марковића. Ми то и јесмо, том чињеницом смо се увек поносили и бићемо поносни и у будућности“, нагласио је ректор др Ђурђевић.

Присутнима се обратио и декан Правног факултета Универзитета у Београду проф. др Зоран Мирковић, истакавши да је јавно деловање професора др Марковића предмет закључивања и размишљања за све нас. „Велика је корист од великих људи. Ратко Марковић је био велики човек, а наше је да чувамо успомену на такве људе“, закључио је декан др Мирковић.

Продекан Правног факултета Универзитета у Крагујевцу проф. др Милан Рапајић обратио се присутнима указавши да је професор др Марковић већ имао завидну научну и наставну каријеру у тренутку када је постао професор Правног факултета Универзитета у Београду. „Реч је о патриоти првог реда, човеку који је задужио своје отаџбину и дао задатак будућим генерацијама да га следе у правцима у којима је деловао“, рекао је професор др Рапајић.

У оквиру прве сесије под називом: „Ратко Марковић: човек у (не)времену“ говорили су: проф. др Будимир Кошутин, Правни факултет Универзитета у Београду („Ратко Марковић: изузетан човек и професор у времену чудном“); академик проф. др Коста Чавошки, Правни факултет Универзитета у Београду („Списатељска делатност Ратка Марковића у листу ‘Печат’“); проф. др Миленко Крећа, Правни факултет Универзитета у Београду („Допринос професора Марковића у раду Преговарачког тима СР Југославије на Мировној конференцији о Југославији“); проф. др Милан Јовановић, Факултет политичких наука Универзитета у

*Излагањем проф. др Б. Кошутинића отворена је сесија
‘Ратко Марковић: Човек у (не)времену’*

Београду („Ратко Марковић између права и политике“); проф. др Александар Ђурђев, Правни факултет Универзитета у Новом Саду („Неколико генерацијских погледа о пријатељу“) и Слободан Милетић, некадашњи секретар Министарства унутрашњих послова и наставник на Полицијској академији („Ђутања Ратка Марковића“).

Друга сесија под називом „Гледишта о извршној функцији државне власти“ обухватила је излагања: проф. др Зорана Томића, Правни факултет Универзитета у Београду („Личне ‘сличице’ о Професору, уз поглед професора Ратка Марковића на извршну власт“); проф. др Марка

Давинића, Правни факултет Универзитета у Београду („Схватање контроле управе у делима професора Ратка Марковића“); проф. др Сретена Југовића, Криминалистичко-полицијски универзитет („Систем управног права професора Ратка Марковића“), проф. др Милана Рапајића, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу („О извршној власти у делу професора Марковића“).

Сесија под називом „Владавина права и конституционализација људских права“ укључила је излагања: проф. др Маријане Пајванчић, Правни факултет Универзитета у Новом Саду („Избори у ванредним приликама: пример Србије“); проф.

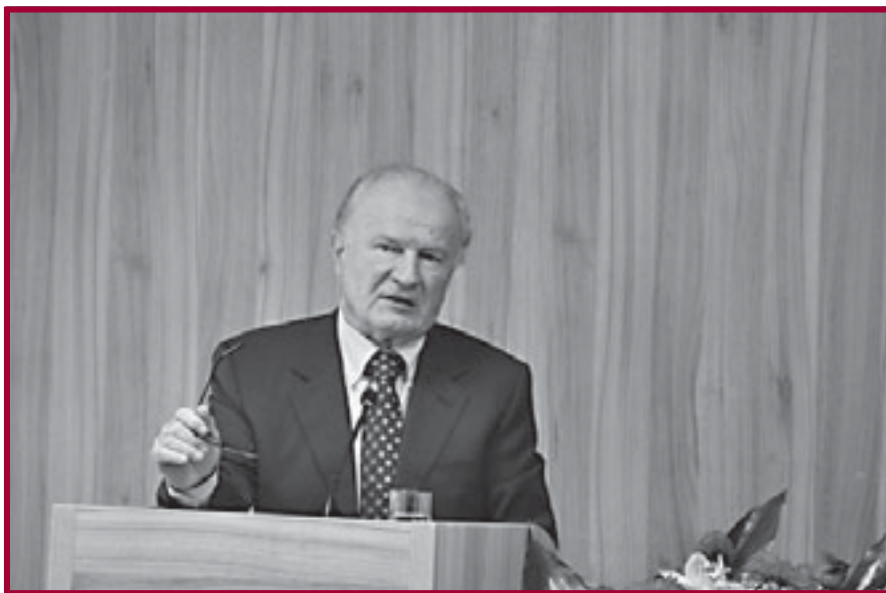

*Академик проф. др К. Чавошки говорио је о списатељској делатности
проф. Р. Марковића у листу ‘Печат’*

др Радомира Зекавице, Криминалистичко-полицијски универзитет („Начело владавине права у делу Ратка Марковића“); проф. др Тијане Шурлан, наставника Криминалистичко-полицијског универзитета и судије Уставног суда („О пренормираности људских права у Уставу из 2006. године“); проф. др Љубинке Ковачевић, Правни факултет Универзитета у Београду („Право на рад: конституционализација и нормативна садржина“) и доц. др Филипа Бојића, Правни факултет Универзитета у Београду („Право на штрајк као уставом загарантовано право“).

У оквиру четврте сесије под називом „Државно питање и вертикална подела власти“, излагали су: проф. др Слободан Орловић, Правни факултет Универзитета у Новом Саду („Уставни правник пре политичара – професор Марковић гледе: ‘Космета и Рамбујеа’, ‘уставног лонца босанског’, ‘мајке Црне Горе’ и ‘војвођанске аутономије’“); проф. др Радомир Лукић, Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву („Утицај Устава Републике Србије из 1990. на Устав Републике српског народа Босне и Херцеговине из 1992. године“); проф. др Марко Станковић, Правни факултет Универзитета у Београду („Концепција федералне државе Ратка Марковића“) и асист. Алекса Николић, Правни факултет Универзитета у Београду („Ратко Марковић и вертикална подела власти /територијална аутономија/“).

Последња сесија, под називом „Концепцијска питања уставног права“ обухватила је излагања: проф. др Владана Петрова, наставника Правног факултета Универзитета у Београду и судије Уставног суда („Зашто је „Уставно право“ проф. др Ратка Марковића „класик“ српске уставноправне књижевности?“); проф. др Танасија Маринковића, Правни факултет Универзитета у Београду („Предмет и метод науке уставног права Ратка Марковића“); проф. др Дарка Симовића, Криминалистичко-полицијски универзитет („Преображај устава

Реферат проф. др М. Креће био је посвећен учешћу проф. др Р. Марковића на Мировној конференцији о Југославији

и обухват уставне материје према гледишту Ратка Марковића“); проф. др Горана Марковића, Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву („Социјалистичка уставност у делу професора Ратка Марковића“); др Мијодрага Радојевића из Института за политичке студије, о теми: „Уставна традиција у делу Ратка Марковића“ и асист. Александра Цветковића, Правни факултет Универзитета у Београду („Место и значај уставне историје у научном делу професора Ратка Марковића“).

У оквиру закључних разматрања, наставник Криминалистичко-полицијског универзитета, модератор и идејни творац круглог стола проф. др Дарко Симовић захвалио се учесницима на доприносу реализацији овог успешног и садржајног скупа, којим су осветлани лик и дело уваженог професора Ратка Марковића. ■

Учесници сесије ‘Гледишта о извршној функцији државне власти’

Упис нове генерације студената основних студија

Припреме за упис нове генерације студената основних академских студија отпочеле су још претходне календарске године, благовременим објављивањем *Приручника за припремање пријемног испита*, као и поставком интерактивне интернет презентације на сајту Правног факултета Универзитета у Београду.

На основу Одлуке Владе Републике Србије, Правни факултет Универзитета у Београду расписао је конкурс за упис на прву годину основних студија за школску 2023/2024. годину, и то за 600 студената чије се образовање финансира

из буџета Републике Србије и 800 самофинансирајућих студената.

Пријаве на конкурс за упис на прву годину основних академских студија примале су се 21. 22. и 23. јуна 2023. године, када се пријавило 1210 кандидата. Пријемни испит, који је одржан 28. јуна, полагало је 1199 кандидата.

Захваљујући одличној организацији, успешном раду Комисије за спровођење пријемног испита којом је руководио професор др Игор Вуковић, као и брзи и труду свих запослених на Факултету, прелиминарни резултати пријемног испита били су доступни кан-

дидатима већ наредног дана, док је упис обављен од 5. јула 2023. године.

У другом уписном року, пријемни испит су полагала 62 кандидата, док је у трећем уписном року полагало пет кандидата.

На прву годину основних академских студија, у сва три уписна рока, уписано је укупно 1135 студената (бруцоша). При упису су формиране три ранг листе: основна листа и две листе по афирмативним мерама (листа за Роме и листа за особе са инвалидитетом). ■

Дан и слава Факултета

Правни факултет Универзитета у Београду је 27. септембра 2023. године у својим просторијама обележио факултетску славу Крстовдан. Овај важан дан у календару наше институције започет је минутом ћутања, због трагично настрадалих суграђана на Косову и Метохији.

Декан Правног факултета професор др Зоран Мирковић је и ове године уручио дипломе свим студентима основних и мастер академских студија који су своје наставне програме завршили у претходној години.

Такође, овај датум је искоришћен и за свечано отварање просторија Центра за темељна правна знања, намењених истраживачком и научном раду страних и домаћих научних радника и сарадника. Оснивање Центра везано је за актуелни пројекат *Advancing Cooperation on the Foundations of Law (ALF)*.

Коначно, у централном холу Факултета, чланови Управе Факултета, запослени и студенти, као и пријатељи Факултета, присуствовали су служби, која је укључила сечење славског колача, а коју су обавили свештеници из цркве Светог Марка у Београду, уз подршку

ученика Богословије Светог Саве у Београду.

Овим путем желимо да се захвалимо свим пријатељима Правног факултета, члановима колектива и студентима који су својим присуством улепшали обележавање Дана и славе Правног факултета Универзитета у Београду. ■

Прослава Крстовдана

Свечано отварање нове академске године

У понедељак, 2. октобра 2023. године, на Правном факултету Универзитета у Београду свечано је отворена академска 2023/24. година. У пуној „петици“ – амфитеатру „Радомир Лукић“ – у присуству бројних представника министарстава, судова, тужилаштва, адвокатури и других представника правничке професије, примили смо нову генерацију студената основних академских студија.

Бруцошима су се обратили декан Правног факултета проф. др Зоран Мирковић, министарка просвете проф. др Славица Ђукић Дејановић, министарка правде Маја Поповић, судија Врховног суда и председница Високог савета судства Зорана Делибашић, те студент продекан Правног факултета Игор Муица. Представници Факултета и ува-

жени гости пожелели су студентима успешне студије, нагласили значај права за развој друштва, осврнули су се на историјат и постигнућа Правног факултета и Универзитета у Београду, те дали и неке практичне савете за успешно студирање.

По већ установљеној традицији, свечаност отварања школске године увеличана је наступом академског хора „Обилић“ АКУД „Бранко Крсмановић“, под руководством диригента Бојана Стојчевића.

Свечаност поводом почетка наставе на мастер академским студијама (студијски програм Право) у школској 2023/2024. години одржана је 23. октобра 2023. године. Студентима су се овом приликом обратили декан професор

др Зоран Мирковић, продекан за наставу професор др Бојан Милисављевић и управница мастер академских студија професорка др Гордана Илић-Попов.

На студијски програм Право уписан је укупно 471 студент (300 уписаних први пут и 171 поново уписан након престанка статуса по основу првог уписа), а на студијски програм Мастер европских интеграција (једногодишњи и дво-годишњи програм) укупно 23 студента (16 који су се уписали први пут и седам који су се поново уписали након престанка статуса по основу првог уписа).

У понедељак, 23. октобра 2023. године, у свечаној сали Правног факултета Универзитета у Београду, званично је отворена нова

академска година на студијском програму Мастер европских интеграција (*Master in European Integration*). На почетку церемоније, продекан за међународну сарадњу проф. др Марко Јовановић одржао је говор добродошлице. Након тога, проф. др Бранко Радловић, проф. др Владимир Павић, проф. др Душан Поповић, доц. др Филип Бојић и доц. др Никола Илић искористили су прилику да поздраве студенте и пруже им информације о изборним предметима које ће им предавати у другом семестру. Управница програма проф. др Драгица Вујадиновић представила је програм и указала на поједина питања важна за студенте.

Студенти су имали прилику да се представе и поставе питања у вези с будућим студијама. Ову генерацију чине студенти из Србије, Бразила, Швајцарске, Сједињених Америчких Држава, Немачке, Грчке, Кине и Русије.

У Конференцијској сали Правног факултета, 25. октобра 2023. године, одржано је традиционално уводно предавање за студенте нове генерације програма Мастер европских интеграција (*European Lecture*). Предавање је одржала проф. др Јулија Капеланска Преговска (*Julia*

Свечани почетак наставе на мастер академским студијама – студијски програм Право

Kapelańska-Pręgowska) са Универзитета Никола Коперник у Торуну, Пољска, на тему „Contextualizing Migration and Refugee Policies in Poland and Europe“. У првом делу предавања је посебно наглашен значај миграција у Европској унији, али и зашто је битно проучавати ову тему. проф. др Капеланска Преговска је потом дала преглед релевантих прописа који се тичу европског миграционог права и ближе упознала студенте са миграционим политикама ЕУ. Централни део предавања био је

посвећен пољском искуству и примени прописа ЕУ у овој области. Коначно, у последњем делу предавања, сва претходна питања су посебно разматрана у контексту људских права. Након предавања, уследила је дискусија, која се нарочито водила око питања интеграције у плуралним друштвима.

Почетак наставе за полазнике седме генерације мастер академских студија из области менаџмента јавних набавки *Master in Public*

Нова генерација студентима програма Мастер европских интеграција с наставницима

Procurement Management, заједничког студијског програма Универзитета у Београду – Правног факултета и Универзитета „Тор Вергата“ у Риму – Департмана за економију и финансије, који се одвија уз подршку Европске банке за обнову и развој (EBRD), свечано је обележен на Правном факултету 11. октобра 2023. године.

Добродошлицу на Универзитет у Београду и Правни факултет студентима су пожелели ректор Универзитета у Београду проф. др Владан Ђокић и декан Правног факултета проф. др Зоран Мирковић, као и амбасадор Италије у Републици Србији Лука Гори и директор одељења за набавке у EBRD Јан Јакхолт. Уследило је обраћање Јелене Чеперковић, представнице канцеларије Европске банке за обнову и развој за регион Западног Балкана, као и проф. др Густава Пиге, управника међународног мастер програма из области јавних набавки (IMPPM) на Универзитету „Тор Вергата“ у Риму, који се укључио посредством видео-везе. Активности и значај Алумни асоцијације IMPPM студентима је представила чланица управног одбора Јасмина Оловчић, истакавши важност повезивања стручњака за набавке широм света који су завршили ове студије. Модератор скупа је био проф. др Доброслав Милованић, управник програма *Master in Public Procurement Management*. Свечаности је присуствовао и др Сима Аврамовић, амбасадор Републике Србије при Светој Столици и професор емеритус Универзитета у Београду – Правног факултета, који је 2017. године учествовао у успостављању београдског програма MPPM на Правном факултету.

Главно предавање, на тему историјата набавки за велике инфраструктуре („The History of Procurement for Large Infrastructures“) одржао је Гвидо Паолучи, међународни експерт и бивши менаџер фонда Централне европске иницијативе при Европској бан-

*Студенти седме генерације програма
Master in Public Procurement Management са делом предавача*

ци за обнову и развој. Имајући у виду његов изузетан допринос при успостављању и реализацији MPPM програма на Универзитету у Београду – Правном факултету, господину Паолучију је додељено посебно признање почасног председавајућег научног одбора MPPM.

Седма генерација овог програма има 26 студената и студенткиња, од којих је њих 25 из региона Западног Балкана (17 из Републике

Србије, четворо из Северне Македоније, троје из Босне и Херцеговине и један из Црне Горе), док је један студент из Молдавије.

Почетак школске године за нову генерацију студената докторских академских студија на Универзитету у Београду – Правном факултету обележен је свечаношћу одржаном 6. новембра 2023. године. Студен-

Догла признања Г. Паолучију, почасном председнику Научног одбора MPPM

тима је добродошлицу пожелео декан професор др Зоран Мирковић, упознавши их са историјатом докторских студија на Правном факултету, док је о правилима студија говорио управник докторских академских студија професор др Небојша Јовановић. По завршетку свечаности професор др Саша Бован одржао је часове предавања из предмета Методи научноистраживачког рада и вештине.

У школској 2023/2024. години, на докторске академске студије уписано је 35 студената (32 који су се уписали први пут и троје који су се поново уписали након престанка статуса по основу првог уписа). ■

Почетак школске године за нову генерацију студената докторских академских студија

Недеља добродошлице за бруцоше Правног факултета

Пратећи лепу традицију која постоји на водећим светским универзитетима, Правни факултет у Београду је другу годину заредом организовао *Недељу добродошлице бруцошима за школску 2023/2024. годину*. Циљ овог догађаја је био да новим студентима пожељимо добродошлицу организовањем низа активности и радионица информативног и едукативног карактера. Све радионице су одржане у складу са предложеним и одобреним распоредом, у периоду од 25. до 29. септембра. До почетка догађаја пристигло је преко 700 пријава, што значи да је више од 250 студената показало интересовање за неколико различитих радионица. Све радионице су биле усмерене на практичне образовне потребе будућих младих правника и бавиле су се различитим темама које су имале за циљ да им омогуће лакши и квалитетнији почетак студентског живота.

Реализовано је следећих девет радионица: „Упознавање Правног факултета“, „Технике правилног

учења“, „Примењене технике правилног учења“, „Како се припремити за испит?“, „Значај и могућности за неформално учење“, „Мотивациони говор – како успети и како не одустати?“, „Основи професионалне комуникације“ и „Академско поштење и студентска етика“, као и сајам студентских организација, у

оквиру кога су бруцоши могли да се упознају и са разноврсним ваннаставним активностима које нуди наш Факултет.

Новитет у односу на прошлу годину је предавање проф. др Иване Крстић „Учење у недискриминаторном окружењу“, где су студенти учили да препознају дискрими-

С једне од девети радионица едукативног и информативног карактера

нацију, родно засновано насиље и узнемиравање, уз прилику да се упознају са својим обавезама у погледу стварања толерантног и подстицајног окружења.

Креирање и руковођење свих осталих радионица било је поверено млађим асистентима и сарадницима,

који су, према речима учесника, били спремни за сарадњу, показали жељу да им помогну и искрено причали о својим искуствима. Допринос успешної реализацији пројекта дали су др Маша Мишковић, др Новак Вујичић, др Валерија Дабетић, др Бојана Тодоровић, Ђорђе Марковић, Уна Дивац, Ивана Радисављевић, Алекса Шкундрић, Никола Станковић и Мила Ђорђевић. ■

роковић, Ђорђе Марковић, Уна Дивац, Ивана Радисављевић, Алекса Шкундрић, Никола Станковић и Мила Ђорђевић. ■

Студије за иновацију знања „Нови производи осигурања, технолошке иновације и заштита корисника у осигурању“

Правни факултет Универзитета у Београду и Удружење осигураваача Србије потписали су Меморандум о сарадњи 5. септембра 2023. године. Том приликом, истакнуто је да две институције, осим заједничког интереса у вези са промоцијом осигурања, деле и традицију. Док је Правни факултет Универзитета у Београду једна од најстаријих правних школа у региону, Удружење осигураваача Србије датира из 1968. године, од када се залаже за заштиту интереса и унапређење струке осигурања. Приликом потписивања Меморандума на Правном факултету, Душко Јовановић, генерални секретар Удружења осигураваача Србије, истакао је да је индустрија осигурања један од оних сегмената финансијског тржишта који ће у годинама које долазе показати тенденцију раста. Иако је дугогодишњи таргет – нето премија од преко милијарду евра – достигнута током кризне 2022. године, Душко Јовановић нагласио је да постоји консензус целе индустрије да ради на максимизацији капацитета тржишта осигурања и буђењу свести корисника услуга. Стратегија која треба да омогући остварење овог циља је, између осталог, и едукација. Из тог разлога постоји интерес Удружења осигураваача Србије да подржи Правни

Са свечаности поводом потписивања Меморандума о сарадњи с Удружењем осигураваача Србије

факултет у процесу реализације студија за иновацију знања. Усавршавањем стручњака различитих профила допринеће се кадровском описмењавању тржишта осигурања, што је предуслов експанзије осигурања. Декан Правног факултета Универзитета у Београду проф. др Зоран Мирковић изразио је захвалност Удружењу осигураваача Србије због спремности да се ангажује као суорганизатор новог пројекта, на чијем челу се налази др Наташа Петровић Томић, редовна професорка на Пословноправној групи предмета.

Професорка др Петровић Томић захвалила се на Удружењу осигураваача Србије на дугогодишњој плодној сарадњи и подршци, која је резултирала закључењем Меморандума о сарадњи. „Правни факултет Универзитета у Београду је увелико профилисан као лидер у образовању кадрова у области права осигурања. Ми смо представници београдске школе права осигурања, која се издваја не само у Србији, већ и у региону, као лидер на тржишту образовања. Организацијом студија за иновацију знања, које ће окупити

стручњаке различитих профила, Правни факултет чини korak напред. Наиме, наша намера је да се убудуће профилишемо као водећи образовни центар, који ће постати расадник знања и специјализације не само правника у осигурању, већ и економиста, актуара, менаџера, стручњака за *compliance*, итд. У остварењу те намере нам помаже Удружење осигураваача Србије, будући да значајан број предавача чине еминентни стручњаци из осигурања“, рекла је професорка др Петровић Томић. Она је закључила да тржиште знања захтева софистицирани приступ, који се заснива на мултидисциплинарном методу.

Правни факултет Универзитета у Београду, у сарадњи са Удружењем осигураваача Србије, излази у сусрет потребама тржишта организацијом студија „Нови производи осигурања, технолошке иновације и заштита корисника у осигурању“, које се неће бавити само правном, већ и економском, маркетиншком и техничком страном осигурања. Само мултидисциплинарним приступом може се постићи продубљено проучавање области, која у развијеним економијама увелико ужива водећи значај. У савременом друштву, осигурање је изузетно користан и цењен производ. Оно је у експанзији, јављају се нови производи, користе се дигиталне иновације, усвајају нове пословне политике, а законодавац неуморно ради на уређењу корпоративних услова за обављање делатности, али и на унапређењу заштите корисни-

Остварње новог програма студија за иновацију знања којим руководи проф. др Н. Петровић Томић

ка осигурања. Оно што је до јуче било у домену слободне воље осигураника, данас или сутра може постати обавезно осигурање. У томе лежи кључно оправдање за организацију Студија за иновацију знања из области осигурања. Актуелност предмета студија никада није била већа. Имајући у виду значај осигурања за сигурност бизниса, али и грађана у својству потрошача, организација студија за иновацију знања се намеће. Програм студија за иновацију знања је конципиран тако да обухвата сјасет тема, почев од стратегије пословања, преко Солвентности II и најновијих ESG трендова, до специфичних питања које отвара дигитализација и коришћење паметних уговора, као и горућа тема заштите података у осигурању.

Било да сте правник, економиста, стручњак за маркетинг у осигурању или за ликвидацију штета, адвокат, или се бавите дистрибуцијом осигурања, професионалним усавршавањем улазите у корак са најновијим трендовима у осигурању.

Студије су свечано отворене 7. октобра, уз присуство највиших представника индустрије осигурања, Народне банке Србије, угледних адвокатских канцеларија и медија.

Предавачи на студијама су универзитетски професори, еминентни стручњаци из праксе осигурања, адвокати и представници надзорног тела. ■

Студије за иновацију знања „Пореско саветовање“

У суботу, 28. октобра 2023. године, почела су предавања на Студијама за иновацију знања „Пореско саветовање“. Студије

похађају 62 полазника правне и економске струке, који ће имати прилике да у наредна два семестра слушају и интерактивно учествују

у предавањима, која ће држати универзитетски професори и порески консултанци из пореских области, као и из релевантних сред-

них области, чије основе порески саветник треба да познаје да би могао да пореском обвезнику пружи стручан и професионалан порески савет.

Проф. др Гордана Илић Попов, управница Студија, се најпре захвалила полазницима ове 15. генерације Студија на указаном поверењу, а затим одржала уводна предавања из области Увода у Пореско право. ■

Уводно предавање управнице проф. др Г. Илић Попов полазницима 15. генерације студија 'Пореско саветовање'

Глобална конференција о јавним набавкама

Професор др Добросав Миловановић, управник мастер академских студија *Master in Public Procurement Management (MPPM)*, и Љиљана Марић, шеф Одсека за мастер и докторске студије и се-

кретар *MPPM*, присуствовали су Осмој глобалној конференцији из области јавних набавки, која је одржана 6. и 7. јула 2023. године у Риму (Фраскати).

Конференција је одржана у организацији Универзитета „Тор Вергата“ у Риму, уз подршку Европске банке за обнову и развој (*EBRD*) и окупила је водеће стручњаке из међународних финансијских ин-

Учесници Осме глобалне конференције из области јавних набавки

ституција и регулаторних тела, креаторе политика, економисте, инжењере, правнике, стручњаке за област јавних набавки, студенте шесте београдске и једанаесте римске генерације, као и алумнисте овог програма. Конференција је обухватила три панела: „What to buy?“, „How to buy?“ и „Who to buy from?“, и произвела је преко потребну дебату о питањима повезаним са иновацијама, конкурентношћу, одрживошћу и регулативом јавних набавки широм света. Професор др Добросав Миловановић био је модератор панела на тему: „Who to buy from?“, која је обухватила две подтеме: „Gender Aspects in Procurement“ и „Firms Training in Procurement“.

По завршетку конференције, студентима шесте београдске и једанаесте римске генерације обратили су се управници *IMPPM* и *MPPM* проф. др Густаво Пига и проф. др Добросав Миловановић, као и директор одељења за набавке у *EBRD* Јан Јакхолт. Такође, о значају образовања у области јавних набавки и важности подршке релевантних институција говорили су Симона Мамели из Министарства спољних послова и међународне сарадње Италије, Френк Мвула из Афричке развојне банке, Даглас Фрејзер из Карипске развојне банке, и Валентина Дел Аира из Фондације *Expo Roma 2030*. У име наставника, студентима се поводом завршетка наставе обратила др Слађана Средојевић, а Ханади Ал-Набулси, председница Алумни асоцијације, позвала је студенте да се по стицању дипломе придруже мрежи

Студенти шесте београдске генерације програма
Master in Public Procurement Management

стручњака за набавке широм света који су завршили овај програм.

У име шесте београдске генерације студената завршни говор је одржао Ђорђе Вишић, а у име једанаесте римске генерације Морин Бајнат. Потом су представник *EBRD* Јевгениј Смирнов и др Слађана Средојевић честитали студентима на успешном похађању наставе у школској 2022/2023. години и уручили им сертификате и плакете.

Наведеним догађајима присуствовали су и наставници који изводе наставу на овом програму у Београду: Вељко Сикирица, проф.

др Педро Тељеш, др Слађана Средојевић, др Јелена Газивода, као и колега Душко Чоловић, руководилац Центра за издаваштво Правног факултета и алумниста *MPPM*.

Током боравка у Риму, представници Правног факултета су одржали састанке са представницима Универзитета „Тор Вергата“ у Риму и Европске банке за обнову и развој, у погледу даље реализације *MPPM* и припремних активности за упис седме генерације у школској 2023/2024. години. ■

Конференција „Да ли су мањинска права (још увек) људска права“?

Одбор за проучавање мањина и људских права Српске академије наука и уметности (САНУ), Правни факултет Универзитета у Београду и Институт Лантош из Будимпеште су 28. и 29. септембра

2023. године организовали међународну конференцију на тему „Да ли су мањинска права (још увек) људска права?“. Конференција је организована поводом обележавања 25 година од ступања на снагу Ок-

вирне конвенције Савета Европе за заштиту мањина и 75 година од усвајања Универзалне декларације о људским правима.

Први дан конференције одржан је у просторијама Српске акаде-

мије наука и уметности, док је конференција започета обраћањем академика др Зорана Кнежевића, председника САНУ. Након уводних речи почео је и радни део конференције, који је био подељен у три панела.

Током првог панела, учеснике и учеснице су поздравили професор др Тибор Варади, председник Организационог комитета, као и Ана-Марија Биро, директорка Института Лантош у Будимпешти. Панелом је модерирао професор др Миодраг Јовановић, док је уводно предавање одржала професорка др Тове Малој из Фленсбурга, на тему: *Специјална права и обавезе: Заштито мањинска права захтевају институционални оквир*.

У оквиру другог панела, судија Европског суда за људска права Јоанис Кристакис представио је рад на тему: *Оквирна конвенција Савета Европе за заштити мањина кроз праксу Европског суда за људска права*, професор др Тибор Торо са Универзитета у Трансилванији говорио је на тему: *Комбиновање материјалне једнакости и права на заштити идентитетиа – неопходан пристоји заштити мањина*, излагање професора др Балаша Визија из Мађарске било је посвећено теми: *Учесћивовање у јавном животу: Да ли је то специјално мањинско право?*, док је професор др Антони Абат и Нинет са Правног факултета у Израелу излагао на тему: *Територијалне димензије мањинских права*.

Последњи панел првог дана конференције укључио је излагања на три теме: *Основна права и нове мањине: управљање различитостију и социјалном кохезијом из персептивне мањинских права*, о којој је говорила Роберта Меда-Виндишер са Института за мањинска права у Болцану; рад на тему *Домородачки народи и регионални ius commune: Категорија у израдањи Цесике Еихлер из Париза*, као и тема *Антропо-лошка теорија, укључивање заштитересованих страна и мањинска*

С једној од панела конференције којом је обележено 25 година од стиуања на снагу Оквирне конвенције за заштити мањина

права: Размишљања о исцраживању и очувању српских немајеријалних добара о којој је говорио др Милош Миленковић са Филозофског факултета Универзитета у Београду.

Конференција је настављена наредног дана, на Правном факултету Универзитета у Београду. Присутне је поздравио декан Правног факултета професор др Зоран Мирковић. Други дан конференције био је подељен у два панела, односно четврти и пети панел. Четвртим панелом је модерирала професорка др Ивана Крстић, док су своја излагања представили професорка др Кристин Хенрард из Брисела, на тему положаја религијских мањина у оквиру праксе Европског суда за људска права и Суда правде Европске уније, затим професорка др Елизабет Крег са Универзитета у Сасексу, на тему: *Две деценије надзора Оквирне конвенције Савета Европе за заштити мањина – лекције из Северне Ирске, Северне Македоније и Украјине*. Професорка Правног факултета Универзитета у Риједи др Весна Црнић Гротић говорила је на тему *25 година имплементације*

Евройске новеље о регионалним и језицима мањина, будући да је недавно била председница Одбора експерата за спровођење Повеље, док је Јулија Селиванов из Службе за спољне послове говорила на тему: *Промоција и заштити људских права (са фокусом на мањинска права) – Силоно деловање ЕУ*. У оквиру последњег панела конференције, своја истраживања су представили Фернанд де Варанес, Специјални извештач Уједињених нација за питања мањина, на тему *Мањинска права су људска права: изазови, нецрања и недовршена архитектура*, као и професор др Миодраг Јовановић и професорка др Ивана Крстић, који су излагали на тему: *Мањинска права као људска права? Концепти и пракса*.

Конференција је окупила истакнуте професоре и професорке, као и експерте и експерткиње са вишегодишњим искуством у области мањинских права, што је посебно допринело квалитету дискусија о изазовима и могућим правцима за развој у области заштите мањина. ■

Конференција о међународноправном режиму природних ресурса небеских тела

Универзитет у Београду – Правни факултет је, заједно са Московским државним институтом за међународне односе (МГИМО), организовао међународну конференцију под називом “Current International Legal Regime of Natural Resources of Celestial Bodies: The Impact of Legislative Innovations” („Актуелни међународноправни режим природних ресурса небеских тела: утицај законодавних новина“). Конференција је одржана 12. октобра 2023. године, на Правном факултету у Београду, уз *online* учешће појединих међународних стручњака и професора.

На међународној конференцији учесници су имали прилику да дискутују о врло актуелним темама из области међународног свемирског права, као и о новинама у међународноправном законодавном оквиру.

Конференцију су отворили председник Српске академије наука и уметности академик др Зоран Кнежевић и декан Правног факултета Универзитета у Београду проф. др Зоран С. Мирковић. Они су учесницима пожелели добродошлицу и истакли актуелност теме конференције за међународно јавно право, као и за међународне односе.

У уводном обраћању, у првом панелу којим је председавао проф. др Бранко Ракић, др Александар Гајић, професор Правног факултета Универзитета у Београду и главни правни саветник у Министарству спољних послова Републике Србије, представио је садашње стање космичког права, са посебним освртом на учешће Уједињених нација (УН), као и тела УН у развоју правног режима космичког права. Након што је професор др Гајић истакао изазове за даљу правну регулацију и сарадњу држава у овој области, директор

МГИМО професор др Александар Вљегањин се у свом излагању осврнуо на правни статус природних ресурса небеских тела, нагласивши нову праксу у различитим националним правним режимима.

Након уводних излагања уследиле су презентације професора др Пола Артура Беркмана са *United Nations Training Institute for Training and Research (UNITAR)*, који је анализирао питање коришћења свемира у мировне сврхе, док је Милан Стојановић из Астрономске опсерваторије у Београду представио рад Опсерваторије и актуелне пројекте на којима раде научници Опсерваторије са колегама са техничких факултета, као што је израда српског сателита *Mosaic Cube Sat*. Након тога уследило је излагање Валентина Уварова, експерта Савета за побољшање законодавних решења у индустрији свемира у оквиру Савета Руске Федерације за економску политику.

Поподневном сесијом председавао је професор др Александар Гајић, а излагали су професор др Маида Бећировић са Правног фа-

култета Универзитета у Новом Пазару, затим проф. Ирина Штодина са МГИМО, проф. др Светлана М. Попова из Центра за упоредно право Шенжен Универзитета у Кини, као и професор др Нурбек Каирмукамедов са Међународног института у Астани, Казахстан. Уводничари су анализирали питања попут комерцијалне употребе свемира, међународних обичаја у области космичког права, као и националне перспективе коришћења свемира.

Последњом сесијом председавала је доц. др Нина Кршљанин са Правног факултета Универзитета у Београду, а излагали су студенти последипломских студија Петра Станојевић са Правног факултета Универзитета у Београду, и Полина Крокхина и Марина Мунтиан са МГИМО, који се усавршавају у области међународног космичког права. Након њихових презентација уследило је излагање Максима Алексева из Министарства спољних послова Руске Федерације, који је говорио о рударењу на астероидима, на примеру Јапана, као и излагање адвоката Герги Су-

Отварање конференције посвећене међународном космичком праву

ворова из адвокатске канцеларије Соколов, Маслов и партнери, који је подробније објаснио стање руског законодавства које се примењује на активности на небеским телима.

Након сваке сесије уследила је плодна дискусија, у којој су се учесници дотакли и питања активнијег учешћа Републике Србије у међународном правном оквиру које

регулише свемирско право, али и иновација наше земље у истраживањима која су везана за свемир.

На крају конференције, чланови Организационог одбора, који чине представници Правног факултета Универзитета у Београду и МГИМО, захвалили су се свим учесницима на одличним презентацијама и корисним питањима која су

покренута, изразивши наду да ће се сарадња ове две институције, која постоји већ дужи низ година, наставити и на другим успешним пројектима и академским сусретима. ■

Београдска недеља филозофије права

Београдска недеља филозофије права одржана је другу годину заредом, од 13. до 18. новембра 2023. године, у оквиру пројекта *Advancing Cooperation on the Foundations of Law (ALF)*. Ове године су конференције, састанци и догађаји одржани у просторијама Правног факултета Универзитета у Београду, затим у Центру за темељна правна знања, као и у просторијама Адвокатске канцеларије Моравчевић, Војновић и партнери у сарадњи са *Schoenherr*.

Тема овогодишње Београдске недеље филозофије права била је „Вештачка интелигенција и право“, а званично је започета 10. међународном студентском конференцијом из теорије и филозофије права под називом „Право и дигиталне технологије“, у оквиру које су студенти различитих нивоа студија обрадили сродне теме. Конференцију су отворили проф. др Миодраг Јовановић и проф. др Бојан Спаић, а затим је уводно излагање на тему „Изазови у регулацији вештачке интелигенције“ одржао проф. др Ђорђе Кривокапић са Факултета организационих наука Универзитета у Београду.

Други део Београдске недеље правне филозофије обухватио је три састанка Београдске групе за теорију права. Проф. др Марко Сегати, са Универзитета у Ђенови одржао је 14. новембра предавање на тему „Проблем са Хартовим навикама: елементи Хјумовске концепције друштвене обавезе“, где

Учесници 10. међународне студентске конференције из теорије и филозофије права

је говорио о Хартовој критици Остина и понудио редефинисање концепта навике. Наредног дана, професор др Домингос Фарињо, са Универзитета у Лисабону и виши истраживач Лисабонског истраживачког центра за јавно право, говорио је о „Регулацији вештачке интелигенције у ЕУ“ и анализирао предлог акта ЕУ о вештачкој интелигенцији кроз визуру Хохфелдове теорије. Коначно, 16. новембра, Елена Ферари, Алесгра Грило и проф. др Алесио Сардо, са Универзитета у Ђенови су разговарали о проблемима, недоумицама и могућим регулацијама контроле закупнина у Европи, представивши своју тему „Јудикализација контроле ренте у Европи“.

Следећи догађај у оквиру Београдске недеље филозофије права била је конференција „Библиотеке и вештачка интелигенција“, одржана 17. новембра 2023. године на Правном факултету Универзитета у Београду. Конференцијом су модерирани Вања Ерор, управница Библиотеке Правног факултета Универзитета у Београду, Бранка Драгосавац, заменица управнице, као и проф. др Бојан Спаић са Правног факултета Универзитета у Београду. Први говорник на конференцији био је Александар Линц из *Data Science Srbija*, након чега је уследило излагање др Новака Вујичића са Правног факултета Универзитета у Београду, који је представио тему „Ауторско право

и библиотеке“. У наставку трибине излагали су Дејана Каваја и Адам Софронијевић из Универзитетске библиотеке «Светозар Марковић», Милица Шевкушић са Института технолошких наука Српске академије наука и уметности, Небојша Крстић из Неолибриса, те Биљана Косановић и Владимир Оташевић из Рачунарског центра Универзитета у Београду.

Завршна дводневна конференција „Вештачка интелигенција и право“ Београдске недеље филозофије права састојала се из два дела. Први део конференције, под називом „Вештачка интелигенција у правној пракси“ одржан је 17. новембра 2023. године, а организован је у сарадњи са Адвокатском канцеларијом Моравчевић Војновић и партнери у сарадњи са *Schoenherr*. Конференција је одржана у просторијама ове адвокатске канцеларије, са уводним излагањем проф. др Буркхарда Шафера са Правног факултета у Единбургу, на тему „Вештачка интелигенција и будућност правне професије“. Следећи панели којим су модерирани проф. др Бојан Спаић и проф. др Миодраг Јовановић расправљали су о практичним импликацијама вештачке интелигенције у правној професији. Експерти и правници практичари бавили су се употребом и злоупотребом вештачке интелигенције. У првом панелу, Дубравко Ђулибрк са Истраживачко-развојног института за вештачку интелигенцију Србије, Јелена Арсић, адвокатица и партнер у Адвокатској канцеларији Моравчевић Војновић и партнери, и проф. др Светислав Костић са Правног факултета Универзитета у Београду, бавили су се коришћењем вештачке интелигенције, док су у другом панелу, Андреа Радоњанин и Марија Влајковић, адвокатице и партнери у Адвокатској канцеларији Моравчевић Војновић и партнери, разговарали са проф. др Ђорђем Кривокапићем са Факултета организационих наука Универзитета у

С конференције 'Библиотеке и вештачка интелигенција'

Београду о злоупотреби вештачке интелигенције и њеним правним импликацијама.

Коначно, други део конференције „Вештачка интелигенција и право“ – „Вештачка интелигенција и филозофија права“ одржан је 18. новембра 2023. године, на Правном факултету Универзитета у Београду. Говорници и панелисти критички су анализирали недавна дешавања у области вештачке интелигенције и машинског учења из филозофске перспективе. Уводни говор је

поново одржао проф. др Буркхард Шафер, са Правног факултета у Единбургу. Проф. др Ђовани Тузет са Универзитета Бокони говорио је о „Вештачкој интелигенцији и сведочењу“, док су проф. др Бојан Спаић и проф. др Миодраг Јовановић са Правног факултета Универзитета у Београду представили тему „Вештачки разум и вештачка интелигенција: тестирање способности правног расуђивања великих језичких модела“. Проф. др Прземислав Палка, са Јагелонског универзитета,

Део конференције 'Вештачка интелигенција и право' био је посвећен правној пракси

анализирао је питање „Шта је (не) људски могуће: вештачка интелигенција, правне претпоставке и случај права приватности“, а професор др Домингос Фарињо, са Универзитета у Лисабону, овога пута се позабавио питањем „Вештачка интелигенција и тумачење: шта би могло поћи наопако?“. Постдокторанткиња на Правном факултету Универзитета у Београду др Хулијета Рабанос и проф. др Бојан Спаић представили су тему „Смрт правног аутора: вештачка интелигенција и ауторитет у праву“, док је др Маша Медведева са Универзитета у Лајдену говорила на тему „Свеобухватни водич за предвиђање правних пресуда“. Проф. др Педро Мониз Лопез са Универзитета у Лисабону представио је учесницима тему „Поједини позадински теоријски аспекти сличности у вештачкој интелигенцији“, док је Марија Викторија Каро са Универзитета у Буенос Ајресу говорила о „Могућности каузалног закључивања великих језичких модела у правном процесу“. Напоследку, др Новак Вујичић са Правног факултета Универзитета у Београду изнео је своје увиде на тему „Појава вештачке интелигенције: потреба за новим ребалансом ауторских права?“.

Београдска недеља филозофије права званично је затворена пријемом у дворишту Центра за темељна правна знања (*Center for Legal*

Део конференције био је посвећен теми:
Вештачка интелигенција и филозофија права

Fundamentals) на Правном факултету, где су учесници, гости и организатори имали прилику да наставе дискусије покренуте током бројних догађаја и прославе завршетак веома успешне академске недеље.

Овогодишња Београдска недеља филозофије права, подржана од стране адвокатске канцеларије Моравчевић Војновић и партнери у сарадњи са *Schoenherr*, Иницијативе Дигитална Србија и Српског удружења за правну и социјалну филозофију, угостила је око 74 говорника из више од 10 земаља и преко 15 различитих универзитета, као и из бројних института, институција и адвокатских канцеларија.

У организацији Београдске недеље правне филозофије учествовали су, поред проф. др Бојана Спаића и проф. др Миодрага Јовановића, и истраживачица са докторатом Хулијета Рабанос, асистенткиње Мила Ђорђевић и Марија Влајковић, сарадник у настави Сава Војновић, докторандкиња Ана Здравковић, као и координаторка научних пројеката из области међународне сарадње Мина Миона Вуканић, те управница Библиотеке Правног факултета Вања Ерор. ■

Симпозијум о књизи Џ. Џ. Постеме „Владавина права: Природа, вредност и остваривост владавине права“

Центар за темељна правна знања Правног факултета Универзитета у Београду *ALF* и *IVR* Србија организовали су Симпозијум о књизи професора емеритуса Џералда Џ. Постеме „Владавина права: Природа, вредност и остваривост владавине права“ на Правном факултету Универзитета у Београду, 31. октобра 2023.

Симпозијум је отворила доц. др Нина Кршљанин, продеканка за научни и стручни рад, а потом се публици обратила проф. др Јасминка Хасанбеговић, захваљујући чијој иницијативи је Правни факултет имао част и задовољство да угости професора др Постему. Професорка др Хасанбеговић је одржала уводну реч,

а потом и модерирала скупом. У свом уводном обраћању проф. др Хасанбеговић је представила професора др Постему публици и истакла да је Симпозијум окупио петнаест учесница и учесника из чак десет различитих држава и универзитета.

Проф. др Постема је своје предавање започео истицањем да је

суштинска идеја владавине права заштита од произвољне употребе политичке моћи помоћу правних правила, правних инструмената. Принципи владавине права обухватају три елемента: суверенитет права (политичка власт је легитимна само ако се стиче и врши на правом одређен начин, на основу закона који усвајају стандарде правичности, и владају свима, нарочито носиоцима власти), једнакост (једнака примена закона на све као једнака правна заштита свих и једнак приступ тој заштити свима) и верност праву (сви чланови политичке заједнице морају да позивају свакога на одговорност према закону, а нарочито званичнике). Затим је истакао да је верност праву покретачки дух владавине права, јер идеја припадништва заједници подразумева узајамност, једнакоправност, достојанство појединца и слободу као главне вредности сваке заједнице. С друге стране, проф. др Постема није занемарио институционалне аспекте владавине права. Истакао је да се идеал владавине права мора институционално остваривати, односно да захтева законитост у најширем смислу, то јест конституисање, ограничавање и санкционисање вршења власти помоћу поделе власти и хоризонталне одговорности, деловања цивилног друштва (то јест вертикалне одговорности) и јаке правне професије дубоко посвећене владавини права. На крају, проф. др Постема је указао на претње владавини права, правећи разлику између акутних претњи (конкретно кршење закона, застрашивање и корупција) и хроничних (пропадање етоса заједнице, апатија и отуђеност).

Потом су уследили бројни коментари, питања и дилеме угледних домаћих и страних професора, који су дали велики допринос дискусији. Коментаре су дали следеће професорке и професори: проф. др М. Павчник (Универзитет у Љубљани, Правни факултет),

Проф. др Ј. Хасанбеговић, проф. др Џ. Џ. Постема и доц. др Н. Криљанин на ојиварању Симпозијума

проф. др Ђ. Ујгур (Универзитет у Анкари, Правни факултет), проф. емеритус др К. Папагеоргиоу (Национални и каподистријски универзитет у Атини, Правни факултет), проф. др Ј. Хасанбеговић (Универзитет у Београду, Правни факултет), проф. др А. Димишкова (Универзитет „Св. Ђирило и Методије“ у Скопљу, Филозофски факултет), проф. др М. Јовановић (Универзитет у Београду, Правни факултет), проф. др И. Туцак (Универзитет Јосипа Јурја Штросмајера у Осјеку, Правни факултет), проф. др И. Милинковић (Универзитет у Бањој Луци, Правни факултет),

проф. др Б. Чучковић (Универзитет у Београду, Правни факултет), проф. др В. Вуцакић (Национални и каподистријски универзитет у Атини, Правни факултет), проф. др Т. Габриш (Универзитет у Трнави, Правни факултет), проф. др Б. Спаић (Универзитет у Београду, Правни факултет), др проф. Н. Оздемир (Универзитет у Анкари, Правни факултет).

Коментари и питања која су учеснице и учесници давали инспирисани и подстакнути књигом професора др Постеме тицали су се различитих тема, те су се, између осталог, осврнули на степен

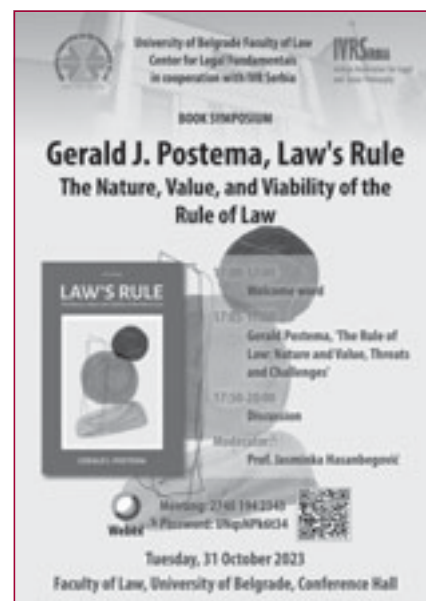
Симпозијум је окупио 15 учесница и учесника из чак 10 држава

извесности норми који је неопходан да би се очувало поверење у право, позицију правног субјекта у владавини права, вредности владавине права и изазове с којима се суочава, концепт суверености права, правну аргументацију, владавину права у међународном праву, владавину права у ванредним ситуацијама и кризама, утицај вештачке интелигенције на владавину права.

На крају Симпозијума, професор др Постема је одговорио на питања и коментаре учесника, али и искористио прилику да присутним студенткињама и студентима

Правног факултета пошаље значајне и снажне поруке на основу свог богатог професионалног искуства, док се професорка др Хасанбеговић захвалила свима на сјајној и продуктивној расправи о различитим аспектима владавине права.

По окончању Симпозијума, професор др Постема је наставио разговор са студентима и наставницима Правног факултета у пријатној атмосфери Наставничког клуба, на коктелу који је тим поводом организован. ■

Конференција „Социјалистичко право у Југославији 1945–1990“

На Правном факултету Универзитета у Београду је 29. и 30. новембра и 1. децембра 2023. године одржана конференција „Социјалистичко право у Југославији 1945–1990“. Конференција је била посвећена свеобухватном и непристрасном преиспитивању социјалистичког правног поретка, сачињавало ју је девет тематских заседања, а започела је тачно на осамдесетогодишњицу Другог заседања АВНОЈ-а.

На почетку Конференције, копредседавајући Организационог одбора су образложили разлоге за њено одржавање. Указали су на то да ћемо, ипак, боље разумети правну данашњицу коју проживљавамо и будућност која долази уколико хладно сагледамо и трезвено преиспитамо прошлост, у којој је у једном тренутку, револуционарном вољом, прекинут континуитет развоја права на просторима некадашње Југославије. Истакли су и да разумевање не само свих заблуда социјалистичког права, већ сагледавање њихових узрока и уживљавање у улогу оних који су то право стварали, не може да шкоди у данашње

доба и савременим покушајима обликовања права које би требало да буде у складу и са нашим (глобализованим) окружењем и са специфичностима нашег поднебља.

После отварања конференције, започела су заседања, почев од уводног, посвећеног излагањима која су обрађивала историјски контекст настанка социјалистичке Југославије, потом идеолошке основе уставноправног поретка те земље, као и место југословенског социјалистичког права у упоредном праву. Уследила су заседања усредсређена на правнотеоријске теме (са рефератима који су обрађивали правну културу социјалистичке Југославије и образовање правника у тој земљи на примеру београдског Правног факултета), уставноправне и сродне теме (на коме су изложени реферати о нултој тачки социјалистичког права, то јест поништавању затеченог правног поретка, уставном идентитету социјалистичке Југославије и уставним основама политичког система социјалистичке Југославије), и процесноправне и кривичноправне темама (са рефера-

тима који су се бавили грађанским процесним правом, кривичним материјалним правом и кривичним процесним правом социјалистичке Југославије), чиме је завршен први дан Конференције.

Други дан Конференције започео је заседањем посвећеним управноправним и сродним темама (на коме су изложени реферати о управом праву, правном уређењу послова државне безбедности, правном уређењу оружаних снага и правном положају верских заједница у социјалистичкој Југославији), а завршен је заседањима усредсређеним на грађанскоправне и пословноправне теме (са рефератима посвећеним концепцији својине и других стварних права, регистрацији имовине у социјалистичкој Југославији, социјалистичком облигационом праву, породичном праву у социјализму, праву интелектуалне својине, привредним организацијама у социјализму и међународном приватном праву и арбитражи у социјалистичкој Југославији).

Трећег дана су се одржала два заседања: прво је било усредсређе-

но на радноправне и сродне теме (на коме су изложени реферати који су обрађивали радно право у социјалистичкој Југославији и правно уређење социјалне заштите), док је последње заседање било посвећено правноекономским темама (са рефератима о правном оквиру и алокацији ресурса у привреди социјалистичке Југославије, правним основама деловања централне банке и монетарне политике у социјалистичкој Југославији, правном уређењу приходне стране јавних финансија и буџетском праву и његовој фрагментацији у социјалистичкој Југославији).

На конференцији је изложено 28 реферата. Међу излагачима су били наставници Правног факултета Универзитета у Београду (међу њима и понеки професори емеритуси и професори у пензији), Филозофског факултета и Факултета политичких наука истог универзитета, Правног факултета Универзитета у Нишу, Правног факултета Универзитета Унион, Факултета за финансије, економију и администрацију универзитета Метрополитан, као и научни сарадници Института за упоредно право и Народне банке Србије. Сва излагања (свако је трајало 30 минута) пратиле су живе расправе, излагачима су се постављала питања, износили су се додатни увиди или налази супротни онима који су у рефератима били изложени, а излагачи су у својим одговорима и коментарима пружали додатна објашњења својих теза.

На основу излагања и расправе на Конференцији, стиче се утисак да је свој врхунац, у погледу квалитета прописа, социјалистичко право достигло крајем шездесетих година прошлог века. Међутим, убрзо је, почетком седамдесетих година, уследило идеолошко заостравање, које се може поистоветити са уставним амандманима из 1971. године. После лепо написаних, јасних и разборитих закона,

*Којредседавајући Организационог одбора професори
др Д. Пойовић, др Б. Бејовић и др З. Мирковић ошварају Конференцију*

додуше несумњиво социјалистичког опредељења, појављују се лоше написани прописи, преоптерећени самоуправном идеологијом и рогобатном терминологијом.

Сви присутни су добили по примерак брошуре са програмом Конференције, њеним кратким објашњењем, списком аутора и по форми унификованим сажецима свих реферата. Електронска верзија брошуре се налази на сајту Правног факултета Универзитета у Београду.

Тонске снимке изабраних излагања емитовао је Трећи програм Радио Београда. Очекује се да ће у првом кварталу 2024. године бити емитовано још излагања.

Зборник свих радова са ове конференције, у издању Правног факултета Универзитета у Београду, објавиће се средином 2024. године. ■

Део учесника Конференције на којој је изложено 28 реферата

Конференција о правној заштити животиња

На Правном факултету Универзитета у Београду је 6. децембра 2023. године одржана конференција „Правна заштита животиња – У сусрет Закону о изменама и допунама Закона о доброби животиња“. Конференцију је отворила продекан за научну сарадњу доц. др Нина Кршљанин, пославши поруку да никада није сувише касно да урадимо нешто корисно за заштиту животиња. Након тога се скупу обратила проф. др Вања Бајовић, која је нагласила да животиње нису ствар, да оне пате, воле и осећају. Указала је на незаинтересованост политике за ову тему, с обзиром на то да животиње не гласају, те тако нису предмет интересовања политичара, што истовремено значи да смо ми ти који треба да им пружимо глас и да станемо у њихову одбрану. У прогресивним друштвима је суровост према животињама сурово и санкционисана, нагласила је, те изразила наду да ће ова конференција бити корак напред у циљу заштите доброби животиња, које су у нашем друштву изузетно лоше третиране. Свечано отварање конференције је завршено обраћањем проф. др Бранка Ракића, који је прагматично истакао да постоје одређени кабинети на Факултету који су *pet friendly* и да би могла да се покрене иницијатива да на целом Факултету буде дозвољен приступ љубимаца. Подсетио је да на основним академским студијама на нашем Факултету постоји изборни предмет који се бави изучавањем правне заштите животиња.

Конференција је била подељена на четири сесије: „Правни субјективитет животиња као осећајних бића“ (говорници: Зорана Тодоровић, Бојан Спаић, Јелена Јевтовић; модератор: Бранко Ракић); „Анализа Закона о доброби жи-

вотиња – Његова (не)примена и правци будућих измена“ (говорници: Наташа Стојановић – најављена, али је из здравствених разлога била одсутна; Маријана Вучинић, Александра Илић, Катарина Ненадовић, Ана Батрићевић; модератор: Марко Давинић); „Управноправна и казеноправна заштита животиња – Реакција на кршење законских одредби“ (говорници: Марко Давинић, Вања Бајовић, Нена Милорадовић Бјелица, Наталија Живковић, Игор Вуковић; модератор: Ивана Марковић); „Међународни, упоредноправни и порескоправни аспекти заштите животиња и њихове доброби“ (говорници: Бранко Ракић, Борис Бакота, Гордана Илић Попов, Ивана Марковић; модератор: Вања Бајовић).

О осећајности животиња и заштити њихове доброби говорила је др Зорана Тодоровић, научна сарадница Универзитета у Београду. Конкретно се осврнула на то да је осећајност основ правне заштите животиња, објаснила је шта се под тиме подразумева, те зашто је релевантна у погледу Закона о доброби животиња (ЗДЖ), који се, према изричитој законској одредби, односи на животиње које могу да осете бол, патњу, страх и стрес. Нагласила је да неуронаучна истраживања потврђују да су многе животиње осећајна бића, која доживљавају разне емоције, посебно радост, тугу, страх, љутњу и бес, као основне емоције. Осим неуронаучне евиденције, ту су и бихејвиорални показатељи, попут њихове флексибилности (животиње у новим и непредвидивим ситуацијама прилагођавају своје понашање) и комуникације, укључујући емоционално изражавање. Нагласила је да животиње имају и морални статус, а људи имају дужност да им не наносе бол или патњу. Основни проблем наших законских решења

јесте њихова неефикасна примена, као и уопште то што су животиње схваћене као ствари које људи поседују или држе. Поменула је потенцијалне измене закона које би доследније поштовале чињеницу да су животиње осећајна бића, као и да њихову добробит треба схватити шире – не само као физичку, већ и као менталну и емоционалну добробит.

Проф. др Бојан Спаић осврнуо се на базично питање моралног и правног субјективитета животиња. Правници, наиме, често олако тврде да животиње не могу да имају правни субјективитет због тога што не могу да буду носиоци обавеза. Ипак, разматрање било које теорије правног субјективитета показује да обавезе нису неопходан услов да би неки ентитет имао статус субјекта права. Једна од тих теорија, по којој субјекти права могу бити само она бића која су субјекти морала, позива нас да размотримо питање да ли животиње могу бити морални субјекти. С обзиром на то да субјект моралне вредности може бити свако биће које је у стању да осећа бол, нема никакве сумње да и већина животиња спада у круг субјеката. Управо у том смислу проф. др Спаић тврди да је неморално законски

порицати правни субјективитет моралним субјектима. Но, и под условом да се животињама законски призна правни субјективитет, већина моралних проблема односа људи у Србији неће бити решена. Да би се то постигло, неопходна је промена конвенционалних моралних правила, која регулишу наш однос према бићима с којима делимо свет.

Јелена Јевтовић из Уније послодаваца Србије и чланица Радне групе за измене и допуне Закона о добробити животиња указала је на бројне неправилности и незаконитости у погледу самог формирања и рада Радне групе, које наводе на закључак да не постоји стварна воља да се ово питање системски реши. Формирању Радне групе претходио је састанак у Влади Републике Србије са активистима и појединим удружењима, а обавештење о састанку је објављено преко приватне Инстаграм странице запослене у Влади Републике Србије, са позивом свим заинтересованима да њему присуствују. Након састанка је уследило обавештење свим присутнима да су именовани за чланове Радне групе, што је имало за последицу да се у Радној групи нађу и оне особе које крше Закон у чијем новелирању би требало да учествују, попут, примера ради, власника нерегистрованог прихватиштва или власника нерегистроване одгајивачнице паса. Супротно прописима и уобичајеној пракси, Радна група је формирана без званичног обавештавања јавности о томе; њеним члановима је позив за први састанак достављен без дневног реда и материјала, без анализе ефеката важећег Закона и разлога из којих га је потребно мењати. Члановима Радне групе је саопштено да имају мандат да расправљају само о одредбама које се односе на прихватиштва, односно да учествују у изменама свега четири члана важећег Закона. Неприхватљиво и неуобичајено је да Радна група за измену закона, заправо,

може да одлучује само о изменама неких чланова закона, док јој се у погледу других измена ускраћују било каква овлашћења. Министарство пољопривреде – Управа за ветерину је, у погледу других одредби, поново понудила Нацрт закона припремљен још 2015. године, који се још тада показао неприхватљивим и супротним самој идеји добробити животиња, будући да, између осталог, предвиђа еутаназију здравих животиња, укидање забране узгоја животиња ради експлоатације крзна и слична крајње нехумана решења која нас, уместо да унапређују постојеће одредбе, удаљавају од постављених међународних стандарда у овој области.

Др Катарина Ненадовић, ванредна професорка Факултета ветеринарске медицине, причала је о код нас у потпуности занемареној теми „Заштите фармских животиња“. Нагласила је да су фармске животиње, као што су краве и кокошке, итекако свесне и осећајне животиње, у истој равни са кућним љубимцима, те да је проблем да се код људи створи управо свест о томе. Нагласила је да је та свест одсутна и код великог броја ветеринара који врло често акценат стављају на физичку, а не на менталну добробит животиња.

Поновила је дефиницију добробити животиња, као стања организма животиње која се прилађава условима живота које је за њу створио човек. Осврнула се на раније поменути утилитаристички приступ, према коме можемо да користимо животиње, али је нагласила да је неопходно да штета коју им неминовно причињавамо (фармери, ветеринари, држаоци животиња) буде што мања, тим пре што је однос према њима обележен економичношћу и рентабилношћу – на њих се гледа као на предмете од којих ће се добити нека продуктивност. Иако постоји Закон о добробити животиња и Правилник којим се регулише начин на који се држе фармске животиње, у пракси је ситуација другачија. Навела је пример кокошака које се у Европској унији од 2012. године не смеју држати у малим кавезима, док је код нас то и даље дозвољено (ради одржавања социјалног мира, због недовољног броја ветеринарских инспектора, итд.), тј. прелазни период ка укидању тог начина држања и даље траје. На крају је још једном нагласила значај превентиве, неопходност подизања свести о добробити фармских животиња и проблем непримене постојећих законских решења.

Сесија 'Правни субјективитет животиња као осећајних бића'

Ванредна професорка Факултета безбедности др Александра Илић говорила је на тему „Контрола размножавања и продаје кућних љубимаца у светлу Закона о добробити животиња“. Проф. др Илић је о тој теми написала рад заједно са др Милошем Вучићевићем, ванредним професором Факултета ветеринарске медицине, у ком су, пре свега на примеру кунџа, показани проблеми у поменутим сегментима. У свом излагању, проф. др Илић је, најпре, конкретизовала релевантни правни оквир у погледу питања која је истраживала, и то Закон о ветеринарству, Закон о добробити животиња и Правилник о условима који морају да испуњавају одгајивачнице за животиње. Указала је на пропуст, тј. на непостојање правилника који би морале да примењују продавнице које продају кућне љубимце, а чије је доношење предвиђено Законом о добробити животиња. Аналитички се осврнула и на одређене кључне појмове из закона (кућни љубимци, репродукција животиња, одгајивачница животиња, продавница животиња, пажња доброг домаћина, власник, односно држалац кућног љубимца) и на проблем њихове неодређености. Објаснила је зашто одређене одредбе (о одгајивачницама) садрже добра решења, али и како су у пракси неспроводиве. С друге стране, продавнице кућних љубимаца нису регистроване за послове продаје кућних љубимаца, већ су, по Закону о ветерини, регистроване за продају лекова, хране и опреме за животиње, тј. махом не испуњавају услове за делатност којом се баве (начин чувања љубимаца, обука запослених, итд.). На крају је представила резултате анкете коју је спровела заједно са коаутором рада, а која се тиче набавке кунџа, који су показали да је највећи број животиња купљен у неовлашћеним продавницама, те здравствених проблема јединки које су купљене у тим условима.

Др Маријана Вучинић, редовна професорка Факултета ветеринарске медицине, говорила је на тему „Хордашење као облик злостављања животиња“. Термин „хордашење“ се односи на сакупљање или „компулсивно гомилање“ животиња (или ствари) до мере када то постаје претерано или патолошко. Како истиче проф. др Вучинић, ову појаву је, за почетак, битно разграничити од колекционарства (тераријуми, инсектаријуми, зоолошки вртови), а затим и уочити различите врсте „хордаша“, почев од оних који задржавају и негују потомке својих кућних љубимаца (које одбијају да стерилишу), преко „спасилаца“ напуштених животиња, до експлоататора. Дакле, иако хордашење најчешће започиње из љубави према животињама, оно углавном завршава у њиховом злостављању и патњи. Наиме, због бројности животиња, њихов држалац долази у ситуацију да не може да задовољи основне потребе животиња, као што су исхрана, ветеринарска нега, одговарајући смештај, хигијена. Будући да је хордашење једна од манифестација психијатријског поремећаја, познатог као Диогенов синдром, „хордаш“ не препознаје нити признаје да је реч о злостављању животиња и не може да се заустави у понављању истог прекршаја, а додатни проблем је и у томе што људи из окружења реагују на ову појаву тек ако су директно и лично угрожени.

У излагању на тему „Добробит експерименталних животиња у Србији: правни оквири и кључни изазови“, др Ана Батрићевић, виша научна сарадница Института за криминолошка и социолошка истраживања, критички је анализирава важеће законске и подзаконске акте у Србији од значаја за заштиту добробити животиња које се употребљавају за вршење научних огледа. Она је истакла да се, упркос проналажењу бројних алтернатива научним огледима на

живим животињама, ови огледи и данас спроводе широм света, изазивајући код животиња бол, патњу, страх и стрес. Због тога је, најпре, анализирала услове како за кривичноправно, тако и за прекршајноправно санкционисање вршења експеримената над животињама на начин и под условима који нису у складу са меродавним законским и подзаконским актима. Такође, поставила је питање односа огледа над животињама са кривичним делом убијања и злостављања животиња из члана 269 Кривичног законика Републике Србије, као и са прекршајима, у складу са одредбама Закона о добробити животиња. У закључним разматрањима указала је на кључне изазове у вези са вршењем огледа на живим животињама у нашој земљи, пре свега, у смислу превенције, откривања и санкционисања њиховог евентуалног незаконитог спровођења, као и у вези са потребом да се ова област у потпуности усклади са европским правним стандардима. Коначно, др Батрићевић је изнела одређене препоруке усмерене на унапређење заштите добробити експерименталних животиња, пре свега, кроз указивање на одређене спорне или недовољно прецизно формулисане одредбе Закона о добробити животиња, као и на неопходност квалитетнијег мониторинга и евидентирања ове праксе.

Тема излагања проф. др Марка Давинића гласила је „Надзор над спровођењем Закона о добробити животиња“. Овај закон садржи, наиме, посебан део, у којем је регулисано питање надзора, с тим што је као једини облик надзора над спровођењем Закона и прописа донетих на основу њега предвиђен инспекцијски надзор који врши Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, преко ветеринарских инспектора. Недовољан број инспектора, веома широка надлежност и неретка пасивност онемогућавају, међутим, ефикасну заштиту животиња у

појединим ситуацијама. Такође, на захтев ветеринарског инспектора, Министарство унутрашњих послова, у границама својих овлашћења, пружа помоћ при спровођењу инспекцијског надзора. Професор др Давинић аргументује, међутим, да такво организационо решење није задовољавајуће и да је потребно створити претпоставке за значајније укључивање посебне јединице МУП-а, као и комуналне милиције у јединицама локалне самоуправе где она постоји. Такво решење би омогућило не само ефикаснију заштиту животиња, посебно у случајевима најтежих облика њиховог занемаривања, злостављања и напуштања, него би у великој мери допринело већој безбедности становништва, с обзиром на посредну везу између злостављања животиња и насиља над људима.

Проф. др Вања Бајовић осврнула се на „Правну реакцију на напуштање животиња – проблематику изгубљених и напуштених животиња и животиња у прихватилиштима“. Напуштање животиње предвиђено је као прекршај Законом о добробити животиња, али се прекршајни поступци не покрећу, а казне не изричу, те међу грађанима и не постоји свест да је напуштање животиње противзаконито. Разлог за то лежи у чињеници да је без доследне примене и контроле обавезе трајног обележавања (чиповања) пса тешко утврдити ко је власник који га је напустио и који је прекршајно одговоран. Ово резултира великим бројем напуштених (уличних) паса на рачун чијих стварних, а неретко и лажираних, уједа држава исплаћује милионске износе. Поред неодговорних власника, други узрок проблема су нерегистроване и профитабилне одгајивачнице. У Управи за ветерину званично је регистровано 67 одгајивачница паса које послују законито, испуњавају услове и плаћају порез на ову делатност, док се преко Кинолошког савеза рекламира чак 4.300 одгаји-

Са сесије посвећене анализи Закона о добробити животиња

вачница, што наводи на закључак да у Србији постоји енормно велики број незаконитих одгајивачница. Илустрације ради, током 2021. године, Кинолошки савез Србије је издао 61.974 родовника за штенце, док је исте године у Аустрији издато 8.521, а у Швајцарској 7.439 родовника. Поред огромног броја паса, који, ако се не продају, завршавају на улицама, приход Кинолошког савеза само од издавања родовника износио је 154 935 000 РСД (око милион и триста хиљада евра), што наводи на закључак да се ради о врло профитабилној делатности на штрб не само животиња и њихове добробити, већ и државног буџета, те онима који од ње профитирају и није интерес да се ово питање на адекватан начин реши. Проблем је својевремено препознат и од стране Државне ревизорске институције, али ништа није учињено у погледу његовог решавања. Поред тога, велики број јединица локалне самоуправе није испунио обавезе на које их обавезују Закон о добробити животиња и Закон о ветеринарству, у погледу обезбеђивања прихватилишта за напуштене животиње и оснивања служби зоохигијене, што додатно отвара врата коруптивним радњама, у погледу закључивања

уговора са приватним компанијама за обављање ових делатности, којима, такође, није у интересу да се проблем реши, будући да тиме губе значајан део својих прихода. Сходно томе, питање решавања проблема напуштених животиња, превасходно паса и мачака, није само питање заштите животиња и њихове добробити, већ и питање сузбијања корупције и борбе за владавину права, која се остварује кроз доследну примену законских одредби.

Нена Милорадовић Бјелица, виши јавнотужилачки помоћник Првог основног јавног тужилаштва у Београду, причала је о теми „Одговор полиције и тужилаштва на убијање и злостављање животиња“. Навела је главне узроке малог броја осуђујућих пресуда за кривично дело убијања и злостављања животиња, као што су непостојање емпатије код запослених у тужилаштву који се баве овом материјом и недостатак едукације колега, јер се ради о специфичној, ускостручној области, у којој је неопходно познавати велики број махом ванкривичних закона, који регулишу материју еколошког права, под чијим окриљем је код нас уређена заштита животиња. Осврнула се и на статистич-

ке податке у вези са предметима на којима је радила, те је, тако, навела да је у последње три године имала 30 предмета у вези са кривичним делом убијања и злостављања животиња, од чега је само једну кривичну пријаву поднела ветеринарска инспекција, а полиција четири пријаве. У пракси постоји проблем недовољног броја расположивих полицијских службеника који би изашли на лице места, већ се, уместо тога, власници убијених или злостављаних животиња, који пријављују дело, упућују у тужилаштво или у полицијску станицу, а да се у међувремену изгубе драгоцене докази (нема сведока, није узет снимак сигурносних камера, није извршен форензички преглед људи и животиња, итд.), услед чега се већина кривичних пријава одбацује. Указала је на то да чест пример код нас – бацање отрова представља кривично дело изазивања опште опасности, а да оно може да прерасте и у нехатно лишење живота. На крају је још једном подвукла значај непрекидне обуке и специјализације полицијца и тужилаца, што постаје још важније уколико заиста дође до измене Закона о добробити животиња.

Наталија Живковић, студенткиња докторских студија на нашем Факултету, говорила је о казненој политици судова у погледу убијања и злостављања животиња. Животиње су осећајна бића, која, попут људи, могу да искусе бол, патњу, страх и стрес. Прописане санкције за учиниоце казnenих дела против животиња су, међутим, веома благе. За основни облик кривичног дела убијање и злостављање животиња из чл. 269 КЗ забрањена је казна до две године затвора, за тежи и посебан облик овог дела до три године затвора, а за прекршаје из Закона о добробити животиња предвиђена је новчана казна. Међутим, казнена политика судова према учиниоцима наведених дела би се могла окарактерисати као „упозоравајућа политика“, јер

Уводничари на сесији 'Уједнојавна и казненојавна заштитиња животиња – Реакција на кршење законских одређби'

судови далеко чешће изричу мере упозорења уместо казни, чак и када су у питању случајеви где до изражаја долази свирепост и безобзирност према другом живом бићу. У првом делу излагања, она је указала на друштвени значај санкционисања учинилаца казnenих дела против животиња. Посебно се дотакла научних истраживања и праксе који су показали да насиље над животињама неретко води насиљу над људима, и да се кажњавањем учинилаца не штите само животиње, већ и људи, од свирепости учинилаца наведених дела. Други део излагања је био посвећен критичком преиспитивању прописаних санкција. У трећем делу излагања представила је истраживање спроведено у пракси, где је статистички приказана казнена политика судова за кривично дело убијање и злостављање животиња у периоду 2006–2022. године, а навела је и бројне примере пресуда где се може видети какве су санкције, махом изразито благе, изричане за поменута кривична дела.

Проф. др Игор Вуковић обрадио је тему „Основани разлози за усмрћење животиња према српском праву“. Закон о добробити живо-

тиња у члану 15, који носи назив „Лишавање живота животиња“, утврђује, наиме, да се животиња може лишити живота само на хуман начин, и то ако: 1) је повређена, неизлечиво болесна, телесно деформисана или на други начин патолошки онеспособљена тако да опоравак није могућ, а живот за њу представља бол, патњу, страх и стрес; 2) је достигла старост па јој отказују основне животне функције; 3) се користи за исхрану људи; 4) се користи у научно-истраживачке и биомедицинске сврхе, у складу са овим законом; 5) се лишавањем живота спречава ширење, односно ако се сузбијају и искорењују заразне болести, у складу са законом којим се уређује ветеринарство; 6) животиња не може да се прилагоди условима смештаја, а њено пуштање на слободу представља опасност за људе, друге животиње и животну средину; 7) је у питању уништавање штетних глодара; 8) је неопходно контролисати бројност популације одређене врсте дивљих животиња, у складу са посебним прописима; 9) је лишавање животиње живота од веће користи за њену добробит него што су патње од даљег живо-

та, у складу са мишљењем ветеринара. Иако ова одредба изричито набраја разлоге када се уопште животиња може усмртити, ова листа нити је комплетна нити довољно јасно дефинише претпоставке лишења њеног живота. То отвара могућност да се у примени права, животиња усмрћује независно од наведених ситуација, или уз њихово произвољно тумачење. Штавише, досадашња примена Закона о добробити животиња показала је да је једна од његових централних слабих тачака, управо, овај *numerus clausus*. У свом излагању, проф. др Вуковић је разматрао актуелна упоредна решења у погледу наведених и других позиција када је допуштено усмртити животињу и дао је одговарајуће предлоге *de lege ferenda*, који би помогли стицању правне сигурности на овом плану.

О међународноправним правилма у погледу заштите добробити животиња говорио је проф. др Бранко Ракић. Правила о међународноправној заштити животиња су се, најпре, појавила у националним правима неких земаља (у Енглеској, Француској и Немачкој у XIX веку, мада су нека спорадична правила на овом плану постојала још и раније), да би на међународном плану право заштите животиња почело да се развија тек у XX веку, и то посебно у његовој другој половини (на почетку XX века је усвојена Конвенција о заштити птица корисних за пољопривреду /1902/, чији антропоцентрични смисао јасно проистиче из њеног наслова, а између два светска рата је усвојено тек неколико докумената, попут Конвенције о заштити флоре и фауне у њиховом природном стању /1933/ и вашингтонске Конвенције о заштити природе и очувању дивљег животињског света у западној хемисфери /1940/). После Другог светског рата, на универзалном плану је усвојен низ конвенција антропоцентричног карактера, са кључним циљем очу-

вања биодиверзитета, као сегмента заштите човекове околине, и, у том оквиру, пре свега, заштите неких угрожених животињских врста. У такве конвенције спадају нпр. Међународна конвенција о заштити птица из 1950. године, тзв. Рамсарска конвенција из 1971. године, која се бави заштитом мочвара и птица мочварица, на овом плану посебно значајна тзв. Конвенција CITES (Конвенција о међународној трговини угроженим врстама дивље фауне и флоре) из 1973. године, Конвенција о очувању миграторних врста дивљих животиња из 1979. године, као и Конвенција о биолошком диверзитету из 1992. године. Као што се види, сама добробит животиња није централна преокупација ових конвенција. Након предлога за усвајање Универзалне декларације о добробити животиња из 2000. године, и усвајања неких необавезујућих аката на универзалном плану у чијем је фокусу добробит животиња, у августу 2018. године је израђен први нацрт обавезујућег документа насловљеног Конвенција УН о здрављу и заштити животиња (*The UN Convention on Animal Health and Protection /UNCAHP/*), али тај акт још увек није усвојен. За разлику од универзалног нивоа, на регионалном, европском нивоу се отишло много даље у усвајању обавезујућих докумената који се односе на заштиту добробити животиња. У Савету Европе је, тако, усвојен већи број конвенција чији је циљ, управо, остваривање добробити животиња, као што су Европска конвенција о заштити животиња у међународном превозу, Европска конвенција о заштити животиња које се узгајају на пољопривредним газдинствима, Европска конвенција о заштити животиња за клање, Европска конвенција о заштити кичмењака који се користе за експерименталне и друге научне сврхе, као и Европска конвенција за заштиту кућних љубимаца. Ови европски документи

су у највећој мери послужили као узор и полазна основа код израде нашег Закона о добробити животиња. У завршном делу излагања, проф. др Ракић се осврнуо на то у којој мери се може очекивати даље кретање у правцу стварања зооцентричне, уместо антропоцентричне регулативе.

Др Борис Бакота, редовни професор Правног факултета Свеучилишта Јосипа Јурја Штросмајера у Осијеку, говорећи о „Правној заштити животиња у Хрватској – стању и перспективама“, пружио је преглед хрватских решења, и то, најпре, из Закона о добробити животиња из 1999. године, који је донет по угледу на немачки закон, али без његових најважнијих делова; који је био кратак и самим тим остао недоречен. Потом се осврнуо на Закон о заштити животиња из 2006. године и указао на тада, као и сада постојећи проблем оснивања склоништа за животиње које су локалне самоуправе дужне да обезбеде, а што се не чини из финансијских разлога и недовољне политичке профитабилности. Проф. др Бакота је највише пажње посветио важећем Закону о заштити животиња из 2017. године, који већи значај даје оснивању склоништа за животиње, али где се јављају нове недоумице уколико склониште не буде основано од стране физичког или правног лица, јер то, потом, постаје дужност јединица локалне самоуправе, о чему данас у Хрватској постоје неуједначена тумачења. Постоји, наиме, велики број малих општина које немају капацитете за оснивање и финансирање склоништа, те данас тамо функционишу само 44 регистрована склоништа, након чега је навео друге примере (лоше) праксе у погледу заштите добробити животиња у Хрватској.

Проф. др Гордана Илић Попов се у свом излагању бавила (неформалним) предлогом да се у Србији уведе порез на псе, који би плаћали власници паса, с аспекта

основних елемената законског описа пореског чињеничног стања таквог пореза. С обзиром на то да су пси жива бића, објекат опорезивања могао би да буде једино држање, а не власништво, пса. Требало би, уз то, правити разлику између паса – кућних љубимаца и паса који су обучени за посебне намене. Настојала је да објективно сагледа какав би стваран утицај тај порез имао на промену понашања несавесних власника паса, у смислу њиховог одговорнијег односа према другим људима и животној околини. Проф. др Илић Попов је на крају изнела предлог да се акцизом опорезују луксузни производи за псе, који немају значај за задовољавање њихових потреба, већ је куповина лични избор појединих власника. С друге стране, залаже се да се храна за псе (и мачке) опорезује по посебној (нижој) стопи пореза на додату вредност. Такође, указала је на неопходност да комунална полиција примењује своја законска овлашћења, односно да упозорава и кажњава власнике паса, који не поштују обавезе прописане за правилно држање паса.

У уводном делу свог излагања „Закон о добробити животиња у упоредном праву – примери добре праксе“, доц. др Ивана Марковић осврнула се на уставне одредбе држава које су инкорпорисале на различите начине статус и добробит животиња спрам Србије, где се животиње помињу само у члану 97 Устава. Централни део излагања био је посвећен законској регулативи Шпаније, Грчке и Италије, које се могу сматрати државама које су најсличније нама, имале су сличне проблеме (посебно у погледу великог броја напуштених паса), а које су заштиту животиња подигле на виши ниво. Тако је у Шпанији недавно донесен нови Закон о добробити животиња, у ком су оне изричито третиране као осећајна бића; забрањена је продаја животиња у пет шоповима и онлајн, као и коришћење дивљих животиња у

циркусима, док је, са друге стране, омогућен улазак кућним љубимцима у све јавне просторије (укључујући јавни превоз), уведени су обавезно осигурање и регистрација животиња, као и тренинг за одговорне власнике животиња. У Грчкој је, након два случаја мучења и убијања животиња која су потрела јавност, за ово кривично дело изречена максимална казна затвора од десет година. Поред тога, уведени су евиденција осуђених мучитеља животиња и размена тих података са новим регистром животиња и свих других повезаних актера; алтернативна обавеза стерилизације животиње у одређеном року или слање њеног ДНК узорка у специјализовану лабораторију, ради каснијег поређења са избаченим животињама на улици; пореске олакшице за одговорне власнике, итд. Италијански законодавац је напуштање животиње предвидео као кривично дело, као и засебну главу кривичних дела против осећаја према животињама, са четири кривична дела, уз две мере безбедности – одузимање животиње и забрану вршења активности у вези са животињама. Након што се укратко осврнула на забрану продаје крзна и забрану узгоја животиња у те сврхе, што прети да се наново актуелизује као проблем код нас, уколико се у том

смеру измени Закон о добробити животиња, доц. др Марковић је представила два комплементарна индекса који упоређују и класификују степен остварене добробити животиња – *Animal Protection Index* и *The Voiceless Animal Cruelty Index*. Закључила је да је фокус заштите на нивоу ЕУ на фармским животињама, док се ми још боримо са проблематиком напуштених животиња, што говори о неједнаком степену развоја, приоритета и свести у погледу добробити животиња. Поменула је неискоришћене потенцијале стицања прихода за државни буџет (кроз обавезно чиповање/стерилизацију/кажњавање напуштања животиња), објаснила парадокс спочитавања антропоморфизма и нагласила неопходност схватања повезаности са коруптивним кривичним делима у овој сфери. На самом крају, указала је и на нека друга актуелна питања, попут положаја животиња током ратних дешавања, оправдавање окрутности и убијања животиња културом, традицијом и другим обичајима (нпр. у друштвима у којима се конзумира псеће месо), али и на нову област која истражује однос човека према животињама – *Human Animal Studies*. ■

Учесници четврте сесије

Скуп „Антика и савремени свет“

У суботу и недељу, 16. и 17. децембра 2023. године, на Правном факултету Универзитета у Београду одржан је 14. међународни скуп Друштва за античке студије Србије „Антика и савремени свет“. Овогодишња тема била је „Питање истине и слободе, закона, правде и демократије код античких аутора и у познијој традицији“, а, као и увек, скуп је био интердисциплинарног карактера, те је међу учесницима било историчара, филолога, правника, историчара уметности... Упркос чињеници да је већи број пријављених излагача, нажалост, због болести, био спречен да се појави, имали смо два успешна радна дана и дуге и плодне дискусије.

Скуп су поздравним речима отворили проф. др Мирко Обрадовић са Филозофског факултета Универзитета у Београду, у име Друштва за античке студије Србије, и доц. др Нина Кршљанин, продекан за науку, у име Правног факултета Универзитета у Београду.

Прво пленарно предавање одржао је проф. др Немања Вујчић са Филозофског факултета Универзитета у Београду, на тему „Дримаково краљевство робова на Хиосу“. У свом предавању разбио је популарну романтичну перцепцију о устанцима робова и приказао нам редак полулегендарни пример стварања нове државе (полиса) после успешног устанка робова, али и бројне проблеме у вези са истраживањем извора који о њему говоре, те дилеме у литератури да ли се ради о стварним историјским догађајима или не. Правећи паралелу са заједницама одбеглих робова у новом веку, закључио је да прича о Дримаку делује веома исторично, али значајно књижевно прерађено.

Током првог дана одржане су сесије на теме рецепције антике, историје уметности и историје, те смо имали прилику да чујемо реферате о античким моралним примерима у српским дечјим и школским часописима у XIX веку, о митским моти-

С једне од сесија 14. међународног скупа Друштва за античке студије Србије

вима у поезији Бранка Миљковића, о фасцинантном аварском златном појасу изложеном у Музеју Срема (који је ове године први пут приказан јавности, иако је пронађен 1992. године, због конзервације, али и спора око власништва), о античким утицајима у зидном сликарству задужбина средњовековних српских владара под утицајем „ренесансе Палеолога“, о Платоновој критици демократије и његовим сликама различитих типова владавине и типова личности, о представи полулегендарне личности Миноса и минојске таласократије у делима грчких историчара, о озлоглашеном Клеомену из Наукратиса, Александровом номарху (а можда и сатрапу) Египта, и његовом положају.

Други дан отворен је пленарним предавањем у коауторству проф. др Константина Калаханиса са Њујорк Колеџа у Атини, проф. др Евангелије Пану са Националног и каподистријског универзитета у Атини, и др Милана С. Димитријевића из Астрономске опсерваторије у Београду, на тему „Од Аристотела до Ајнштајна: историјска и концептуална еволуција појма времена“. Чули смо о вечитој људској потреби за мерењем времена, те ставу да почетак оријентисања у времену означава први траг цивилизације. Представљене су концепције времена

код Зенона, Аристотела и Платона, те истакнут Аристотелов концепт посматрача, неопходан за опажање кретања времена, док је Платон сматрао да је време апсолутно и независно од посматрача. Истакнуте су и мисли Светог Василија Великог и Светог Августина у средњем веку, а у новом веку Њутна, који је сматрао време апсолутним, али користио концепт посматрача као координатни систем, Мајкелсон-Морлијев експеримент који је срушио класичну концепцију физике и Ајнштајнова специјална теорија релативитета, у којој време зависи од референтног система посматрача.

Сесије другог дана биле су посвећене историји науке и правној историји, док археолошка сесија, нажалост, није била одржана због болести учесника. Било је речи о метеоролошким знањима и веровањима у старој Грчкој, о римским новчићима из периода републике и принципата, о појмовном апарату демократије, ставовима данашњих аутора у друштвеним наукама према Аристотелу и Платону, те о занимљивим грешкама преписивача и преводилаца због којих се у Законоправику Светог Саве није нашла римско-византијска установа *curator ventris* (старатељ интереса нерођеног детета). ■

Семинар о еколошким стандардима у ESG критеријумима пословања

Jean Monnet Катедра за европско еколошко право и право климатских промена, уз подршку Мисије ОЕБС-а у Србији, организовала је семинар „Значај и циљеви еколошких стандарда у ESG критеријумима пословања“, који је одржан 11. и 12. децембра, на Правном факултету Универзитета у Београду

Први дан семинара је започео предавањем проф. др Мирјане Дреновак-Ивановић, на тему „Људска права и еколошки *due diligence*“. Уследила је презентација Јелене Перовић, саветнице за климатске промене у Министарству заштите животне средине, која је говорила о Зеленој агенди за Западни Балкан и Механизму прекограничног прилагођавања угљеника (CBAM). Учесници семинара су имали прилику да чују и излагање о ЕУ таксономији адвокатице Светлане Пекез. Милош Кузман, руководилац Групе за енергетско и еколошко право у Нафтној индустрији Србије, имао је излагање на тему „ESG у енергетској транзицији: пребацивање на обновљиве изворе енергије?“, док је Милан Дакић, партнер у адвокатској канцеларији БДК адвокати, говорио о преласку на одговорније пословне моделе управљања отпадом. Први дан семинара је завршен излагањем Нађе Ницковић, менаџерке за контролу усклађености пословања у компанији „Дунав осигурање“, која је са учесницима поделила резултате истраживања на тему ESG у осигурању.

Други дан семинара започео је предавањем, које је одржала Miriam di Traglia, извршна директорка за усаглашеност, ризик и одрживост у *United Group*, а које је било посвећено теми: '*Corporate sustainability due diligence in practice*', те је и разматран значај укључивања за-

Семинар 'Значај и циљеви еколошких стандарда у ESG критеријумима пословања'

интересованих страна у припреми стратегије одрживости. Присутни су упознати и са ESG извештајима које подносе компаније, од којих ће одређени постати обавезујући од 2025. године, укључујући и CSRD, EU Taxonomy и ESRS. Di Traglia је навела да се *due diligence* састоји од улагања напора да се упозна ланац набавке, од тренутка закључења уговора. Говорила је и о значају циркуларне економије, као и о три принципа на којима је она заснована. Говорећи о изазовима и начину решавања електронског отпада са којима се индустрија телекомуникација суочава, истакла је амбиције којима се тежи у области циркуларне економије. На крају је истакла да је стандардизација кључ успеха, уз сарадњу целокупне привредне гране.

Учесници су били у прилици да чују и излагање др Милана Париводића, адвоката и некадашњег

министра Републике Србије за економске односе са иностранством. Др Париводић је говорио на тему: '*Companies' liability in mining industry and impact of EU ESG policy in Western Balkans*'. Излагање је започео наводећи присутне да се ставе у позицију велике рударске компаније, чиме је анализирао све неопходне кораке кроз које свака рударска компанија треба да прође у посебним управним поступцима у којима се издају потребне дозволе. Др Париводић је посебно напоменуо да један од најзначајнијих корака представља друштвена дозвола за рад. Без друштвене дозволе за рад, компанија не би могла да се финансира, прода или, без обзира на све дозволе које поседује, да реализује пројекат.

Теме су подстакле дискусију учесника, која се наставила и после семинара, на коктелу организованом у Клубу наставника. ■

Представљање Инструмента за укључивање принципа да нико не буде изостављен у законска и стратешка документа РС

Институт за правне и друштвене науке Правног факултета Универзитета у Београду је, уз подршку Канцеларије Високог комесара Уједињених нација за људска права у Београду, 30. октобра 2023. године представио "Инструмент за укључивање принципа да нико не буде изостављен у законска и стратешка документа Републике Србије". Све присутне су поздравили професор др Марко Јовановић, продекан за међународну сарадњу, као и професорка др Ивана Крстић, управница Института за правне и друштвене науке.

Република Србија је прва земља која је прилагодила принцип „Да нико не буде изостављен“ свом нормативном оквиру, пружајући јасне смернице доносиоцима одлука у разумевању и примени једног од основних принципа Агенде 2030. за одрживи развој у свим својим будућим законским и стратешким документима. Како би се обезбедила ефикасна имплементација принципа на националном нивоу, основана је Радна група која је саставила "Инструмент за укључивање принципа да нико не буде изостављен у законска и стратешка документа Републике Србије". Радну групу за израду документа чинили су Тим Уједињених нација у Београду, Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог, академска заједница, Национални секретаријат за јавну политику, Фонд Центар за демократију, Национални конвент за ЕУ, организације цивилног друштва и др.

На представљању инструмента, приступима се обратила Алексан-

дра Плешко из Канцеларије Високог комесара Уједињених нација за људска права у Њујорку, која је истакла је да је Принцип да нико не буде изостављен један од водећих принципа Агенде 2030. за одрживи развој. Посебан значај овог принципа огледа у стварању друштва које је кохезивније, равноправније и засновано на солидарности, кроз промовисање инклузивног развојног модела, који води ка одрживој будућности.

На догађају су говориле и чланице Радне групе, које су радиле на изради инструмента. Александра Петровић из Тима Уједињених нација за људска права у Београду је истакла да се значај овог инструмента огледа и у пружању смерница доносиоцима одлука у разумевању и примени приступа заснованих на људским правима, као и принципу да нико не буде изостављен у будућим стратешким и планским документима Републике Србије. Након тога, обратила се и помоћница министра Ивана Јоксимовић из Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог, која је истакла важност усвајања принципа да нико не буде изостављен и његовог укључивања у стратешка документа на свим нивоима који ће довести до веће заштите рањивих особа, посебно најугроженијих категорија, као што су бескућници. Професорка др Ивана Крстић истакла је важност укључивања академске заједнице у припрему инструмента, али и у едуковање студената о системима заштите на нивоу Уједињених нација. Професорка др Крстић је

истакла и да је током 2022. године, у оквиру Центра за људска права Института за правне и друштвене науке, руководила тимом студената који су учествовали у писању алтернативног извештаја Комитета за економска, социјална и културна права УН. Извештај се односио на приступ праву на воду у Републици Србији, а имао је за циљ да укључи студенте Правног факултета у активности везане за упознавање са стандардима Уједињених нација. Идеја је да се са оваквим начином рада настави и у будућности, чиме ће се подићи свест о инструментима заштите на универзалном нивоу. Представљању Инструмента присуствовали су и студенти и студенткиње четврте године основних академских студија, који су похађали Правну клинику за питања дискриминације током зимског семестра 2023. године. Полазници Клинике су имали јединствену прилику да учествују у активној дискусији о важности имплементације принципа да нико не буде изостављен. Закључено је да ће имплементација принципа да нико не буде изостављен омогућити да се идентификују најугроженије категорије лица, као и да се прикупе неопходни подаци, након чега ће се приступити даљем унапређивању њиховог положаја, али и активном укључивању ових лица у друштвену заједницу. ■

Представљање Приручника за примену Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима

На Правном факултету Универзитета у Београду, 11. децембра 2023. године одржан је скуп поводом представљања Приручника за примену Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, чиме је и свечано обележен Међународни дан људских права и 75 година од усвајања Универзалне декларације о људским правима.

Скуп су отворили професор др Марко Јовановић, продекан за међународну сарадњу, и Томислав Жигманов, министар за људска и мањинска права и друштвени дијалог. Професор др Јовановић је истакао важност укључивања професора Правног факултета у припрему Приручника који ће омогућити праћење међународних стандарда и њихову бољу примену на националном нивоу. Министар Жигманов је, с друге стране, подсетио да је чином ратификације Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима постао део унутрашњег права Републике Србије, као и да закони не смеју бити у супротности са Пактом. У том смислу, врло је битно схватити значај и домаћај одредби Пакта, нарочито од стране оних који су дужни да га непосредно примењују. Значај је још и већи када се има у виду да је Република Србија у септембру ратификовала Опциони протокол уз Пакт и тиме заокружила систем заштите у овој области, а што ће омогућити подношење индивидуалних представки против Републике Србије Комитету за економска, социјална и културна права.

На скупу су се обратили аутори приручника професорка др Ивана

Разговор о Приручнику

Крстић и професорка др Љубинка Ковачевић са Правног факултета Универзитета у Београду, др Марио Рељановић из Института за упоредно право, као и Александра Петровић из Тима Уједињених нација у Србији. Говориле су и помоћница министра Ивана Јоксимовић и чланица Тима Уједињених нација у Србији Ана Јанковић Јовановић, док је Михаел Виндфур, члан Комитета за економска, социјална и културна права УН, одржао онлајн предавање о значају праксе овог уговорног надзорног тела за потпуну и правилну примену Пакта у контексту промена које се дешавају у савременом свету рада и савременом друштву.

Уводничари су истакли и важност објављивања Приручника за приближавање значења одредби Пакта носиоцима правосудних

функција, адвокатима, државним службеницима, активистима, студентима, али и другим заинтересованим особама. Аутори и ауторке су истакли да је Приручник састављен тако да је укључио опште коментаре Комитета, који представљају тумачење одредби Пакта, али и закључна запажања упућена Србији у погледу имплементације Пакта, као и друге релевантне одредбе међународног права. Министар је истакао и да је ово први пут да је нека држава чланица Уједињених нација на овакав начин приступила тумачењу одредби Пакта, као и да се нада да је ово само први приручник који се односи на један међународни документ. ■

Трибина о значају образовања за спречавање корупције

Дана 12. децембра, у оквиру манифестације „Недеља борбе против корупције“, коју организује Агенција за спречавање корупције, под слоганом „За Србију против корупције“, у конференцијској сали Правног факултета Универзитета у Београду, одржана је трибина под називом „Образовање младих у функцији спречавања корупције“. Реч је трибини коју је Правни факултет Универзитета у Београду заједнички организовао са Агенцијом, у жељи да се студентима приближи појава корупције, као и неки налази из праксе.

Трибину је својом победничком беседом „Учи, па ћеш, можда, имати“ отворио студент нашег факултета Ђорђе Гојковић. Након што су послушали беседу, студенти су могли да разговарају са директором Агенције за спречавање корупције Дејаном Дамњановићем, као и да се упознају са налазима истраживања „Перцепција корупције на Универзитету“, које је реализовао др Дејан Милић. Такође, програмом трибине било је обухваћено и излагање из области етике и интегритета, које је одржала Ксенија Митровић, док је представник Канцеларије Уједињених нација за дрогу и криминал у Србији Александар Ђорђевић гово-

Учесници трибине коју је Факултет организовао у сарадњи с Агенцијом за спречавање корупције

рио о улози друштва у спречавању корупције, и значају образовању младих у овој области. Коначно, студенти су имали прилику да разговарају на ову тему и са професором др Бојаном Милисављевићем, који је модерирао целим догађајем.

Након излагања, уследила је богата дискусија, а извучен је закључак да је реч о области која занима наше студенте, те да ће овај облик сарадње бити само први у

низ догађаја на ову тему, а које ће заједнички организовати наша институција и Агенција за спречавање корупције. Уједно, Трибина је представљала и одличну увертиру за курс за иновацију знања из области спречавања корупције, који ће се одржати на Правном факултету Универзитета у Београду, у пролећном семестру школске 2023/24. године. ■

Активности у оквиру међународног научног пројекта ALF

У другој половини 2023. године, у оквиру успешног спровођења међународног пројекта *Advancing Cooperation on the Foundations of Law (ALF)*, организоване су и са успехом спроведене различите активности на Правном факултету Универзитета у Београду, као и на

партнерским институцијама. Тако су 27. септембра 2023. године, на Правном факултету Универзитета у Београду, свечано отворене просторије Центра за темељна правна знања (*Center for Legal Fundamentals*). Центар је специјализовани истраживачки центар намењен младим истраживачима и члановима академске заједнице, основан и опремљен средствима Европске уније у оквиру пројекта *ALF*. Поздравне говоре и добродошлицу присутнима, члановима *ALF* тима, као и запосленима на Правном факултету Универзитета у Београду, одржали су декан проф. др Зоран С. Мирковић, један од руководилаца пројекта *ALF* проф. др Миодраг Јовановић, као и проф. Ивана Крстић, управница Института за правне и друштвене науке Правног факултета Универзитета у Београду. Сви су изразили велике наде у рад и допринос Центра, као и у развој младог научног и наставног кадра у области правне теорије, али и другим правним областима.

Током јесењег семестра 2023. године, одржано је седам састанака Београдске групе за теорију права: проф. др Адам Дирда (Adam Dyrda) са Јагелонског универзитета у Кракову је 9. октобра 2023. представио тему „Kind-ness in Jurisprudence“; проф. др Брајан Таманаха (Brian Tamana) са Вашингтонског универзитета је 20. октобра 2023. говорио о „Sociological Approaches to Theories of Law“; проф. др Корrado Роверси (Corrado Roversi), са Универзитета у Болоњи, је 6. новембра гостовао с предавањем на тему „Legal Positivism: A Socio-ontological Criticism“; проф. др Марко Сегати (Marco Segatti), са Универзитета у Ђенови, је 14. новембра изложио рад на тему: „The Problem with Hart’s Habits: a Humean Account of Social Obligation“; проф. др Домингош Фариньо (Domingos Farinho), са Универзитета у Лисабону, је 15.

Отварање Центра за темељна правна знања

новембра представио своје истраживање „Regulation of Artificial Intelligence in the EU“; проф. др Алесио Сардо (Alessio Sardo), др Елена Ферари (Elena Ferrari) и докторанткиња Алегра Грило (Allegra Grillo), са Универзитета у Ђенови, су 16. новембра дискутовали на тему: „The Judicialization of Rent Controls in Europe“; проф. др Куизу Ванг (Cuizhu Wang), са Јагелонског универзитета у Кракову, је 11. децембра изложила тему „An Operational Definition of Institutional Belief: From Theory to Experiments“.

Током јесењег семестра школске 2023/24. године, чланови тима *ALF*

учествовали су на више конференција и научних скупова. Проф. др Бојан Спаић и постдокторанткиња др Хулијета Рабанос (Julieta Rabanos) су, тако, учествовали на међународној *ALF* радионици посвећеној јуриспруденцији Џона Гарднера на Универзитету у Ђенови (*Palazzo dell’Albergo dei Poveri*). На догађају, који је носио назив „Law, Positivism, Responsibility“, проф. др Бојан Спаић говорио је на тему „On Gardner’s ‘Why Study Jurisprudence?’“, док је др Рабанос представила тему „Law as ‘Three Leaps of Faith’“.

Проф. др Бојан Спаић учествовао је на међународној конференцији „Law and Cognitive Science“, одржаној 30. јула на Јагелонском универзитету у Кракову, када је

Просторије Центра за темељна правна знања

представио коауторски рад написан са проф. др Миодрагом Јовановићем „Artificial Reason and Artificial Intelligence: The Legal Reasoning Capabilities of GPT Model“.

Докторанткиња Мила Ђорђевић излагала је на тему „Humanity or Exploitation? Future of Reproductive Technologies in Serbia“ (у коауторству са Милицом Влајић) на конференцији „Law, Society and Digital Pasts, Presents, and Futures“, која је одржана од 30. августа до 1. септембра на Универзитету у Лунду.

Докторанди Мила Ђорђевић и Сава Војновић учествовали су на форуму „Democratic Futures, New Technologies, Crises, Emotions“, одржаном 14. и 15. септембра на Јагелонском универзитету у Кракову.

Проф. др Миодраг Јовановић био је један од учесника семинара „Constitutional Crisis and Regionalism“, који је 15. септембра одржан на Универзитету у Бреши.

Постдокторанткиња др Хулијета Рабанос учествовала је 23. септембра на скупу „Giornata in onore di Paolo Comanducci“ на Универзитету у Милану (*Università degli Studi di Milano*) и говорила на тему: „Modelli di ragionamento giuridico: una proposta di integrazione (*Models of legal reasoning: a proposal for integration*)“.

Проф. др Миодраг Јовановић учествовао је на конференцији „Are Minority Rights (Still) Human Rights?“, одржаној на Правном факултету Универзитета у Београду и у Српској академији наука и уметности (САНУ) 28. и 29. септембра, када је, заједно са проф. др Иваном Крстић, изложио рад на тему: „Minority Rights as Human Rights? Concept and Practice“, у оквиру панела којим је модерирала докторанткиња Ана Здравковић.

Докторанткиња Ана Здравковић учествовала је на међународној конференцији „Савремено државно-црквено право“, која је одржана у Будви од 12. до 14. октобра 2023. године, када је представила чланак „Some Reflections on the Non-

Проф. др Б. Спаић одржао је више предавања на Универзитету Бокони

Derogable Character of Freedom of Thought, Conscience and Religion and the Concept of Absolute Rights“, написан у коауторству са др Милицом Матијевић.

Постдокторанткиња др Хулијета Рабанос са Правног факултета Универзитета у Београду учествовала је 17. октобра на конгресу „Law and Fiction: Geek Law“ одржаном на Универзитету Алберто Хуртадо у Чилеу.

Представљање књиге „The Nature of International Law“ (Cambridge University Press, 2019) аутора проф. др Миодрага Јовановића одржано је 18. септембра 2023. године у Милану (*Biblioteca di Politeia University of Milan*), кроз радионицу и дискусију на тему: „The Nature of International Law: Between (De) fragmentation and (Dis)unity“.

Проф. др Бојан Спаић одржао је низ предавања на Бокони уни-

Излагање проф. др М. Јовановића на конференцији „Are Minority Rights (Still) Human Rights?“

верзитету у Милану, у оквиру курса о правној аргументацији и економској анализи права, којим руководи проф. др Ђовани Тузет (Giovanni Tuzet).

Проф. др Бојан Спаић и проф. др Педро Мониз Лопез (Pedro Moniz Lopes) учествовали су 27. и 28. октобра на конференцији „Rationality and Law“ одржаној на Универзитету у Лисабону. Проф. др Спаић је говорио на тему: „Predictable and Unpredictable Irrationality in Law“, док је проф. Лопез излагао на тему: „Rationality on Judgments of Equality“.

Такође, 30. октобра је отпочело одржавање курса „Law and Logic“, у организацији Универзитета у Лисабону, који ће трајати до фебруара 2024. године.

Дана 31. октобра 2023. године, на Правном факултету Универзитета у Београду организован је и симпозијум о књизи проф. др Џералда Постеме (Gerald Postema) „Law’s Rule: The Nature, Value and Viability of the Rule of Law“ (Oxford University Press, 2022).

Проф. др Миодраг Јовановић, проф. др Горан Дајовић и проф. др Бојан Спаић одржали су 3. новембра 2023. године, заједно са адв. П. Миљевићем, семинар у просторијама Адвокатске академије Адвокатске коморе Србије, на тему „Правна филозофија (теорија) и њен (потенцијални) значај за адвокатску праксу“. Семинар је организован од стране Адвокатске коморе Србије, заједно са Адвокатском академијом Адвокатске коморе Србије и Часописом за правну теорију и праксу *Бранич*, и један је у низу догађаја у оквиру активности *ALF* које су усмерене на повезивање правне теорије и праксе.

Проф. др Бојан Спаић учествовао је 6. децембра 2023. године на конференцији „Правна заштита животиња – у сусрет Закону о изменама и допунама Закона о добробити животиња“ одржаној на Правном факултету Универзитета

Асисџ. М. Ђорђевић и сарадник С. Војиновић
на скупу одржаном на Јагелонском универзитету у Кракову

у Београду, где је говорио на тему „Морални и правни субјективитет животиња“.

Проф. др Бојан Спаић и постдокторандкиња др Хулијета Рабанос излагали су 18. децембра 2023. године на *Jurix* међународној конференцији (*International Conference on Legal Knowledge and Information Systems*) одржаној у Мастрихту.

Чланице административног тима *ALF* Вања Ероп и Миона Мина Вуканић присуствовале су Радионици за стручно особље пројекта организованог на Универзитету у Ђенови (*University of Genova Ricerca Europea*), од 11. до 14. јула 2023. На тродневној радионици били су присутни и представници из партнерске институције – Универзитета у Ђенови: Андреј Кристан, Марија-паола Морено и Лаура Фиорито. Присутни су имали прилику да поделе искуства у вези са писањем и вођењем евиденције о активностима на пројекту, као и финансијским извештавањем Европској комисији. Колеге из *Ricerca Europea*

упознале су учеснике са различитим програмима финансирања од стране Европске комисије у области науке. На крају, сви учесници су се упознали са инфраструктуром и организацијом активности на Универзитету у Ђенови у вези са администрирањем европских пројеката. Знање и заједничка искуства стечена на радионици биће коришћена у пројектне сврхе на Правном факултету Универзитета у Београду.

Докторанди и чланови тима младих истраживача у оквиру пројекта *ALF* Марија Влајковић и Сава Војновић су обавили истраживачки боравак на Тарело институту за правну филозофију (*Istituto Tarello per la Filosofia del Diritto*) у Ђенови, поводом мастер курса „Глобална владавина права и уставна демократија“, који је одржан од 20. јуна до 14. јула 2023. године, на Универзитету у Ђенови. Током посете, наши сарадници су имали прилику да сарађују са гостујућим предавачима на курсу, као и са

професорима са партнерског Универзитета у Ђенови, радећи, пре свега, на својим докторским дисертацијама.

Такође, докторанткиње и чланице тима младих истраживача у оквиру пројекта Ана Здравковић и Мила Ђорђевић су, као добитнице ALF стипендије за истраживачки боравак, боравиле на истом институту, током октобра и новембра 2023. године. За време боравка су спровеле истраживање и прикупљале литературу за докторске дисертације. Током боравка, ментор Ане Здравковић је био проф. др Алесио Сардо (Alessio Sardo), док је Мила Ђорђевић радила под менторством проф. др Андреја Кристана (Andrej Kristan). Ана Здравковић је имала прилику и да представи истраживање на тему „Absolutely Not Absolute? – Some Reflections on the Non-Derogable Status of Freedom of Thought, Conscious and Religion“. Такође, активно су учествовале и у дискусији „Artificial Intelligence in (the Place of) Law“, приликом гостовања проф. др Џералда Постеме (Gerald Postema), као и на предавању проф. др Филипа Рода (Phillip Rode) на тему „Cities in the 2020s From Solutionism to Working with Complexity“, које је одржано на Универзитету Бокони.

Као резултат рада на пројекту ALF објављено је и више научних радова: проф. др Горан Дајовић је објавио чланак „Hart’s judicial discretion revisited“ у часопису *Ревизија за уставну теорију и филозофију права – REVUS*, 50/2023; постдокторанткиња Хулијета Рабанос (Julieta Rabanos) објавила је чланак „Two Comments on Il modello conversazionale“ by Francesca Poggi“ у часопису *Analisi e Diritto*, Vol. 23, No. 1. и чланак „Back to (Law as) Fact. Materiali per una storia della cultura giuridica“ у *Materiali per una storia della cultura giuridica*, 1/2023; докторанткиња Ана Здравковић

В. Ероу и М. М. Вуканић са осталим учесницима радионице на Универзитету у Ђенови

је, у коауторству са др Милицом Матијевић (Институт за упоредно право), објавила чланак “Some Reflections on the Non-Derogable Character of Freedom of Thought, Conscious and Religion and the Concept of Absolute Human Rights” у зборнику Института за упоредно право *Савремено државно-црквено право*. Напослетку, објављена су

два броја *Ревизије за правну, политичку и социјалну теорију и филозофију – Eudaimonia*, и то број 1/2023, који је објављен у јулу, и број 2/2023, који је објављен у децембру 2023. године. ■

Асис. М. Влајковић и сарадник С. Војиновић на Институту Тарело у Ђенови

Међународни пројекат за изградњу програма мастер студија *Law, Gender, Intersectionality and Diversity*

Правни факултет Универзитета у Београду учествује у имплементацији међународног научног пројекта *Erasmus Mundus Design Measures (EMDM)* за изградњу заједничког мастер програма на енглеском језику *Law, Gender, Intersectionality and Diversity – LAWGID*. Овај заједнички међународни програм мастер студија развија конзорцијум, који чине Универзитет у Београду, Универзитет *LUMSA* из Италије и Универзитет у Оребру из Шведске. Три наведена универзитета су, наиме, децембра 2023. године, заједно са још два универзитета – Универзитетом у Кадизу из Шпаније и Универзитетом у Зарланду из Немачке, успешно окончала рад на имплементацији пројекта *LAWGEM*, на основу којег је успешно спроведена акредитација нашег националног мастер програма на енглеском језику *Law and Gender*.

Рад на новом пројекту изградње заједничког мастер програма на енглеском језику *Law, Gender, Intersectionality and Diversity – LAWGID* се реализује у две фазе, а прва фаза је започела октобра 2023. године. Носилац пројекта је Универзитет у Оребру, ком су, за поменути конзорцијум, одобрена средства у износу од 55.000 евра. Пројекат се реализује током 15 месеци (октобар 2023 – децембар 2024. године), а усмерен је на припрему пријаве за велики пројекат *Erasmus Mundus Joint Master (EMJM) – Law, Gender, Intersectionality and Diversity – LAWGID*, који би требало да омогући успостављање и спровођење заједничког мастер програма поменутог назива, током пет година, са 60 школарина за међународни састав студената, и додатном могућ-

ношћу добијања још 20 стипендија (две за државе западног Балкана и 18 за државе у развоју). Пријава за велики *EMJM* пројекат је планирана за фебруар 2025. године.

Истраживачки тим Правног факултета за *EMDM* пројекат чине: проф. др Драгица Вујадиновић, проф. др Ивана Крстић, проф. др Миодраг Јовановић, проф. др Марко Давинић, проф. др Танасије Маринковић, проф. др Светислав Костић, проф. др Бојан Спаић, проф. др Бојана Чучковић, доц. др Нина Кршљанин и Миона Мина Вуканић.

За *EMDM* пројекат су планирана три састанка, први ће се одржати на нашем Факултету, 20. и 21. фебруара, други у Палерму од 18. до 19. априла, а трећи у Оребру, од 17. до 18. јуна. Тимови партнерских универзитета ће на овим састанцима профилисати структуру заједничког двогодишњег мастер програма и распоред наставе на партнерским факултетима по семестрима, добијање заједничке или вишеструке дипломе, место уписа свих студената и заједничку уписну политику, бодовну вредност свих предмета, услове селекције студената, распоред курсева који ће се држати на сваком партнерском универзитету, начин и место чувања података, одабир заједничког центра административних и финансијских делатности, процедуре контроле и вредновања квалитета, висине школарина, мобил-

ност студената и наставника за сваки од четири семестра будућег студијског програма, симултану процедуру акредитације заједничког мастера.

EMDM пројекат, дакле, служи за припрему опсежне документације, која је потребна за пријаву за *EMJM* пројекат. Када у фебруару 2025. године буде отворен позив за *EMJM* пројекат, сви детаљи будућег заједничког мастера морали би бити припремљени, док би акредитација тог будућег заједничког међународног мастер програма до тада требало да буде завршена на свим партнерским универзитетима.

Пројектни тим Правног факултета за *EMJM LAWGID* пројекат ће бити идентичан као за *LAWGEM* пројекат, с разликом што ће координаторка бити проф. др Ивана Крстић. Поред проф. др Крстић, тим ће обухватити следеће наставнике и сараднике Факултета: проф. др Миодраг Јовановић, проф. др Вук Радовић, проф. др Марко Давинић, проф. др Бранко Радуловић, проф. др Танасије Маринковић, проф. др Татјана Јевремовић Петровић, проф. др Татјана Јованић, проф. др Љубинка Ковачевић, проф. др Мирјана Радовић, проф. др Мирјана Дреновак Ивановић, проф. др Данило Вуковић, проф. др Војислав Станимировић, проф. др Бојана Чучковић, проф. др Маја Лукић Радовић, проф. др Бојан Спаић, проф. др Светислав Костић, проф. др Јелена Лепетић, проф. др Урош Но-

ваковић, проф. др Катарина Доловић Бојић, Наталија Лукић, Милена Ђорђевић, Нина Кршњанин, Ивана Марковић, проф. др Снежана Дабичић, проф. др Ненад Тешић, доц. др Бранка Бабовић Вуксановић, доц. др Никола Илић, др Лидија Живковић, др Валерија Дабетић, Уна Дивац, Марија Влајковић, Ивана Бараћ, Мила Ђорђевић, Сава Војновић, Александар Цветковић, Ана Мемемти, Петар Павловић, Љиљана Марић и Миона Мина Вуканић.

Проширење листе учесника у будућем *EMJM LAWGID* пројекту ће бити могуће за све остале наставнике Правног факултета који буду желели да се прикључе.

Тим за реализацију *EMDM* пројекта је ужи да би се ефикасно одлучивало о горенаведеним питањима профилисања будућег заједничког мастера, с тим што ће и читав *LAWGEM* тим бити консултован и укључен у остварење одређених исхода *EMDM* пројекта

(на пример, везано за публикацију, која ће покривати садржаје курикулума *LAWGID* пројекта, курикулум, силабуси, и публикација која покрива све предмете су предвиђени као обавезни исходи у првој *EMDM* фази, а која ће бити и веома важна за добијање *EMJM* пројекта, као и за каснију реализацију заједничког програма мастер студија. ■

Жан Моне Катедра за европско еколошко право и право климатских промена

Одлуком Европске комисије о Жан Моне активностима у оквиру Еразмус+ програма, Правни факултет Универзитета у Београду је добио Жан Моне Катедру за европско еколошко право и право климатских промена (*Jean Monnet Chair in European Environmental and Climate Change Law E-E-C-L*).

Програм рада Жан Моне Катедре за европско еколошко право и право климатских промена траје од 1. октобра 2023. године до 1. октобра 2026. године, док радом Катедре руководи проф. др Мирјана Дреновак-Ивановић (*Jean Monnet Chair*). У извођењу наставе и активности које се организују у форми семинара, округлих столова, летњих школа, обука за државне службенике, обука за судије и тужиоце, и конференција, учествују и наставници нашег Факултета проф. др Милан Шкулић, проф. др Добросав Миловановић, проф. др Ивана Крстић, проф. др Бојана Чуцковић и доц. др Бранка Бабовић Вуксановић, као и асистент Марија Влајковић.

Жан Моне Катедра за европско еколошко право и право климатских промена ће објединити предмете и курсеве који су до сада успешно развијани на Правном факултету, како би се увођењем нових метода едукације и бољег по-

везивања програма омогућио даљи развој области еколошког права и права климатских промена. Курикулуми предмета ће бити обогаћени новим темама, међу којима су и: Нови приступи правној заштити у праву климатских промена ЕУ и Србије; Одрживо и одговорно корпоративно управљање у праву ЕУ; ЕУ таксономија; Нова правила ЕУ о извештавању о корпоративној одрживости и дужности пажње; Зелена агенда за Западни Балкан; Механизам за прекогранично прилагођавање угљеника (*CBAM*) и његов утицај на Западни Балкан; Родна равноправност у еколошкој и климатској политици; Климатска правда и климатске парнице; Синергија и тензије између зелене и дигиталне транзиције; Паметни уговори и еколошка одрживост;

Блокчејн технологија и еколошка и климатска криза и др. Пројектом су планирани програми који ће омогућити едукацију не само студената основних, мастер и докторских академских студија у области еколошког права ЕУ, права климатских промена ЕУ и праксе Европског суда правде и Европског суда за људска права, већ и судија, адвоката, државних службеника, цивилног друштва и пословне заједнице. ■

Одржана Београдска летња школа економске анализе права

Правни факултет Универзитета у Београду је, у сарадњи са Српским удружењем за економску анализу права, од 13. до 16. јула 2023. године организовао прву Београдску летњу школу економске анализе права (*Belgrade Summer School in Law & Economics*).

Организациони одбор Летње школе чинили су редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду у пензији др Борис Беговић (који је дужи низ година био предавач на предметима Економска анализа права и Право конкуренције), проф. др Бојан Ристић са Економског факултета Универзитета у Београду, и доц. др Никола Илић са Правног факултета Универзитета у Београду. Тема Летње школе је одређена у оквиру уже научне области право и економија, односно економска анализа права – Економска анализа права конкуренције (*Law and Economics of Competition Law*), са тежиштем на економску анализу права конкуренције Европске уније.

Летња школа је привукла велики број студената основних и постдипломских студија из земље и иностранства. Организациони одбор је одабрао тридесет учесника са шеснаест различитих универзитета, из четрнаест држава (Белгија, Босна и Херцеговина, Бразил, Грчка, Иран, Италија, Немачка, Пољска, Северна Македонија, Словенија, Србија, Турска, Чешка и Шведска), који су имали прилику да похађају предавања у свечаној сали Правног факултета у Београду. Поред интерактивних предавања, полазници Летње школе су имали јединствену прилику да посете тимове за право конкуренције у две реномиране адвокатске канцеларије и да разговарају о тумачењу и примени права конкуренције са искусним адвокатима у тој

С једног од предавања у оквиру Летње школе коју је похађало 30 студената из 14 држава

области. Додатно, сви полазници летње школе су учествовали у више друштвених активности, укључујући посету музеју Николе Тесле.

Агенда Летње школе и списак учесника доступни су на следећој интернет адреси: https://ius.bg.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/Final-Agenda_BSS_2023.pdf.

Организацију Летње школе подржале су, између осталих, и

адвокатске канцеларије *Moravčević Vojnović and Partners in cooperation with Schoenherr* и *Karanović & Partners*. Сви учесници летње школе, као и адвокатске канцеларије које су подржале њено организовање, изразили су наду да ће летња школа наставити са радом. Конкурс за следећу Београдску летњу школу економске анализе права биће објављен 1. марта 2024. године. ■

Програмом Летње школе биле су обухваћене и посете тимовима за право конкуренције у двема адвокатским канцеларијама

Летња школа *Consumer's Rights and Market Regulation in the EU*

Правни факултет Универзитета у Београду је, шеснаесту годину заредом, учествовао у организацији Летње школе *Consumer's Rights and Market Regulation in the European Union*, која је ове године одржана од 12. до 21. јула, у Удинама, Италија. Осим Правног факултета Универзитета у Београду, у организацији летње школе су учествовали и Универзитет у Удинама (координатор), Универзитет у Сегедину, Универзитет Есекс, Западни Универзитет у Темишвару, Универзитет у Ријеци, Универзитет Де Монafort из Лестера и Универзитет Источна Англија. Већи број поменутих високообразовних институција учествовао је у овом програму кроз комбиновани интензивни програм (*Blended Intensive Programme – BIP*), који представља нови формат Еразмус+ пројекта, а подразумева комбиновање онлајн наставе са краћим периодом физичке мобилности у иностранству.

У оквиру две недеље интензивног програма, студенти су пратили предавања из различитих области регулације тржишта, са посебним фокусом на заштиту потрошача и дигитализацију половања. Осим предавача са универзитета који учествују у организацији Летње школе, ове године предавања су одржали и предавачи са других универзитета, као што су

Полазници Летње школе у Удинама

Универзитет у Верони и Универзитет у Парми.

Полазници Летње школе били су и студенти нашег Факултета Теодора Вуковић, Марија Јањушевић, Исидора Јовановић и Дамјан Ристић. Проф. др Татјана Јованић је одржала два предавања: првог дана Школе одржала је уводно предавање „Увод у регулацију тржишта“, а 21. јула предавање о инструментима регулације тржишта који су усмерени на електронске платформе, дигиталне услуге и дигиталне валуте.

Полазници Летње школе су, такође, у оквиру многих предавања разматрали занимљиве случајеве из праксе Суда правде ЕУ. Последњег дана имали су прилику да учествују у симулацији суђења у

оквиру *Moot Court-a*, где су имали задатак да реше случај у коме ће практично употребити знање које су стекли из области обрађиваних током предавања на Летњој школи.

Полазници Летње школе из редова наших студената истичу да су задовољни Летњом школом, да је она превазишла њихова очекивања и пружила им знања и искуство које је за њих непроценљиво, као и лепе успомене и нова пријатељства са колегама из иностранства.

Почев од 2008. године, ову летњу школу је похађало око 60 студената пословноправног смера, међу којима је највише полазника студијске групе из предмета Економско право. ■

Летња школа о санкцијама у радном праву

Правни факултет Универзитета у Београду је, заједно с Правним факултетом Универзитета Тулуз 1 Капитол (Француска), Правним факултетом Универзитета у Удинама (Италија) и Правним

факултетом Универзитета у Ријеци (Хрватска), организовао Летњу школу „Remedies and Sanctions in National and European Labour Law“. Летња школа је одржана од 9–13. јула 2023. године у Тулу-

зу, уз учешће 26 студената и пет наставника из Италије, Србије, Француске и Хрватске, при чему су делегацију Правног факултета Универзитета у Београду чинили 10 студената основних академских

студија (Сергеј Атлагић, Анђела Гарчевић, Невена Недељковић, Уна Полојац Ступар, Владимир Тешић и Ђорђе Тимотијевић) и мастер академских студија (Ања Гаћеша, Лидија Марковић, Игор Мирјанић и Филип Петровић), и професорка др Љубинка Ковачевић.

Летња школа је организована као део посебног програма (*Erasmus Blended Intensive Programme – BIP*), који представља нови формат Еразмус+ пројекта, јер комбинује интензивну онлајн наставу с краћим боравком студената и наставника у иностранству. Правни факултет Универзитета у Београду је први пут, у својству партнера, учествовао у развијању и имплементацији ове врсте програма, а основне активности представљао је посебан споразум четири поменута универзитета. Програм је, притом, био посвећен правним санкцијама у радном праву, омогућивши студентима да се упознају са судским и управним средствима за заштиту радних права, као и с (радноправним, грађанскоправним, управноправним, прекршајним и кривичним) санкцијама којима национални правни системи реагују на кршења радних права. Ова сложена питања разматрана су на примеру дискриминације на раду, заштите здравља и безбедности на раду, и отказа уговора о раду.

Мешовити карактер Еразмус програма подразумевао је изучавање наведених питања кроз предавања и радионице које су биле организоване онлајн 12, 13. и 19. јуна. Том приликом, проф. др Љубинка Ковачевић одржала је предавање на тему: „Правне санкције у свету рада“, проф. др Сандра Лалета с Правног факултета Универзитета у Риједи говорила је о правној заштити од незаконитог отказа у Хрватској, док је проф. др Фредерик Гијомар (Frédéric Guimard) с Правног факултета Универзитета Тулуз 1 Капитол излагао на тему: „Поређења у праву и методоло-

Учесници Летње школе у Тулузу

гија“. Онлајн део програма укључио је и рад студената на студији случаја која се тичала кажњавања једне мултинационалне компаније за кршење правних прописа о заштити здравља и безбедности на раду, колективном отпуштању и уживању људских права и основних слобода на раду.

У јулу, рад на овим темама настављен је у Француској, у просторијама Правног факултета Универзитета Тулуз 1 Капитол, који је основан 1229. године. Летња школа је отворена предавањем проф. др Љубинке Ковачевић на тему: „Правне санкције за дискриминацију на раду“, након чега су истраживачи Правног факултета Универзитета у Удинама Масимилијано де Фалко (Massimiliano De Falco) и Микеле дала Сега (Michele Dalla Sega) разматрали правне санкције за угрожавање безбедности и здравља на раду, док је предавање проф. др Фредерика Гијомара било посвећено правним санкцијама за незаконити отказ уговора о раду. Стечена знања студенти су користили за анализу и критичко преиспитивање више одлука Суда правде Европске уније и Европског комитета за социјална права, као и за изучавање утицајних научних радова у

овим областима. Резултате својих истраживања студенти су изложили у свечаној сали која носи име чувеног управноправног писца и декана Универзитета Тулуз 1 Капитол Мориса Оријуа (Maurice Hauriou), док је радни део Летње школе окончан округлим столом посвећеним европском стандарду о делотворним, сразмерним и одвраћајућим санкцијама у свету рада. Уводничари на округлом столу били су проф. др Ана Цили (Anna Zilli) с Правног факултета Универзитета у Удинама, проф. др Фредерик Гијомар и проф. др Љубинка Ковачевић.

Поред предавања и радионица, Летња школа је обухватила и изузетно леп културни програм, који је укључио обилазак Тулуза и оближњег градића Албија (и његовог средњовековног епископалног језгра), омогућивши студентима да се упознају с богатим културним наслеђем Окситаније. ■

Конференција и друге активности Правне клинике за азил и избегличко право

На Правном факултету Универзитета у Београду, 14. децембра 2023. године, одржана је студентска конференција „Право на азил – 75 година од усвајања Универзалне декларације о људским правима“. Конференција је организована у сарадњи са Канцеларијом Високог комесара за избеглице Уједињених нација у Републици Србији, чиме је обележен Међународни дан људских права, као и јубиларних 75 година од усвајања Универзалне декларације о људским правима. Ово је друга година да студенти Правне клинике за азил и избегличко право имају прилику да свој рад представе на конференцији.

Конференција је свечано отворена поздравним речима професорке др Бојане Чучковић, координаторке Правне клинике за азил и избегличко право, и Суфијана Ађалија (Soufiane Adjali), представника Високог комесара Уједињених нација за избеглице у Србији. Том приликом је истакнуто да је Правни факултет Универзитета у Београду од 2023. године постао део академске катедре „Sergio Vieira de Mello“. Иницијатива „Sergio Vieira de Mello“ чини групу од 50 универзитета широм света признатих за свој рад у промовисању заштите избеглица и избегличког права. Професорка др Ивана Крстић је прва особа из Србије и друга из Европе која је постала део академске катедре „Сергио Виеира де Мелло“, те је представљала Правни факултет на Глобалном форуму за избеглице у Женеви одржаном од 13. до 15. децембра ове године. Конференција представља и једну од активности која је предвиђена у оквиру катедре „Sergio Vieira de Mello“.

Учешће на конференцији узели су студенти који тренутно похађају Правну клинику за азил и

избегличко право. Они су у тимовима спровели истраживања о различитим питањима у вези са заштитом избеглица и других особа у потреби за међународном заштитом. Тимови су написали радове под менторством практичара из партнерских организација UNHCR-а и наставника и сарадника Правног факултета Универзитета у Београду. Радови су изложени током три радне сесије. У првој сесији представљени су радови који су се бавили општим темама међународног избегличког права и релевантним проблемима са којима се суочавају особе у потрази за међународном заштитом на међународном и регионалном нивоу: „Право на азил – порекло, историјски развој и савремени концепт азила“, „Забрана колективног протеривања – међународни стандарди и пракса у региону“, „Притварање миграната“. Током друге и треће сесије изложени су радови о специфичним и недовољно истраженим питањима у вези с међународном заштитом избегли-

ца, као и савременим изазовима избегличког права у Србији: „Слобода кретања избеглица и право на путну исправу“, „Третман LGBTQ+ група у поступку азила у Републици Србији“, „Родно заснован прогон као елемент појма избеглице“, „Извештавање о избеглицама и мигрантима у медијима: истина или манипулација“, „Избеглице из Украјине и ЕУ: систем привремене заштите ЕУ на тесту“, и „Механизми заштите економских и социјалних права избеглица и миграната у Републици Србији“.

Осим представљања резултата спроведених истраживања, студенти су имали и задатак да коментаришу и дају предлоге за унапређење рада тима чији им је рад унапред додељен за коментарисање. Тимови ће, пре објављивања радова, имати на располагању додатно време да своје радове унапреде и коригују у складу с добијеним примедбама и сугестијама својих колега.

Студентима су драгоцену помоћ и несебичну подршку током истраживања, писања радова и припреме

Студентска конференција представља и једну од активности у оквиру катедре 'Sergio Vieira de Mello', чија је чланица проф. др И. Крстић

за конференцију пружали њихови менторке и ментори из организација које су дугогодишњи партнери Правног факултета у организовању програма Правне клинике за азил и избегличко право, а којима Правни факултет и овим путем жели да изрази захвалност. Са студентима су радили Бојан Стојановић (UNHCR), Никола Ковачевић (ИДЕАС), Данило Ђурчић (A11), професорка др Ивана Крстић, професорка др Бојана Чучковић, асистенткиња Марија Влајковић, докторандкиња Сара Лунић, као и сарадница у настави Ана Мемети.

У организацији Правног факултета Универзитета у Београду и Канцеларије Високог комесара за избеглице Уједињених нација у Србији, полазници 16. генерације Правне клинике за азил и избегличко право посетили су Центар за азил у Обреновцу. Посете су организоване у две групе, 5. и 7. децембра 2023. године. У оквиру посете, студенте и студенткиње су, уз пратњу професорке др Бојане Чучковић, координаторке Правне клинике за азил и избегличко право, и Ане Мемети, демонстраторке у академској 2022/2023. години, дочекали представници Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије и представници UNHCR у Србији. Полазници клинике су имали прилику да се упознају са активностима које се спроводе у Центру, као и да присуствују инфо сесији за избеглице, коју Комесаријат за избеглице и миграције и UNHCR спроводе, у сарадњи са партнерским организацијама. Током инфо сесије, студенти су могли да разговарају са корисницима Центра за азил у Обреновцу и запосленим службеницима.

Правни факултет Универзитета у Београду изражава велику захвалност Комесаријату за избеглице и миграције Републике Србије и UNHCR у Србији на топлој добродошлицы и прилици да се студентима приближи пракса и

Полазници 16. генерације и координаторка Правне клинике проф. др Б. Чучковић у посети Центру за азил у Обреновцу

спровођење система избегличке заштите у Републици Србији.

У оквиру Правне клинике за азил и избегличко право, 8. децембра 2023. године одржана је посебна сесија током које су студенти и студенткиње имали прилику да разговарају са избеглицима који су своје уточиште пронашли у нашој земљи. Фернандо, Кочаи, Карох и Реза су са нама поделили разлоге због којих су били приморани да напусте своју земљу, какав је био њихов пут, али и како је текао њихов процес ин-

теграције у Србији. Правна клиника за азил и избегличко право подстиче подизање свести међу студентима о изазовима и потенцијалима присилно расељених лица, кроз упознавање са људима који су нови живот започели у нашој земљи. Идеја оваквих радионица је развијање емпатије међу младима, као и подстицање солидарности у друштву. Захваљујемо се Фернанду, Кочаију, Кароху и Рези на жељи да са студентима поделе своје приче, као и Представништву UNHCR у Србији на несебичној подршци у организацији. ■

Разговор с избеглицима које су уточиште пронашли у Србији

Успешно учешће у такмичењу „Осуди дискриминацију“

Повереник за заштиту равноправности је, уз подршку Фондације „Регистар националног интернет домена Србије“, организовао десето јубиларно такмичење у симулацији суђења (*Moot court*) „Осуди дискриминацију“, отворено за студенте основних и мастер академских студија на правним факултетима у Републици Србији. Реч је о јединственом такмичењу, које је посвећено спречавању и борби против дискриминације, а са циљем постизања једнакости и равноправности, с тим што је фокус овогодишњег такмичења био на разматрању осуђиваности као основа дискриминације кандидата за запослење.

Два тима са нашег факултета су узела учешће у такмичењу: тим „Јелена Димитријевић“, који су чинили Елена Јеремић и Анастасија Спасић, студенткиње четврте године основних академских студија, као и Андрија Јаковљевић, студент треће године основних академских студија, под менторством асистента Алексе Николића, и тим „Милица Стојадиновић Српкиња“, који су чиниле Петра Радосављевић и Теодора Стевановић, студенткиње друге године основних академских студија, под менторством сараднице у настави Мине Кузминац. Оба тима су успешно прошла писану фазу такмичења, која подразумева писање тужбе и одговора на тужбу, те су се пласирала у полуфинале, које је одржано 12. децембра, у просторијама Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ и просторијама Повереника за заштиту равноправности. Сви тимови су имали прилику да настуpe по два пута у полуфиналу, у улози тужиоца и туженог, пред панелима које су, као судије, чинили судије, представници Повереника за заштиту равноправности, Повереника за информације од јавног значаја

Наши представници на такмичењу 'Осуди дискриминацију'

и заштиту података о личности, Државног правобранилаштва, Националне академије за јавну управу, Правосудне академије, привреде, као и цивилног сектора.

Тим „Милица Стојадиновић Српкиња“ је освојио треће место на такмичењу, док је Теодора Стевановић,

чланица овог тима, добила и посебну награду за говорништво.

Прво место на такмичењу је освојио тим студенткиња са Правног факултета Универзитета у Нишу, док је друго место освојио тим који су чинили студенти и студенткиње са Правног факултета Универзитета у Новом Саду. ■

Студенткињи Т. Стевановић додељена је посебна награда за говорништво

Међународна сарадња

Делегација Шангајског универзитета политичких наука и права (*Shanghai University of Political Science and Law – SHUPL*), једног од водећих истраживачких универзитета у Кини, посетила је Правни факултет Универзитета у Београду у петак, 13. октобра 2023. године. Поред директорке Шангајске арбитражне комисије и председнице SHUPL проф. др Лиу Шиаохонг (*Liu Xiaohong*), у саставу делегације из Кине били су и: проф. др Веи Жишун (*Wei Zhixun*), декан Правног факултета Шангајског универзитета политичких наука и права, проф. др Жанг Женги (*Zhang Zhengyi*), заменица шефа Канцеларије за међународну сарадњу SHUPL, проф. др Жанг Шаоинг (*Zhang Shaoying*), заменик директора CNISCO канцеларије SHUPL и Жанг Јан (*Zhang Yan*), директорка Канцеларије за изградњу овог универзитета.

Делегацију из Шангаја угостили су продекан за међународну сарадњу Правног факултета проф. др Марко Јовановић, продеканка за научни и стручни рад доц. др Нина Кршљанин и др Ивана Родић, која је задужена за међународну сарадњу. Прodeкан за међународну сарадњу Правног факултета Универзитета у Београду поздравио је госте и истакао да је у дугој традицији Факултета неколико доктора правних наука из Кине стекло своју диплому, управо, на београдском Правном факултету. Др Ивана Родић је подсетила да је 2017. године, на Правном факултету Универзитета у Београду одржан Шангајски сајам образовања, на којем је представљен и Шангајски универзитет политичких наука и права. Током разговора две стране су размениле мишљења о облицима будуће сарадње у области права, као што су размена академског особља и студената, заједничке истраживачке

Посета делегације Шангајског универзитета политичких наука и права

активности, те организација научних скупова, летњих школа и обука у областима од заједничког интереса. Представници Шангајског универзитета политичких наука и права су, имајући у виду понуду курсева на енглеском језику и могућности за обављање студентске праксе, предложили да се закључи

споразум о сарадњи између две високошколске институције.

Декан Правног факултета Универзитета у Београду проф. др Зоран Мирковић био је гост на свечаности поводом обележавања Дана и славе Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву.

Говор декана проф. др З. Мирковића на прослави Дана и славе Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву

ву у Републици Српској, одржаној у уторак, 31. октобра 2023. године. Декан проф. др Мирковић присуствовао је церемонији obeлежавања славе Светог Петра Цетињског, као и потоњој свечаности са доделом диплома, на којој се обратио присутнима пригодним говором.

У среду, 8. новембра 2023. године Универзитет у Београду – Правни факултет посетили су Његова екселенција Рашид Хасанпур, амбасадор Исламске Републике Ирана у Републици Србији, и Милад Адиб Серешки, други секретар амбасаде задужен за билатералну сарадњу, са супругом. Након закључења споразума о сарадњи са Факултетом права, политике и економије Универзитета у Техерану 24. јуна 2022. године и посете делегације Универзитета у Београду Универзитету у Техерану, на састанку коме су испред Универзитета у Београду – Правног факултета учествовали продекан за међународну сарадњу проф. др Марко Јовановић, проф. др Бранко Ракић и др Ивана Родић, која је задужена за међународну сарадњу, разматране су могућности за ближу академску сарадњу партнерских факултета, као што су заједничко организовање међународне конференције или *think-thank* семинара.

Дана 25. октобра 2023. године, Правни факултет Универзитета у Београду посетили су наставници Правног факултета „Јустинијан Први“ Универзитета „Св. Ђирило и Методије“ у Скопљу проф. др Биљана Петревска, која обавља и функцију продекана за финансије овог факултета, проф. др Димитар Гелев и проф. др Лазар Јовевски. Колеге из Северне Македоније угостио је продекан проф. др Марко Јованић, док су састанку присуствовале и проф. др Љубинка Ковачевић и проф. др Бојана Чучковић. На са-

Састанак с наставницима Правног факултета 'Јустинијан Први' Универзитета 'Св. Ђирило и Методије'

станку су размотрене могућности за јачање традиционално чврсте и успешне сарадње двају пријатељских факултета, посебно кроз организовање заједничких научних скупова, објављивање зборника научних радова, конкурсације за добијање подршке за имплементацију међународних научних пројеката, као и размену искустава везаних за организацију и рад факултетских правних клиника.

У претходном периоду Универзитет у Београду – Правни факултет закључио је у оквиру Еразмус+ пројекта међуинституционалне споразуме са Правним факултетом Универзитета у Валенсији и са Правним факултетом Универзитета у Ђирони, док је продужено важење споразума о сарадњи са Правним факултетом Универзитета у Марибору. Иницирано је закључивање споразума са Правним факултетом Универзитета у Риједи, као и потписивање билатералног споразума са Шангајским универзитетом политичких наука и права (*Shanghai University of Political Science and Law – SHUPL*), једним од водећих истраживачких универзитета у Кини.

У јесењем семестру академске 2023/2024. године, на основу међуинституционалних споразума партнерских универзитета у оквиру Еразмус+ програма, мобилност на Правном факултету Универзитета у Београду реализују студенткиња мастер студија са немачког Универзитета Зарланд у Зарбрикену, студенткиња основних студија Универзитета у Бордоу, два студента Правног факултета Универзитета у Валенсији, и троје студената Правног факултета Универзитета LUMSA са седиштем у Риму и у Палерму. На основу билатералног споразума о сарадњи партнерских факултета, пет студената Правног факултета Финансијског универзитета при Влади Руске Федерације у Москви реализује мобилност у јесењем семестру на нашем Факултету.

Сарадник у настави Правног факултета Универзитета у Београду, који је на докторским студијама, обавио је стручну праксу у трајању од два месеца на Универзитету Федерико II у Напуљу, у оквиру кључне акције 103 новог циклуса Еразмус+ програма, док су два студента основних студија обавила стручну праксу у Шпанији.

Две асистенткиње нашег факултета, које су на докторским студијама, добиле су Еразмус+ стипендију ради реализовања мобилности у трајању од два месеца на Универзитету Зарланд у Зарбрикену.

Договорено је да у пролећном семестру текуће академске године два студента Правног факултета Универзитета у Београду реализују мобилност на Правном факултету Универзитета у Бечу. Студенткиња основних студија нашег Факултета биће на размени у пролећном семестру у оквиру Еразмус+ програма на Универзитету у Амстердаму, док ће студенткиња мастер студија бити на размени на Правном факултету Универзитета у Констанцу.

У претходном периоду, договорено је да на нашем Факултету буду на размени у пролећном семестру студент мастер студија са Бечког универзитета за економију и бизнис, студенткиња Универзитета у Бордоу, студенткиња мастер студија Универзитета у Марибору, студент мастер студија Московског државног универзитета Ломоносов и студенткиња Правног факултета Руске академије народне привреде и јавне управе у Санкт Петербургу.

Проф. др Добросав Миловановић реализовао је у оквиру Еразмус+ пројекта мобилност на Правном факултету Универзитета у Бечу, у периоду од 2. до 4. октобра 2023. године, а серију предавања

посветио је новим принципима и институтима управног права.

У периоду од 23. до 27. октобра 2023. године проф. др Танасије Маринковић одржао је, током мобилности, предавања студентима Факултета правних и политичких наука Универзитета у Бордоу о правним и политичким променама у процесу интеграције Западног Балкана у ЕУ.

Договорено је да проф. др Никола Мандић са Универзитета у Сплиту одржи серију предавања на нашем Факултету, у марту 2024. године, у оквиру Еразмус+ програма. ■

Сарадња са другим институцијама

Дана 9. октобра 2023. године, у просторијама Правног факултета Универзитета у Београду, потписан је Споразум о сарадњи између Правног факултета Универзитета у Београду и Комисије за хартије од вредности. Споразум су потписали председник Комисије Марко Јанковић и декан Правног факултета проф. др Зоран Мирковић.

Циљ Споразума је продубљивање сарадње између Комисије и Правног факултета, кроз размену стручњака и наставника, организацију заједничких предавања и радионица, као и укључивање студената у практичан рад Комисије. Тиме ће се остварити боља повезаност између теоријског знања које студенти стичу на Факултету и праксе, пре свега, у области тржишта капитала, дигиталне имовине и др. Кроз ову сарадњу, субконтрахенти ће радити заједно и на стварању образовних програма, као и имплементацији истраживачких пројеката и других иницијатива које ће допринети развоју тржишта капитала и јачању правне сигурности у области дигиталне имовине.

*Са свечаности поводом потписивања споразума
с Комисијом за хартије од вредности*

У просторијама суднице Правног факултета Универзитета у Београду, 12. октобра, одржана је промоција стручне студентске праксе на тему: „Како изгледа студентска стручна пракса у органима јавне управе?“.

Вишегодишња сарадња Универзитета у Београду и Министарства државне управе и локалне самоуправе Републике Србије отворила је врата великом броју места за похађање стручне студентске праксе у органима јавне управе, између осталог, и студентима нашег Факултета.

Овом приликом су студенти имали могућност да разговарају са др Јасмином Бенмансур, помоћником министра државне управе и локалне самоуправе, Снежаном Радановић, посебном саветницом испред Министарства правде Републике Србије, Миленом Рајчевић, координаторком програма испред Центра за развој каријере и саветовање студената Универзитета у Београду, и продеканом за наставу Правног факултета професором др Бојаном Милисављевићем.

Такође, овај догађај је био прилика и за промоцију трећег по реду Сајма стручне студентске праксе.

Дана 14. децембра 2023. године, у Деканату Правног факултета Универзитета у Београду, потписан је Споразум о сарадњи између Комисије за контролу државне помоћи Републике Србије и Правног факултета. Споразум су потписали председник Комисије Владимир Антонијевић и декан Правног факултета проф. др Зоран Мирковић. Потписивању споразума присуствовали су и Љиљана Благојевић, члан Савета и заменик председника Комисије, Драгица Јорговић, члан Савета Комисије, Лука Милошевић, секретар Комисије, као и проф. др Душан В. Поповић, на чију иницијативу је Споразум о сарадњи закључен.

Циљ споразума је продубљивање сарадње између Комисије и Правног факултета кроз размену стручњака и наставника, организацију заједничких предавања и радионица, као и укључивање стручњака из Комисије у рад новоосноване Правне клинике за право конкуренције. Тиме ће се остварити боља повезаност између теоријског знања које студенти стичу на Факултету и праксе у области заштите конкуренције, а посебно у области контроле државне помоћи.

Представљање студентске стручне праксе у организацијама јавне управе

У Деканату Правног факултета Универзитета у Београду, 27. децембра 2023. године је потписан Споразум о сарадњи између Научно-технолошког парка Београд и Правног факултета. Циљ споразума је продубљивање сарадње између НТП Београд и Правног факултета, кроз размену стручњака и наставника, организацију заједничких предавања, радионица и пројеката, нарочито у области права интелектуалне својине.

Споразум су потписали Гордана Даниловић Грковић, директорка НТП Београд, и проф. др Зоран Мирковић, декан Правног факултета. Потписивању Споразума присуствовали су и Марија Мирковић, сарадница у НТП Београд, проф. др Слободан М. Марковић и доц. др Новак Вујичић, као и проф. др Душан В. Поповић, на чију иницијативу је Споразум о сарадњи закључен.

Са свечаности поводом потписивања Споразума о сарадњи с Комисијом за контролу државне помоћи РС

Декан Правног факултета проф. др Зоран Мирковић и директор ЈКП „Београдски метро и воз“ потписали су 28. децембра 2023. године Споразум о сарадњи, којим су формализовани модалитети учешћа Правног факултета у пројекту изградње београдског метроа. Овим се наставља иницијатива за развој оквира сарадње, који је потписивањем Споразума од 2019. године већ успостављен са више београдских факултета, првенствено из области техничких наука. Основни циљ документа је унапређење струке, иновација и технолошког развоја кроз спровођење конкретних активности које имају образовну, примењену и развојну димензију. Потписивању су присуствовали декан проф. др Зоран Мирковић и продекан за наставу Правног факултета проф. др Бојан Милисављевић, Омбудсман Града Београда Миљко Ваљаревић и стручни тим ЈКП „Београдски метро и воз“.

Споразум омогућава, између осталог, и активно укључивање Правног факултета у пројекат изградње београдског метроа, посебно у делу правне експертизе, попут питања везаних за примену уговора које ЈКП „Београдски метро и воз“ закључује с иностраним партнерима по правилима *FIDIC*. ■

Потписивање споразума о сарадњи с Научно-технолошким парком Београд

Потписивање споразума о сарадњи с ЈКП 'Београдски метро и воз'

Научни скупови и други догађаји у иностранству

Проф. др Далибор Ђукић учествовао је на међународној конференцији „The ECHR at 70: The Central European Narrative“, одржаној 15. и 16. јуна 2023. године, у Будимпешти. Конференцију је организовала Централноевропска академија, у сарадњи са Ин-

ститутом за упоредно право Ференц Мадл из Будимпеште. Проф. др Далибор Ђукић је изложио рад на тему *'Freedom of Thought, Conscience and Religion under the ECHR with Special Regard to Central Europe'*.

Проф. др Бранко Ракић и асистенткиња Марија Влајковић учествовали су, по позиву, на међународној конференцији Министарства правде Мађарске и Института за упоредно право Ференц Мадл, која је одржана 29. и 30. јуна 2023. године, у Централноевропској акаде-

мији у Будимпешти. Конференција је организована као део припреме за председавање Мађарске Саветом Европске уније 2024. године, али и како би се обележило 30 година Уговора из Мастрихта. Конференција је носила назив “Maastricht 30” и на њој су учествовали бројни представници академске заједнице из држава чланица Европске уније, као и држава кандидата, али и судије Суда правде ЕУ, Уставног суда Мађарске, као и стручњаци из праксе. Проф. др Бранко Ракић излагао је на тему „Дилеме геополитичког проширења из перспективе државе кандидата: случај Србије“ (*The Dilemmas of Geographical Enlargement from the Perspective of an EU Candidate Country: Serbia*). Асист. Марија Влајковић учествовала је на завршном панелу Конференције и представила рад на тему „Енергетска политика Европске уније из перспективе државе кандидата: случај Србије“ (*The EU's Energy Policy from the Perspective of an EU Candidate Country: Serbia*). Радови проф. др Ракића и асист. Влајковић биће објављени у међународном зборнику 2024. године.

Професор др Марко Јовановић учествовао је од 3. до 5. августа 2023. године на 9. конференцији из области међународног приватног права, коју је на Правном факултету Сингапурског универзитета за менаџмент (*Singapore Management University*) организовао престижни светски часопис за међународно приватно право *Journal of Private International Law*. Професор др Јовановић је на овој конференцији изложио рад на тему: ‘*Serbian Private International Law Facing the Challenges of Modernization: Which Path to Take?*’ (Међународно приватно право Републике Србије пред изазовима модернизације: којим путем ићи?), који је побудио велику пажњу присутних научника не само из Европе већ и из других

Издавање проф. др Д. Ђукића на конференцији Централноевропске академије

Говор проф. др Б. Ракића на конференцији посвећеној Уговору из Мастрихта

Асист. М. Влајковић на конференцији у Будимпешти

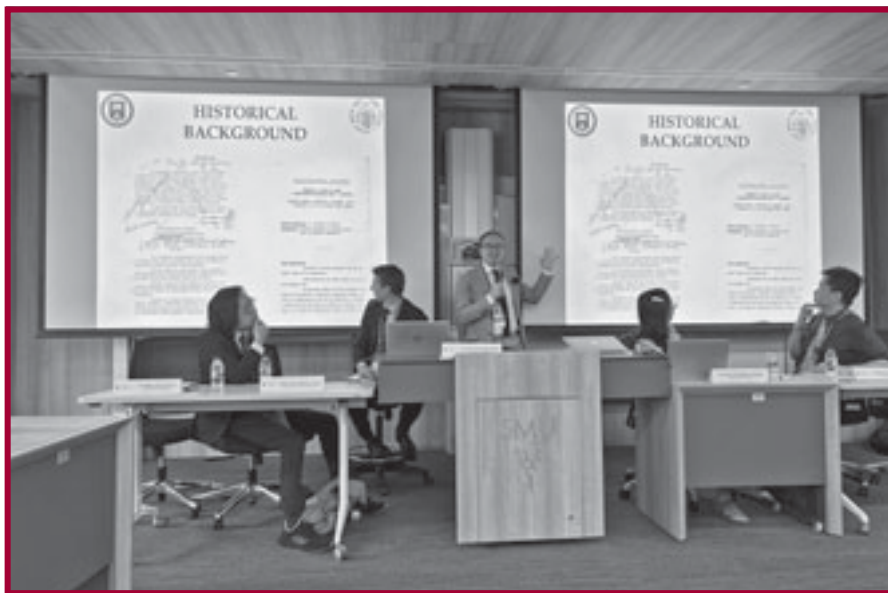
делова света. Конференција је била одлична прилика за упознавање и дискусију научника који се баве међународним приватним правом из целог света, а нарочито за ближе упознавање са системима и развојем међународног приватног права у југоисточној Азији.

Асистент Ђорђе Марковић учествовао је од 30. августа до 1. септембра 2023. године на годишњем окупљању Истраживачког комитета за социологију права под називом: *Law, Society and Digital Pasts, Presents and Futures*, које је било организовано на Универзитету у Лунду, Шведска. Асистент Марковић је излагао реферат на тему: *'The Battle for the Independent Judiciary in Serbia – the Recent History of Constitutional Change'*.

Наше наставнице проф. др Валентина Цветковић Ђорђевић и доц. др Нина Кршљанин учествовале су 1. септембра 2023. године у онлајн формату на симпозијуму *"Celebrating Women in Legal History: The Lives and Legacies of Early Women Legal Historians"*. Симпозијум су организовали Правни факултет Универзитета у Ливерпулу и удружење *Selden's Sister*, уз подршку британског Удружења правних научника (*Society of legal scholars*), и био је посвећен доприносу научника истраживањима у свима областима правне историје. Учесници су претежно били из Уједињеног Краљевства, али и из других држава Европе, као и САД. Проф. др Цветковић Ђорђевић и доц. др Кршљанин представиле су коауторски рад под насловом *'Women scholars in legal history at the University of Belgrade Faculty of Law'*, где су говориле о првим наставницама правне историје после Другог светског рата. У фокусу излагања биле су др Јелена Даниловић, про-

Излагање проф. др М. Јовановића на конференцији у Сингапуру

фесорка Римског права, и др Љубица Кандић, професорка Историје државе и права и прва жена декан Правног факултета. Поред наставница са Катедре за правну историју, пажњу су посветиле и професорки др Смиљи Аврамов, чија су истраживања о геноциду у Југославији од изузетног значаја за данашње правне историчаре.

Проф. др Љубинка Ковачевић учествовала је на XIV европском регионалном конгресу Међународног друштва за радно право и право социјалне сигурности, који је одржан од 6–8. септембра 2023. године у Генту (Белгија), с општом темом *"The lighthouse function of Social Law"*. Поред Међународног друштва за радно право и право социјалне сигурности, организатори конгреса били су и Лабораторија за међународна и интер-

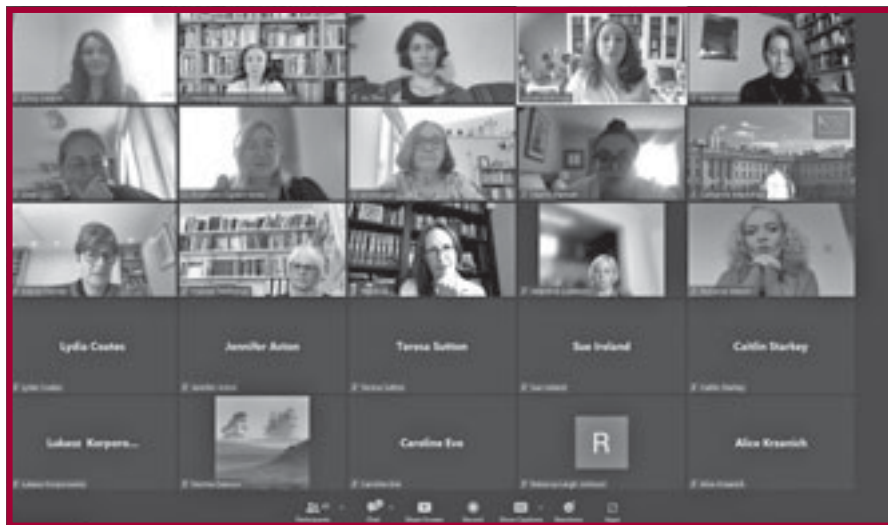

Асист. Ђ. Марковић учествовао је на конференцији Универзитета у Лунду

дисциплинарна социјална питања Универзитета у Генту (*LIISA*) и Удружење белгијских професора социјалног права (*BEGASOZ*). У раду скупа учествовало је 175 научника и стручњака из 38 држава, који су у четири опште сесије и 12 радионица разматрали споне социјалног права (које у ширем смислу обухвата радно право и право социјалне сигурности) и других грана права, показавши да социјално право није изоловано острво, већ је с њима у сталној интеракцији служећи им неретко и као светионик. То вреди и за укрштање социјалног и миграционог права, које је било предмет разматрања у коауторском раду проф. др Хелге Шпадине и проф. др Љубинке Ковачевић *'Social law as a lighthouse for labour migration law'*. Рад је представљен у оквиру сесије у којој су учествовале и професорка Универзитета у Бегрену др Мелани Хак и професорка Карловог универзитета у Прагу др Кристина Колдинска, док је сесијом председавала професорка Универзитета у Јоханесбургу др Елмари Фури. Сви реферати објављени су у зборнику радова, који је уредио професор Универзитета у Генту др Ив Јоренс, а објавила га је издавачка кућа Шпрингер (*Springer*).

На Правном факултету Универзитета у Сарајеву је 14. и 15. септембра 2023. године одржан IV Евроазијски семинар римског права, уз подршку Истраживачког центра "Giorgio La Pira" CNR Универзитета *La Sapienza* у Риму и Центра за евроазијске студије Универзитета *Tor Vergata* у Риму. Оквирна тема семинара била је „Римско право против сукоба“, са подтемама: 1. Мир: природно право и право народа; 2. Миграције и људи; 3. Одбрана права човека и грађанина; 4. Имовина и наслеђе; 5. Облигационо право и одбрана дужника; 6. Изучавање и настава римског

Проф. др В. Цвејковић Ђорђевић и доц. др Н. Криљанин на симпозијуму *'Celebrating Women in Legal History'*

права. Поред научника из Италије, Русије, Казахстана, Грузије, Кине, Француске, Шпаније, Румуније, Молдавије, Босне и Херцеговине, и Хрватске, у раду семинара учествовала је и проф. др Валентина Цветковић-Ђорђевић, са рефератом *'La condictio e l'arricchimento ingiustificato nel diritto serbo'*.

Правосудна академија РС је, у сарадњи са UNDP-ом Босне и Херцеговине, организовала тродневну обуку на тему: „Кривичноправна

заштита животне средине“. Обука је одржана од 20. до 22. септембра 2023. године у Коњицу, БиХ, а била је намењена судијама, тужиоцима, еколошким инспекторима и полицијским службеницима БиХ. Првог дана обуке, проф. др Мирјана Дреновак-Ивановић, *Jean Monnet Chair*, је говорила о улози уговора из Лисабона у развоју еколошког права Европске уније, као и о улози Европског суда правде у развоју еколошког права, са освртом на новију праксу Европског суда за људска права.

Проф. др В. Цвејковић Ђорђевић с осталим учесницима IV евроазијског семинара римског права у Сарајеву

Доц. др Филип Бојић је присуствовао годишњој конференцији Европског института за социјалну сигурност (*European Institute of Social Security*) на тему “Provision for Surviving Dependents in Social Security: A New Architecture for the 21st Century?”, која је одржана у Фулди (Немачка), од 23–24. септембра 2023. године. Током трајања конференције, доц. др Бојић је узео учешће и у раду Скупштине Европског института за социјалну сигурност, на којој је за новог председника овог удружења изабран проф. др Дени Питерс (Danny Pieters).

Професор др Марко Јовановић учествовао је од 27. до 29. септембра 2023. године на обуци коју су за представнике министарстава надлежних за послове правосуђа Западног Балкана у Подгорици заједнички организовали Регионални савет за сарадњу (RCC) и Немачка организација за међународну сарадњу (GIZ). На овој обуци, професор др Јовановић је присутнима говорио о општим принципима међународне правне помоћи у грађанским и трговинским стварима и могућностима за побољшање њене ефикасности у региону.

Професор др Добросав Миловановић, управник мастер академских студија *Master in Public Procurement Management* (MPPM), учествовао је на Петом интердисциплинарном симпозијуму о јавним набавкама, који је одржан 28. и 29. септембра 2023. године у Каљарију, у организацији Универзитета „Тор Вергата“ у Риму и његовог мастер програма *International Master in Public Procurement Management*, и Сардинијске агенције за технолошка истраживања и

Проф. др М. Дреновак-Ивановић на обуци представника правосуђа и државне управе у БиХ

развој (*Sardegna Ricerche – Sardinia Chircas*). Симпозијуму су присуствовали и алунисти MPPM Александра Караца, Димитар Азески и Александар Стефановски.

Societas pro iure Romano – Балканско удружење за римско право и римску правну традицију – организовало је Седму међународну конференцију под називом *Feminae*, од 5–7. октобра 2023. го-

дине, на острву Цресу, Република Хрватска. У раду конференције су узели учешћа професори с Катедре за правну историју и то: др Милена Полојац, редовна професорка, с рефератом ‘*Consortium and women*’, др Владимир Вулетић, ванредни професор с рефератом ‘*Feminae: imbecilitas aut optimus sexus*’, др Валентина Цветковић-Ђорђевић, ванредна професорка с рефератом ‘*Women’s legal capacity – An overview of the Roman Law and the*

Доц. др Ф. Бојић с осталим учесницима конференције у Фулди

1844 Serbian Civil Code solutions', др Сања Глигић, ванредна професорка, с рефератом 'Greek women v. Roman women'. Проф. др Милена Полојац је председавала једном од сесија.

У организацији Института за упоредно право из Београда, Митрополије црногорско-приморске СПЦ и града Будве, од 12. до 14. октобра 2023. године одржан је научни скуп „Савремено државно-црквено право”. У току три радна дана, радове на различите теме из ове широке области изложило је преко 50 научника из 11 европских држава, те САД и Индије. Скуп је отворио Његово Високопреосвештенство Митрополит црногорско-приморски и Егзарх светог трона пећког, Г.Г. Јоаникије, чему је претходила Света архијерејска литургија у манастиру Подмаине, док је након завршетка скупа била организована посета манастиру Подластва, током које су учесници дивно дочекани од стране игумана оца Јустина. Са Правног факултета Универзитета у Београду своје реферате су изложили проф. др Далибор Ђукић, један од чланова Организационог одбора и уредник зборника радова, који је говорио на тему 'State and Religion in Post-Yugoslav States: Is There a Post-Yugoslav Model of Religion-State Relationship?', проф. др Вања Бајовић, радом на тему „Добробит животиња и верске слободе – проблем религијског клања”, доц. др Ивана Марковић, која је говорила на тему „Поглед на класично исламско кривично право, са посебним освртом на *hudud* кривична дела”, док је рад сарадника у настави Ђорђа Степића био посвећен теми „Државно-црквено право у Законоправилу Светог Саве кроз призму црквеноимовинског права”.

Проф. др Д. Миловановић с алумнистима МРРМ на симпозијуму о јавним набавкама у Каљарију

У Љубљани је 17. октобра 2023. године одржан скуп посвећен слободном приступу резултатима научних истраживања, под називом „Open Knowledge Day”. Скуп су организовали Институт за отворе-

не податке и интелектуалну својину из Љубљане и организација „Knowledge Rights 21”. На конференцији су учествовали професори права интелектуалне својине из нашег региона, међу којима је

57

Наставници Катедре за јавну историју на конференцији на Цресу

био и професор др Душан В. Поповић. Професор др Поповић је имао два излагања, прво на тему „Right to research under Serbian Copyright Law“ и друго на тему „Open science in Serbia“. Наредног дана, одржан је састанак Мреже истраживача југо-источне Европе.

У Будимпешти је 26. и 27. октобра 2023. године одржана међународна конференција на тему „The interaction of national economic governance with the EU integration and contested areas“. Конференцију су организовали Централноевропска академија и Институт за упоредно право Ференц Магл из Будимпеште. Професор др Душан Поповић изложио је на овој конференцији реферат на тему *‘Economic governance and EU accession process: the Serbian experience’*. Ова конференција део је званичног календара активности Министарства за европске послове Владе Мађарске, у склопу припрема ове државе за председавање Европској унији.

Професор др Марко Јовановић учествовао је 26. и 27. октобра 2023. године на традиционалној конференцији о праву заштите страних улагања, коју сваке јесени већ више од 10 година у Прагу организује Министарство финансија Чешке Републике. На конференцији се разговарало о најактуелнијим изазовима заштите страних директних улагања, попут адекватности формулисања одређених материјалноправних стандарда третмана, новијих изазова у вези са експропријацијом, постепеног успостављања система обавеза које терете улагаче, као и о будућности инвестиционе арбитраже. Професор др Џорџ Берман са Правног факултета Универзитета Колумбија у Њујорку је говорио о раду Радне групе III Комисије Уједињених нација за међународно трговинско право

Наши представници и сарадник на скупу *‘Савремено државно-црквено право’*

(UNCITRAL), која се тренутно бави потребом и могућностима реформе система решавања међународних улагачких спорова, док је заменица секретара Међународног центра за решавање улагачких спорова (ICSID) Мартина Полашек представила најновију верзију арбитражног правилника ове институције,

која је недавно ступила на снагу. Конференцији је присуствовало више од 150 учесника из 27 држава.

На Универзитету Бикока у Милану (*Università degli Studi di Milano – Bicocca*), 27. и 28. октобра је одржана међународна науч-

Проф. др М. Јовановић на конференцији о праву заштите страних улагања у Прагу

на конференција „Implementing the Istanbul Convention. The role of the educational and academic system“. На конференцији, која је организована у склопу мреже Савета Европе за имплементацију Истанбулске конвенције (*Open Council of Europe Academic Networks /OCEAN/*), учествовале су проф. др Драгица Вујадиновић, са рефератом на тему: *‘Deconstructing Gender-based Violence – ‘Old’ and ‘New’ Patriarchy’*, проф. др Ивана Крстић, са рефератом на тему: *‘The Importance of Incorporation of Values of the Istanbul Convention in Legal Education’*, и доц. др Ивана Марковић, са рефератом на тему: *‘A Gendered Criminal Law and the Evaluation of the Implementation of the Istanbul Convention’*.

Проф. др Гордана Илић Попов учествовала је на XII међународном научном скупу „Правне празнине и пуноћа права“ у организацији Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву, који је одржан у комбинованом формату 28. октобра 2023. године, поводом Дана ПФИС. Тема њеног излагања у оквиру Правно-економске секције била је „Дводеценијска правна празнина у законском уређивању делатности пореског саветовања у Србији: Шта је разлог?“.

Од 12. до 18. новембра 2023. године, професорка др Валентина Цветковић-Ђорђевић је, у својству гостујућег професора, одржала предавања студентима основних студија на Правном факултету Универзитета у Сасарију, на Сардинији. Предавања су одржана на италијанском језику, на тему „Римско право и српски Грађански законик из 1844. године“.

Проф. др В. Цветковић-Ђорђевић с професорима др П.П. Онидом и др Р. Орџу у Сасарију

Правни факултет Универзитета у Бечу организовао је 15. и 16. децембра 2023. године научни скуп под називом *Die Thun-Hohensteinische Universitäts- und Studienreform und die Bedeutung des Römischen Rechts* (Тун-Хоенштајнова реформа Универзитета и студија и значај римског права). Поред еминентних професора из Аустрије, Немачке и Пољске, на скупу је учествовала и професорка

др Валентина Цветковић-Ђорђевић, са рефератом на тему: *‘Der Beginn der Lehre im Römischen Recht an der Universität Belgrad und die Bedeutung der Pandektistik im Curriculum des universitären Rechtsunterrichts in Serbien’* (Почетак изучавања римског права на Универзитету у Београду и значај пандектистике у курикулуму универзитетских правних студија у Србији). ■

Проф. др В. Цветковић-Ђорђевић на скупу посвећеном Тун-Хоенштајној реформи Универзитета и значају римског права

Научни и стручни скупови и предавања у земљи

Проф. др Мирјана Дреновак-Ивановић узела је учешће у извођењу наставе на програму „Основна обука – еколошко право“, коју организује Правосудна академија, у сарадњи са Мисијом ОЕБС, већ четврту годину за редом. Обука се састоји из четири дела, а намењена је судијама и судијским помоћницима привредних судова, као и заменицима јавних тужилаца, који поступају у овој материји. Професорка др Дреновак-Ивановић је учествовала и у реализацији пројекта на тему: „Јачање капацитета корисника почетне обуке за процесуирање еколошких кривичних дела“ за кориснике почетне обуке X генерације са подручја београдске апелације. Тим поводом је 13, 14, 15. и 18. септембра, у сали Института за криминолошка и социолошка истраживања у Београду, организована радионица на тему: „Основна обука – еколошко право“. Том приликом, представљен је и рад Жан Моне Катедре за европско еколошко право и право климатских промена.

У уторак, 26. септембра 2023. године, *Jean Monnet* Катедра за европско еколошко право и право климатских промена Правног факултета Универзитета у Београду, у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у Србији, организовала је округли сто на тему „Нови облици учешћа јавности у заштити животне средине и *SLAPP* тужбе у домаћој пракси“. Округли сто је одржан у оквиру *E-L-C Hub-a* (*Environmental Law Clinic Hub*), као платформе за повезивање алумниста Правне клинике за еколошко право и Мастер студија за еколошко право, као и правника који су заинтересовани за област заштите животне средине.

Проф. др М. Дреновак-Ивановић изводи обуку за судије и судијске помоћнике привредних судова, и заменике јавних тужилаца

Догађај је отворио проф. др Марко Јовановић, продекан за наставу Правног факултета. У уводном обраћању, проф. др Мирјана Дреновак-Ивановић је истакла значај јавности у области еколошког права који расте упоредо са развојем нових технологија. Након тога је изнела анализу представки у вези

са утицајем климатских промена на људска права које се налазе пред Европским судом за људска права, те указала на улогу јавности у климатским споровима. Адвокат Нина Ницовић је објаснила који се поступци могу покренути у области еколошког права. Поред тога, представила је и кључне карак-

Округли сто у организацији Environmental Law Clinic Hub-a

теристике SLAPP тужби (*Strategic Lawsuit Against Public Participation*), њихове кривичноправне последице, могућност даљег развоја у пракси и механизме којима се осигурава адекватно и целовито учешће јавности у кривичним поступцима. Након излагања, уследила је дискусија, у којој су учесници имали прилику да поставе питања и поделе искуства из праксе, а која је настављена и током коктела.

Дана 30. септембра 2023. године, у организацији Правног факултета Универзитета у Београду, одржан је вебинар под називом „Изазови у остваривању владавине права у Европској унији и државама кандидатима“ (*“Challenges for Ensuring the Rule of Law in the EU and Candidate Countries”*). На вебинару су говориле проф. др Маја Лукић Радовић и асист. Марија Влајковић, са Катедре за међународно право и међународне односе. Догађај је био намењен студентима завршних година основних студија, као и студентима мастер и докторских студија, колегама из истих или сродних области права, као и из праксе. Циљ вебинара био је да истакне актуелне изазове у политичком и правном систему ЕУ, са посебним освртом на принцип владавине права, како из перспективе ЕУ, тако и држава кандидата за чланство, попут Републике Србије. Проф. др Лукић Радовић представила је рад на тему „Веза између владавине права, основних права и супрематије права Европске уније“ (*“The Interaction Between the Rule of Law, Fundamental Rights and Supremacy of EU Law”*). Наведени рад настао је у оквиру активности Централноевропске мреже професора (*Central European Professor's Network*), као и Централноевропске академије из Мађарске (*Central European Academy*). У наставку програма, асист. Влајковић представила је поглавље „Спољни утицаји на уставни идентитет: по-

Вебинар 'Изазови у остваривању владавине права у ЕУ и државама кандидатима'

ређење Естоније и Србије“ (*“The External Influence on Constitutional Identity: Comparing Estonia and Serbia”*), а који је написала са колегицима са Универзитета Тарту из Естоније Мерике Ристикиви и Катре Лухамаа. Наведено поглавље објављено је у међународном зборнику *Law, Culture and Identity in Central and Eastern Europe: A Comparative Engagement*, чији су уредници Cosmin Cercel, Alexandra Mercescu и Mirosław Michał Sadowski, а објавила га је издавачка кућа Routledge.

У Свечаној сали Правног факултета Универзитета у Београду, 10. октобра 2023. године одржана је промоција две књиге посвећене праву интернета – „Правно уређење интернета у Србији“ аутора проф. др Душана В. Поповића, проф. др Ђорђа Кривокапића, Невене Ружић и Милоша Стојковића, и „Дигитална прав(д)а: правно уређење интернета у Европској унији“ аутора проф. др Андреја Савина. Директор издавачког предузећа *Clio* Зоран Хамовић, подробно је представио овај издавачки подухват, објављен у оквиру едиције „Мултимедија“. Књига „Дигитална прав(д)а“ проф. др Андреја Савина представља превод на српски

Представљање двеју књига посвећених праву интернета

језик његове књиге „EU Internet Law“, која је у иностранству доживела неколико издања. Ова књига посвећена је праву Европске уније. Књига „Правно уређење интернета у Србији“ преузела је структуру књиге проф. Савина, а аутори су се ограничили на анализу домаћих прописа и судске и управне праксе у областима као што су регулисање инфраструктуре на којој почива интернет, слобода изражавања, право интелектуалне својине, оглашавање на интернету, електронска трговина, заштита података о личности, одговорност посредника, високотехнолошки криминал и др. На промоцији су говорили и аутори књиге „Правно уређење интернета у Србији“, а модератор скупа био је проф. др Слободан Марковић. Након промоције, одржан је коктел, коме су, поред актуелних и некадашњих студената Правног факултета и Факултета организационих наука, присуствовали и представници Завода за интелектуалну својину и пословне заједнице. Скуп на Правном факултету Универзитета у Београду је тек прва у низу промоција ових књига, које ће бити организоване и у другим градовима Србије.

Кровна организација младих, која представља савез 109 удружења младих и за младе с територије Републике Србије, је, уз подршку Мисије ОЕБС у Србији, 23. септембра 2023. године, на Сребрном језеру, организовала обуку за чланове ових удружења. Том приликом, проф. др Љубинка Ковачевић одржала је предавања на теме: „Прелазак младих из света образовања у свет рада и запошљавање младих радника – радноправни аспекти“ и „Радна права младих радника и њихова заштита“.

Проф. др Ковачевић је о овим темама говорила и на скупу сталних радних тела Социјално-економског савета Републике Србије, одржаном 24. октобра у Врњачкој Бањи. Поред представника социјалних партнера,

Разговор о књизи почивше насловнице мр Н. Варничих Донжон 'Le moineau rouge'

у раду овог скупа учествовали су и представници Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Националне службе за запошљавање, Инспектората за рад и Управе за безбедност и здравље на раду.

У уторак, 14. новембра 2023. године, у Француском институту у Београду организован је разговор о књизи *Црвени врабац* мр Наде Варничих-Донжон (1951–2014), која је на Правном факултету Универзитета у Београду деценијама предавала француски језик. Након професоркине смрти, ову збирку кратких прича објавило је Књижевно друштво „Свети Сава“ (2015. године), док је недавно објављена и на француском језику, у преводу Паскала Донжона (Nada Varničić-Donjon, *Le moineau rouge*, Bougainvillier, Dunkerque, 2023). У разговору о књизи и ауторки, ком су присуствовали и многи њени пријатељи, колеге и некадашњи студенти с Правног факултета Универзитета у Београду, учествовали су: проф. др Јасна Видић, проф. др Марија Џунић-Дрињаковић, др Јелена Ђеранић Перишић и Паскал Донжон, преводилац. Књига мр Наде Варничих Донжон представљена је и на 11. салону балканске

књиге (*Salon du Livre des Balkans*), одржаном 8. и 9. децембра у Паризу.

У Врњачкој Бањи је од 14. до 17. новембра 2023. године одржано Јесење саветовање, које традиционално организује издавачко предузеће „Глосаријум“. Тема овогодишњег саветовања била је „Спорна питања правне праксе и законодавства“, а саветовање је било организовано у форми предавања и дискусија посвећених значајним и спорним правним питањима, која су разматрали представници академске заједнице, судије и адвокати. Професор др Милош Живковић је изложио рад на тему „Проблеми регистрације и уписа непокретности у Србији и правци за њихово решавање“, док је сарадница у настави Мина Кузминац изложила рад на тему „Дискриминација у свету рада – осврт на ризик дискриминације приликом утврђивања вишка запослених“. Излагања на Саветовању праћена су плодотворним дискусијама, будући да су међу учесницима били представници различитих грана привреде.

Професор др Марко Јовановић и асистент Стефан Јовановић

учествовали су на 18. регионалној конференцији из међународног приватног права, која је ове године била посвећена разматрању доприноса међународних организација унификацији и развоју међународног приватног права, а коју је 17. новембра 2023. године организовао Правни факултет Универзитета у Нишу. Овогодишњи скуп је имао јубиларни карактер јер се одржао 20 година након што је, на иницијативу др Мирка Живковића, професора Правног факултета Универзитета у Нишу у пензији, обновљена пракса интеркатедарских окупљања наставника међународног приватног права бивше Југославије, од тада у форми регионалних конференција са ширим међународним присуством. У духу јубилеја, организатори су уручили захвалницу Хансу ван Луну, дугогодишњем секретару Хашке конференције за међународно приватно право, који је током свог мандата пружао значајну подршку регионалним конференцијама и подстицао научнике из региона да одлазе на истраживачке боравке у Хаг. Овогодишњој конференцији присуствовало је преко 60 учесника са свих државних правних факултета у Србији, из свих држава бивше Југославије, Грчке, Бугарске, Турске, Албаније, Немачке и Холандије, док су рад конференције преко видео-везе пратили и учесници из Индонезије, Русије, Мексика и Индије. На конференцији је представљено двадесетак радова, а професор др Марко Јовановић говорио је о међународно-приватноправним аспектима заштите страних директних улагања. Сви радови изложени на конференцији биће објављени у посебном зборнику који ће изаћи из штампе крајем 2024. године.

XVIII *Harmonius* школа права, међународна конференција о праву у Југоисточној Европи, одржана је 24. новембра 2023. године, у организацији удружења научника и истра-

живача у области правних студија *Harmonius* и Правосудне академије, на тему: „Пословни и правни изазови Отвореног Балкана“. Први део овогодишње Школе одржан је на Правном факултету Универзитета у Београду, док је други део одржан у Привредној комори Републике Србије. Конференција је, као и претходних година, одржана у хибридном формату, омогућивши онлајн учешће појединим излагачима из региона. У организацији Конференције учествовали су професор др Ненад Тешић, доц. др Милена Ђорђевић, асистенти Марија Влајковић и Стефан Јовановић, као и сарадници у настави Дарко Стевановић и Мина Кузминац.

На самом почетку, учеснике и присутне су поздравили професор др Ненад Тешић, председник удружења *Harmonius*, и продекан за наставу Правног факултета Универзитета у Београду професор др Бојан Милисављевић, осврнувши се на успешно навршено „пунолетство“ *Harmonius* школе права. Након поздравних говора, рад Школе је настављен кроз више секција, при чему су први део Школе чиниле секција „Утицај права ЕУ на право држава Отвореног Балкана“, којом је модерирао проф. др Бојан Милисављевић, секција „Приватно процесно право Отво-

реног Балкана“, којом је модерирао проф. др Марко Кнежевић, и секција „Остале теме од значаја за хармонизацију права на Балкану“, којом је модерирао асист. Марија Влајковић. Други део Школе су чиниле следеће секције: „Споразуми о регионалној сарадњи на Балкану као услов за привлачење страних инвестиција“, којом је модерирао доц. др Милена Ђорђевић, „Привредноправни аспекти споразума о регионалној сарадњи на Балкану“, где је модератор био проф. др Вук Радовић, „Радноправни аспекти споразума о регионалној сарадњи на Балкану“, којом је модерирао проф. др Љубинка Ковачевић, као и „Могућности употребе вештачке интелигенције у правосуђу на Балкану“, којом је модерирао проф. др Мирјана Радовић. Под окриљем наведених секција представљено је укупно 19 реферата, кроз која су разматрана важна и интересантна питања у вези са општом темом Школе. На конференцији су учествовали представници академске заједнице, али и стручњаци из праксе – правосуђа и адвокатуре, како из Србије, тако и из Републике Хрватске, Републике Северне Македоније и Републике Српске, БиХ. Излагања су била праћена плодноном дискусијом о правним

Излагање сараднице М. Кузминац на саветовању
„Сјорна ишјања йравне йпраксе и законодавства“

питањима важним за регион. Након завршетка радног дела Конференције, уследиле су завршне речи организатора скупа, коктел, као и додела сертификата учесницима. Сви радови изложени на овој међународној конференцији биће објављени у новом броју часописа *Harmonius – Journal for Legal and Social Studies in South East Europe*, који ће бити објављен почетком 2024. године.

Дана 3. новембра 2023. године, у хотелу *Hyatt Regency*, одржана је Годишња конференција Удружења за усклађеност у пословању, под називом „Промена перспективе“. Више од 180 учесника, предавача и панелиста из Србије, Црне Горе, БиХ, Хрватске и Словеније дало је свој допринос промоцији усклађености пословања, на највећој *Compliance* конференцији у региону. У уводном обраћању, које је претходило предавањима и панелима, поред указивања на низ разлога због којих је усклађеност у пословању тема важна како појединцима и привредним друштвима, тако и читавом друштвом, указано је на потребу за сталним прилагођавањем новим захтевима и друштвеној реалности, оличеној у убрзаном технолошком развоју и дигитализацији пословања. Конференција је обухватила више предавања и панела, на којима се говорило, између осталог, о значају *Compliance* функције у савременом пословању, блокчејн технологији, вештачкој интелигенцији и дигитализацији, ESG и другим темама. Потцртана је универзалност тема, уз конкретнији увид у то како се у различитим организацијама приступа усклађивању са правним оквиром, најбољом пословном праксом и правилима струке, који су основни ресурси потребни да би се утицало на пословну културу, као и који су највећи изазови са којима се представници различитих индустрија и институција сусрећу у свакодневном раду, у

Учесници 18. *Harmonius* школе права

условима константних промена и технолошког развоја. У оквиру III панела, посвећеног питањима будућности функције усклађености пословања, у својству управнице студија, проф. др Татјана Јованић представила је концепт Студија за иновацију знања „Усклађеност пословања“, упоредивши га са неким од студијских програмима који су у овој области заступљени у високообразовним институцијама широм света.

Факултет организационих наука Универзитета у Београду и Истраживачко-развојни институт за вештачку интелигенцију Србије су током октобра, новембра и децембра 2023. године, у Београду и Новом Саду организовали програм за унапређење знања од значаја за управљање ризицима развоја и примене вештачке интелигенције, под називом: Мастер клас „Регулисање вештачке интелигенције – Правни и етички изазови“. У овом програму учествовало је 120

Проф. др Т. Јованић на конференцији Удружења за усклађеност у пословању

полазника, као и више од 80 предавача из Србије и иностранства, укључујући наставнике Правног факултета Универзитета у Београду проф. др Душана Поповића („Вештачка интелигенција и право конкуренције“), проф. др Љубинку Ковачевић („Утицај вештачке интелигенције на радне односе“), проф. др Светислава Костића („Утицај вештачке интелигенције на економска и социјална права и политике опорезивања“) и доц. др Бранку Бабовић Вуксановић („Перспективе употребе вештачке интелигенције у грађанском судском поступку“). Овај програм похађало је и више наших студената и студенткиња, од којих су неки за то добили ступендију коју су обезбедили партнери Мастер класа (Министарство науке, технолошког развоја и иновација, Министарство информисања и телекомуникација, Министарство унутрашње и спољне трговине, Институт за вештачку интелигенцију, USAID, Амбасада Шведске, Фондација SHARE, Повереник за заштиту равноправности, Европска унија, Савет Европе, Фондација за отворено друштво за западни Балкан и предузеће AlfaNum).

Доц. др Ивана Марковић учествовала је 8. новембра на XIII Међународној научној конференцији „Archibald Reiss Days“, у организацији Криминалистичко-полицијског универзитета, на којој је, поред улоге модератора сесије, имала и излагање на тему *‘The Protection of Water According to the Serbian Criminal Code’*.

У дупке пуној библиотеци Шабацке гимназије, 10. децембра 2023. године одржан је књижевни матине, на коме је представљено ново књижевно дело професора др Зорана Р. Томића *Пресек, узводно: аутобиографски списови* (Досије студио, Београд, 2023, 398 страна). Поздрављајући присутне, директорка Гимназије Маријана Исако-

Доц. др И. Марковић с доцентима др Л. Бајићураном и др С. Самарџићем на конференцији ‘Archibald Reiss Days’

вић истакла је да је ова школа отворена за све бивше гимназијалце, посебно успешне, а да је роман др Томића вредан пажње. Књигу је приказала мр Љиљана Павловић Дабић, док је одабране одломке читала Мирјана Филиповић. На крају програма, говорио је проф. др Томић, рекавши о свом делу следеће: „Природу овог списка није лако одредити. У њему претежу аутобиографски елементи, делимично романсирани, па и измаштани. Местимично има и новелистичке

црте. Бавио сам се и хипотетичким, исконструисаним исказима других лица, припитомљавањем прошлости у ‘дослуху’ са прецима. На крају, ово је филозофски покушај откривања сржи љубави, па и самог бивствовања, како га на крају свог судбинског пута види главни лик, сам наратор“.

36. сусрет Копачичке школе природног права – Слободан Петровић, с општом темом “Међуна-

Разговор о књизи проф. др З. Р. Томића ‘Пресек, узводно’

родни правни односи и правда”, одржан је на Копаонику, од 13. до 17. децембра 2023. године. Плeнaрну седницу је отворила председница Копаоничке школе проф. др Јелена С. Перовић Вујачић, док се рад Сусрета одвијао у складу с усвојеним Хексагоном Копаоничке школе природног права, у шест катедара и 24 секције, уз учешће близу 600 учесника из Србије и иностранства. На секцијама су излагани радови аутора, док су учесници дискутовали о бројним питањима значајним за правну науку и праксу. Радови су објављени у четири тома *Зборника радова 36. Сусрeтa Копаоничке школе природног права – Слободан Перовић. У раду овог скупа учествовали су и наставници и сарадници Правног факултета Универзитета у Београду: проф. емеритус др Мирко Васиљевић („Ништавост и побојност одлука скупштине друштава капитала“), проф. др Гордана Илић Попов („О предлогу увођења пореза на псе“), проф. др Милан Шкулић („Биометријска идентификација са становишта кривичног процесног права и криминалистике“), проф. др Саша Бован („Михајло Вуковић – један пример зреле правнохерменеутичке мисли“), проф. др Добросав Миловановић („Употреба вештачке интелигенције у јавном интересу – могућности, изазови и одговорност“), проф. др Наташа Делић („Спорна питања у вези кривичног дела убиство детета при порођају /члан 116 КЗ/“), проф. др Владан Петров („Контролна листа владавине права и њен утицај на правосудну реформу у Србији“), проф. др Ивана Крстић („Мањинска права у пракси Европског суда за људска права“), проф. др Никола Бодирога („О могућим изменама Закона о заштити права на суђење у разумном року“), проф. др Љубинка Ковачевић („Европски стандарди о сезонским радницима мигрантима – нормативна садржина и домаћај Директиве 2014/36/EУ“), проф. др Мирјана Радовић („Посебно правно уређење продаје ненаплативих кредита у Ев-*

ропској унији и Србији.“), проф. др Мирјана Дреновак-Ивановић („Стандарди Архуске конвенције о праву на правну заштиту између одговорности за штету према животној средини и одговорности за кривична дела против животне средине“), проф. др Марко Станковић („Слободни избори као тековина демократског политичког система“), проф. др Вања Бајовић („Не/адекватности појединих инкриминација да заштите појединца у дигиталном окружењу“), проф. др Урош Новаковић („Учешће и заштита детета у грађанском и кривичном поступку“), доц. др Филип Бојић („Усклађеност новог Закона о безбедности и здрављу на раду са конвенцијама Међународне организације рада бр. 155 и 187“), доц. др Ивана Марковић („Сакаћење женског полног органа из члана 121а Кривичног законика Србије – догматска и криминално-политичка перспектива“), доц. др Ивана Миљуш („Основне недоумице у примени одлагања кривичног гоњења – анализа правосудне праксе и *de lege ferenda* предлози“, коауторски рад с др Светланаом Ненадић), асист. Ивана Радисављевић („Нехатно лишење живота из члана 118 КЗ – теорија, пракса и осврт на одговорност правних лица“, коауторски рад с др Јованом

Бановић), асист. Мила Ђорђевић („Место правне културе у мисли професора Слободана Перовића“, коауторски рад с Петром Митровићем), и сарадници у настави Алекса Шкундрић („Апартхејд у међународном кривичном праву“), Јелисавета Бољановић („Комерцијализација људског тела: Потрага за правдом“, коауторски рад с Љубишом Вулићем) и Мина Кузминац („Важност борбе против укрштене дискриминације у свету рада – контекст Европске уније“).

Под окриљем скупа организована је и панел дискусија на тему: „Утицај вештачке интелигенције на правосуђе“, као и панел дискусија посвећена теми: „Модернизација правничког образовања као део промене правне културе у Србији“, у којој су учествовали и наши наставници проф. др Миодраг Јовановић и проф. др Никола Бодирога, док је проф. др Добросав Миловановић био модератор панел дискусије „Међународноправни аспекти управног спора“.

Копаоничка школа је ове године била и домаћин Саветодавног већа за примену Конвенције УН о уговорима о међународној продаји робе, при чему је једном сесијом модерирала доц. др Милена Ђорђевић, која је и секретар овог тела. ■

Ошварење 36. сусрeтa Копаоничке школе природног права – Слободан Перовић

Награде и признања

Професор др Душан Поповић именован је за члана Савета за дигиталну имовину, формира-ног 14. децембра 2023. године при Привредној комори Београда. Са-вет за дигиталну имовину је ос-нован у циљу предлагања праваца даљег развоја тржишта дигиталне имовине, као и ради повезивања и укључивања свих заинтересованих страна у дигиталну транзицију. Чланови Савета долазе из реда ре-гулаторних тела, привреде и ака-демске заједнице.

Удружење за тржишне комуни-кације Србије (УЕПС), национална асоцијација комуникационо-марке-тиншке струке, доделило је књизи *Правно уређење индустријског у Ср-бији* признање за најбољи издавачки пројекат из струке. Коаутори књи-ге су проф. др Душан В. Поповић, проф. др Ђорђе Кривокапић, Невена Ружић и Милош Стојковић, а изда-вач је издавачко предузеће „Клио“. Признање је уручено на годишњем скупу УЕПС-а одржаном 26. децем-бра 2023. године у Београду.

Одлуком ректора Универзитета у Београду професора др Владана Ђокића од 8. септембра 2023. годи-не професор др Марко Јовановић именован је за академског руково-диоца (*Academic Chair*) платформе *Open Campus* универзитетске мре-же *Circle U* испред Универзитета у Београду. Мрежу *Circle U* чине

Универзитет из Орхуса (Данска), Хумболтов универзитет из Бер-лина (Немачка), Кингс Колеџ из Лондона (Велика Британија), Ка-толички универзитет из Лувена (Белгија), Универзитет из Осла (Норвешка), Универзитет Сите из Париза (Француска), Универзитет из Пизе (Италија), Универзитет у Бечу (Аустрија) и Универзитет у Београду. Мрежа је осмишљена тако да функционише кроз раз-личите платформе и организа-ционе јединице, у којима сваки од универзитета-учесника има свог представника, односно академ-ског руководиоца. У наредном пе-риоду, Мрежа ће изградити разли-чите програме и форме сарадње, а задатак *Open Campus*-а, у коме Универзитет у Београду предста-вља професор Јовановић, биће да обједини академску понуду Мре-же и осмисли академске програме који ће Мрежу издвојити у односу на друге сличне универзитетске алијансе.

На седници Скупштине Удру-жења правника у привреди одржа-ној 21. децембра 2023. године, на Правном факултету Универзитета у Београду, за председницу Удру-жења изабрана је др Наташа Петро-вић Томић, редовна професорка Правног факултета Универзитета у Београду, на предлог професора емеритуса др Мирка Васиљевића. Почасни председник Удружења проф. др Васиљевић је истакао да

професорку др Петровић Томић красе организационе способности и изузетна повезаност са привредом, због чега је уверен да ће Удружење водити у складу са модерним тен-денцијама, али уз пуно уважавање онога што чини традицију једног од најстаријих удружења правника по-словноправне струке.

Прихвативши се нове одговор-ности, професорка др Петровић Томић је нагласила да је велико задовољство и, изнад свега, част због обраћања у новом својству – својству председнице Удружења правника у привреди, институције која баштини традицију од 1992. године. „Шта стоји иза ове приче? Једна реч – лојалност. Прве лекције лојалности научила сам од својих родитеља, а затим наставила да негујем исту вредност са својим ментором и са окружењем у коме опстајем скоро 20 година. Осим лојалности, једнако је значајна и захвалност, пре свега према они-ма који су ми омогућили да имам управо овакав каријерни пут“, ис-такла је нова председница.

Као неко ко је осведочено пове-зан са привредом, не само финан-сијском, већ све више и са реал-ном, ко послушнује потребе бизниса и настоји да право тумачи и при-мењује у духу савремених тенден-ција, на које се може гледати као на претње или изазове (све зависи колико брзо сте у стању да одре-агујете!), професорка др Петро-вић Томић је обећала да ће ново руководство Удружења настојати да буде стручно-научни партнер српске привреде, да ће преко свог часописа, конференција и других облика сарадње које планира да развија понудити одговоре на ак-туелна правна питања.

На предлог председнице Удру-жења, за генералног секретара је именован др Ненад Грујић, дирек-тор дирекције за правне посло-

ве *Generali* осигурање Србије. Др Грујић је осведочени пријатељ Удружења, чије професионално искуство и научно-стручни кредибилитет могу допринети остварењу циљева Удружења.

Заједно са проф. др Татјаном Јевремовић Петровић, уредницом часописа *Право и привреда*, проф. Петровић Томић и др Грујић настојаће да Удружење правника у привреди држи корак са савременим тенденцијама и да одговори изазовима савременог регулаторног оквира привредноправне оријентације. Све са циљем да се изађе у сусрет потребама чланова, правника запослених у компанијама најразличитијих грана привреде.

Редовна професорка Правног факултета Универзитета у Београду др Мирјана Дреновак-Ивановић један је од добитника овогодишње награде „Личност године“, коју додељује Мисија ОЕБС-а у Србији. Овом наградом Мисија одаје признање грађанима Србије који су током године дали значајан допринос промовисању вредности и принципа за које се ОЕБС залаже. Како се наводи у образложењу одлуке: „др Мирјана Дреновак-Ивановић награђена је за изузетан допринос оснивању Правне клинике за еколошко право. Клиника је изборни програм који подржава Мисија ОЕБС-а. Покренута 2015. године, Правна клиника је омогућила да 600 студената и студенткиња студија права побољшају своје теоријске и практичне вештине и обаве стручну праксу у државним институцијама. Др Дреновак-Ивановић је такође одиграла кључну улогу у успостављању мастер програма Еколошко право, на Правном факултету Универзитета у Београду.“

Поред проф. др Дреновак-Ивановић, награду је добио и правник Дејан Стојановић, а награде им је

Новоизабрани председница и секретар Удружења правника у привреди проф. др Н. Пејровић Томић и др Н. Грујић с уредницом часописа 'Право и привреда' проф. др Т. Јевремовић Пејровић

уручио амбасадор Јан Брату, који је овом приликом изјавио: „Ангажовани грађани и стручњаци попут др Дреновак-Ивановић и Дејана Стојановића доприносе остваривању циља за који се залаже Мисија ОЕБС-а у Србији: подржавање реформских процеса усмерених на будућност који граде трајну безбедност, засновану на људским правима, доброј уп-

рави и владавини права. Поздрављам њихове неуморне напоре у циљу унапређења реформи у две кључне области: заштити животне средине и обезбеђивању слободног и плуралистичког медијског окружења.“

Проф. др М. Дреновак-Ивановић добитница је награде 'Личност године', коју додељује Мисија ОЕБС-а у Србији

Ванредна професорка Правног факултета Универзитета у Београду др Вања Бајовић добитница је овогодишње награде међународног покрета Светског дана животиња. Светски дан животиња установљен је 1931. године у Фиренци, на Светском конгресу пријатеља животиња, и од тада се обележава широм света. Шесту годину за редом се у Србији, у току ове манифестације, додељују признања појединцима или институцијама који су исказали нарочити труд и интересовање за помоћ животињама, организацијама или акцијама које се поклапају са циљевима прославе овог дана. До сада је ово признање додељено истакнутим личностима, попут проф. др Ратка Божовића, кантауторке Александре Ковач, глумице Горлице Поповић, редитеља Горана Паскаљевића, академика Душана Ковачевића, као и друштвено одговорним компанијама и организацијама. У образложењу награде, која је додељена проф. др Вањи Бајовић наведено је следеће: „Изузетно нам је важно да сте као неко ко је у нашем друштву задужен за образовање, али и као представник високошколске институције, препознали заштиту животиња и проблем напуштених животиња као важну област, којом сте се бавили кроз своје научне радове и у јавним наступима. Реткост је да се стручњаци, поготову на нивоу академских установа, одваже да иступе и говоре о овим проблемима и темама, па је самим тим Ваш искорак значајнији. Управо такав искорак је веома важан за све нас који се бавимо заштитом животиња и промоцијом њихове добробити, али и за целокупну заједницу која се на овај начин освешћује и сензибилише, како би имала разумевања и за потребе животиња и њиховог статуса у друштву. Потреба за континуираним радом на овим и сличним темама је приметна и за сваки по-

зитиван помак потребно је да се боримо сви заједно у оквиру своје организације, заједнице или шире, а све у нади да ћемо створити толерантну заједницу која брине о животињама и људима”.

На 36. сусрету Копаоничке школе природног права традиционално је додељена Награда проф. Слободан Перовић, коју је 2019. године успоставила породица проф. Перовића. Прва награда је додељена Јовани Мисаиловић, асистенту Правног факултета Универзитета у Крагујевцу и докторанду Правног факултета Универзитета у Београду, за рад на тему: „Достојанствен рад платформских радника – ванвременски идеал у дигиталном руху“; друга награда припала је Ивони Чогурић, судијском помоћнику у Вишем суду у Београду и докторанду Правног факултета Универзитета у Београду, за рад на тему: „Кривично дело Неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246 КЗ у светлу судске праксе: Најваж-

нија спорна питања“. Трећу награду освојио је рад на тему: „Место правне културе у мисли професора Слободана Перовића“, који су написали Мила Ђорђевић, асистент Правног факултета Универзитета у Београду, и Петар Митровић, демонстратор на Правном факултету Универзитета Унион. ■

Добитници награде 'Проф. др Слободан Перовић'

Студијски боравци у иностранству

Проф. др Далибор Ђукић бора-
вио је од 15. јула до 5. августа
на Универзитету у Оксфорду, у ок-
виру програма, који је финансирао
и организовао Међународни цен-
тар за студије права и религије из
САД. Током истраживачког борав-
ка, проф. др Ђукић је учествовао у
радионицама, предавањима и раду
више конференција, које су биле
посвећене различитим аспектима
заштите и унапређења права на
слободу вере и уверења.

Доцент др Бранка Бабовић Вук-
сановић је, као Фулбрајтов сти-
пендиста, од 21. августа до 21. но-
вембра 2023. године боравила на
Универзитету Калифорније у Сан
Франциску. Тамо је спроводила
истраживање о употреби нових
технологија у грађанском суд-
ском поступку, под супервизијом
најцитиранијег америчког ауто-
ра за доказни поступак и главног
известноца у америчком телу за
писање измена и допуна Закона
о парничном поступку још од 90-
их година прошлог века, проф. др
Ричарда Маркуса. Посетила је и
тамошње судове, где су судије са
њом поделиле своје искуство у ко-
ришћењу нових технологија у пар-
ничном поступку у САД. Поред
тога, доц. др Бабовић Вуксановић
је учествовала на радионицама,
конференцијама и настави у Сан
Франциску.

Асистент Алекса Николић је од
1. до 31. октобра 2023. године бо-
равио на Институту Европа Уни-
верзитета у Зарланду, као један
од добитника престижне стипен-
дије „Ленард Ојлер“ за академс-
ку 2023/2024. годину (*Leonhard
Euler Programme 2023/2024*), коју

*Доц. др Б. Бабовић Вуксановић у посетити Федералном суду (дистрикт Северна
Калифорнија)*

Проф. др Д. Ђукић на Универзитету у Оксфорду

додељује Министарство спољних послова СР Немачке, заједно са Немачком службом за академску размену (DAAD). Тим поводом, асистент Николић је обавио завршна истраживања на припреми докторске дисертације на тему „Систем власти у модерним федерацијама“. Уз то, имао је прилику да сарађује са свим истраживачима са Института Европа и колегама са Универзитета у Зарланду, као и да учествује на догађајима које су они организовали. ■

Асист. А. Николић је боравио на Институту Европа Универзитета у Зарланду

Гости на предавањима и посете институцијама

У петак, 14. јула 2023. године, Правни факултет Универзитета у Београду посетио је Иван Хил Пинто (Yván Gil Pinto), министар спољних послова Боливарске Републике Венецуеле. У име Факултета, госта су угостили продекан за међународну сарадњу проф. др Марко Јовановић и продеканка за научни и стручни рад доц. др Нина Кршљанин. Састанку су присуствовали и помоћник министра (вицеминистар) за Европу Франклин Рамирез (Franklin Ramirez), амбасадор Боливарске Републике Венецуеле у Републици Србији Димас Хесус Алваренга Гера (Dimas Jesús Alvarenga Guerra) и прореktor за међународну сарадњу Универзитета у Београду проф. др Ратко Ристић. Између осталог, било је речи о могућој сарадњи између Правног факултета Универзитета у Београду и правних факултета у Венецуели.

После састанка, Хил Пинто одржао је предавање под насловом

„Спољна политика Боливарске Републике Венецуеле и друштвени утицај једностраних принудних мера“. Кратко је представио публици наслеђе Симона Боливара (1783–1830), ослободиоца Јужне Америке, те значај његовог приступа, боливарске дипломатије мира, за данашњу Венецуелу. Говорио је о природним ресурсима којима

Венецуела располаже – залихама нафте и природног гаса међу најбогатијима у свету, као и значајним рудним богатствима, која представљају велики потенцијал, али су уједно била и извор великих проблема због претензија страних великих сила на те ресурсе, а нарочито економских санкција и покушаја државних удара од стране

С предавања министра спољних послова Венецуеле И. Хила Пинтоа

САД, услед чега је дошло до енормних економских губитака и хиперинфлације. Министар је упоредио венецуеланско искуство са српским и југословенским, истичући да један од кључних, мада неформалних, елемената санкција представља кампања негативне дезинформације у светским медијима.

Предавање је изазвало велико интересовање публике – конференцијска сала била је препуна, а поред студената и наставника нашег Факултета, присуствовали су и гости из дипломатског кора и представници других факултета Универзитета у Београду, као и заинтересована шира јавност, те је после министровог излагања уследио и активан и занимљив део са питањима публике.

Поводом министровог гостовања, у холу Правног факултета изложена је и филателистичка поставка у организацији удружења „Адлигат“ – изложба око 300 венецуеланских марака, почев од првих издања из 19. века до модерних маркица, која представља највећу колекцију венецуеланских поштанских марака у региону. Аутори поставке су Виктор Лазивић и Јована Трајковић, а уз њу је представљен и пано са ретким српским поштанским маркама из 19. века, аутора Јована Ашлера.

У сарадњи са Научно-технолошким парком Београд, на Правном

Предавање Д. Штеркла било је посвећено заштити швајцарског идентитета путем права интелектуалне својине

факултету Универзитета у Београду је 14. септембра 2023. године одржано гостујуће предавање Давида Штеркла, председника удружења „Swissness Enforcement“, правног саветника у Швајцарском федералном заводу за интелектуалну својину и универзитетског предавача. Током предавања, које је било посвећено заштити швајцарског идентитета путем права интелектуалне својине, Штеркл је упознао студенте основних и мастер академских студија са швајцарским искуствима у контроли коришћења ознаке швајцарске заставе и грба на производима.

Студенти четврте године основних студија, који похађају вежбе из предмета Радно право код проф. др Љубинке Ковачевић, доц. др Филипа Бојића и сараднице у настави Мине Кузминац, посетили су 29. новембра 2023. године Републичку агенцију за мирно решавање радних спорова. У складу са Споразумом о сарадњи Правног факултета Универзитета у Београду и Републичке агенције за мирно решавање радних спорова, 50 студената имало је прилику да присуствује предавању директора Агенције др Ивице Лазовића, који их је упознао с надлежностима Агенције, статистиком покренутих поступака у претходном периоду, те предностима које вођење

Посета Републичкој агенцији за мирно решавање радних спорова

поступка пред Агенцијом има у односу на судско решавање индивидуалних и колективних радних спорова. Примере из праксе рада Агенције студентима је представила Драгана Андоновска, виши саветник у Агенцији, док је Јелена Голубовић говорила о процесу дигитализације у Агенцији. Упознавање с радом Агенције завршено је разговором са студентима, који су постављали бројна питања и износили мишљења и недоумице везане за решавање радних спорова у Републици Србији.

Дана 5. децембра 2023. године, студенти који похађају вежбе из Радног права су, заједно са сарадником у настави Мином Кузминац, посетили Апелациони суд у Београду. Ова посета је организована на основу споразума о сарадњи између Апелационог суда у Београду и Правног факултета Универзитета у Београду, чиме је настављена традиција организо-

Посета Апелационом суду у Београду

вања посете овом суду која траје годинама уназад. У оквиру посете, студенти и студенткиње су имали прилику да у највећој судници овог суда, судници број 11, присуствују предавању које су одржали судије Александар Ивановић и Јасминка Бакић. Судије су говориле о процесним правилима која се примењују на радне спорове, као и

о посебно интересантним случајевима из праксе овог суда. У вези с тим, посебна пажња у излагању била је посвећена питањима заснивања и престанка радног односа, као и заштити од дискриминације и злостављања на раду. Посети је присуствовало више десетина студената и студенткиња. ■

Forvm Romanvm

У петак, 6. октобра 2023. године, прво форумско предавање у јесењем семестру одржао је наш декан и стари форумаш проф. др Зоран Мирковић, на тему „215 година Универзитета у Београду“. Уз лепоту отварања сезоне и занимљивог предавања везаног за важан јубилеј, имали смо додатно задовољство да предавање отвори и говорника представи наш форумски Цезар, проф. емеритус др Сима Аврамовић, који је у паузи од својих дипломатских обавеза кратко био у Београду. Професор др Мирковић нам је говорио о развоју Универзитета у Београду, од устаничке Велике школе, преко Лицеја и поново Велике школе у Кнежевини Србији, те Универзитета, у правом смислу речи – са заступљеним свим тада важним научним дисциплинама и

могућношћу додељивања титуле доктора наука – од 1905. године. Акценат је, наравно, био на развоју Правног факултета у оквиру

Универзитета, те значају који су његови професори и дипломци имали за развој и јачање српске државе, права и културе у најши-

С предавања посвећеног јубилеју Универзитета у Београду

рем смислу. Велики део предавања проф. др Мирковић посветио је и турбулентном периоду после Другог светског рата, где је поделио с нама нека од најновијих сазнања до којих је дошао у истраживањима које реализује са проф. емеритусом др Дејаном Поповићем, усмеренима на писање књиге о историји Факултета у периоду од 1945–1971. године. Публика, у којој је било свих, од бруцоша до форумаша из првих генерација, с великим интересовањем је пратила предавање, те се потом развила и жива и занимљива дискусија.

У петак, 13. октобра 2023. године, предавање „*Outlines of the History of International Law of the Sea*“ одржао је проф. др Александар Виљегжанин (Александр Николаевич Вылегжанин), шеф Катедре за међународно право универзитета МГИМО. Дао је преглед традиционално посматраних извора из 20. века – аката донетих на Хашкој конференцији 1930. године, Конференцији УН о праву мора (1958) и UNCLOS из 1982. године. Подвукао је значај питања ширине појаса територијалних вода и сукоба интереса између приобалних држава и поморских сила у том погледу, док се није дошло до компромиса од 12 наутичких миља. После овог увода, међутим, повео нас је даље у прошлост и говорио о сукобу идеја Гроцијуса и Селдена, односно концепција отвореног и затвореног мора (*Mare Liberum* – *Mare Clausum*), истичући како се идеја слободне пловидбе појављује још у дипломатској преписци између руског цара Фјодора Ивановича и енглеске краљице Елизабете у 16. веку. Отишао је затим још корак уназад и говорио нам о родоским поморским законима, који су извршили значајан утицај на римско, а затим и ромејско право. Описао нам је укратко многе изворе настале у средњем веку: поморско право Василика, Јерусалимских Асиза (засновано претежно на обичајном

Предавање проф. др А. Виљегжанина

праву источног Медитерана, утицало је на многе градове те регије, укључујући и Венецију), француска Олеронска правила која су реципирана и у Енглеској и Шпанији, Визбијске законе и друге прописе градова Ханзеатске лиге, енглеску Црну књигу адмиралитета, шпанску компилацију *Consolato del Mare*... На крају, показао нам је трагове различитих историјских схватања у модерним случајевима, где различите државе сходно својој традицији различито тумаче исте прописе међународног права.

У петак, 20. октобра 2023. године др Немања Мрђић из Археолошког института САНУ одржао је предавање „*Itinerarium Romanum Serbiae*: Кад периферија постане суштина царства“. Др Мрђић говорио нам је о римским царевима рођеним на нашим просторима и о важним административним и војним реформама спроведеним у периоду домината, о стратешком значају одређених тачака, о царским палатама и некрополама на територији Србије. Чули смо зашто Константин није био популаран у граду Риму, као и о махом кратким владавинама војничких

Др Немања Мрђић излаже на тему: *Itinerarium Romanum Serbiae*

царева, о Јустинијановим војним и градитељским подухватима... Нарочито је истакао значај археолошких истраживања Царичиног града, који је настао као велики центар и епископско седиште, али се угасио после неколико деценија. Чули смо о значају Лимеса и његовом паду због недовољне војне снаге, те крају римског урбаног живота на овим просторима са доласком Словена. Видели смо импресивну мапу руте римских императора, која маркантно илуструје значај утврђења на Дунаву која су била део Лимеса. Говорио је о значају доласка војске за привредни развој и померања економског живота, трговине и миграција из центра царства на границе – због чега су, између осталог, некадашње границе Римског царства уписане у листу културне баштине човечанства UNESCO. Видели смо неке примере римског градитељског умећа, попут пута који је усечен у Ђердапску клисуру да би створио везу између утврђења на неприступачном месту, али и симболике и пропаганде на тадашњем римском новцу. Сазнали смо и многе занимљивости, попут тога да је на Ђердапу некада било девет царских табли, али и табла војника Седме и Четврте легије који су после постављања Трајанове табле истакли свој директни допринос у пробијању пута кроз клисуру. Предавање је завршио поруком о значају повезивања са културним наслеђем и ширењем знања о њему.

У петак, 27. октобра, проф. др Милош Вец са Правног факултета Универзитета у Бечу одржао је предавање „From Outsider to Pioneer: Wolfgang Preiser (1903–1997) and his ‘Institute for the History of International law’ at Frankfurt University“. Предавање је започео причом о првом сусрету са именом Волфганга Прајзера, професора свог професора, у студентским данима, да би нас затим провео кроз његову биографију, реконструисану, сем писаних изво-

Проф. др М. Вец посветио је своје предавање животној и делу проф. др В. Прајзера

ра, и из сећања чланова породице, колега и некадашњих студената. По мишљењу Рандала Лесафера, Прајзер је вероватно најзначајнији истраживач историје међународног права у периоду после Другог светског рата. Чули смо да се Прајзер занимао за правну историју (и кривично право) још у студентским данима, али да је студирао и историју уметности; да је докторирао на теми из трговинског права и планирао хабилитацију о привреди средњовековних градова, али га је реформа наставе права у време нацистичке власти натерала да пређе у судство (мада се и учланио у Национал-социјалистичку партију, што је касније правдао страхом за своју судбину у супротном), а смрт најбољег пријатеља 1938. у Бухенвалду отерала у очајање. У периоду 1941–43. прекомандован је за судију у окупираној Холандији, одакле се склонио позвавши се на болест. После рата, управо га је сведочење јеврејских и холандских пријатеља ослободило оптужби за подршку нацистичком режиму. Вратио се подучавању права, и 1955. године основао Институт за историју међународног права у Франкфурту, где је повремено држао и организовао предавања, али који је затворен по његовом пензионисању. Писао је скоро искључи-

во о историји међународног права, нарочито у антици, и оставио иза себе веома занимљиве дефиниције и теоријске расправе. Видео је континуитет од међународног права старог Истока до тадашњег модерног међународног права, а сматрао је да историографија међународног права мора бити универзална. Иако није имао много следбеника за живота, нови талас интересовања за историју међународног права од краја 1990-их створио је ново интересовање за његова дела.

У петак, 3. новембра 2023. године, академик Мирјана Живојиновић, редовни члан САНУ, одржала је предавање „Манастир Хиландар на Светој Гори: Од оснивања манастира (1198) до Маричке битке (1371)“. После уводног излагања о историјату Свете Горе и оснивању старог грчког манастира Хиландара (Хилендара), фокусирао се на његову историју, од обнове од стране Стефана Немање и његовог сина Саве, до гашења династије Немањића. Треба истаћи да су најважнији извори за ову тематику повеље издаване манастирима, њихови типичи, као и житија светих – Светог Симеона и Светог Саве. Говорила је о сусрету Симеона и Саве у Ватопеду и о обнављању

Хиландара по дозволи ромејског цара, и то као самосталног манастира, који није био потчињен ни игуману Ватопеда, ни проту Свете Горе. Чули смо како је текла изградња манастира, као и како је долазило до каснијих обнова и доградњи, те каква је била улога Немањића, као ктитора. Приказала нам је поседе манастира, истичући да већина села дарованих чак још оснивачком повељом монаха Симеона и великог жупана Стефана из 1198. године, постоји и дан данас. Чули смо и за несрећну судбину неких извора – попут нестанка оснивачке повеље, поклоњене краљу Александру, у Нишу током ратне евакуације (срећом, сачуване су квалитетне фотографије). Било је речи и о судбини Свете Горе после пада Цариграда и преносу моштију Светог Симеона у Србију у том периоду, о нападима гусара и плаћеника на Свету Гору, те каснијим турским нападима и освајањима, због којих је, између осталог, изграђен Милутинов пирг у Хрусији. Нарочито су истакнути напади Каталанске компаније – међу реткима који су дошли са копна – од којих је Атос бранио и будући архиепископ Данило II. Истакла је и посебан однос цара Душана са Светом Гором, заједничку хрисовуљу коју је издао свим манастирима, велике дарове, његов боравак на Светој Гори са царицом Јеленом и сином Урошем током епидемије куге у Европи – те време српске превласти на Светој Гори током владавине цара Душана, цара Уроша и деспота Угљеше.

У петак, 10. новембра 2023. године, проф. др Војислав Станимировић одржао је предавање “Положај жене у клинописним правима”. Почев од најстаријег познатог, Ур-Намуовог законика, па све до додира с правом Старог завета, на свој непобитно духовити начин приказао нам је положај жене у клинописним законцима, у контексту патријархалног друштва старе Месопотамије, али и порива законодаваца да

С предавања академика М. Живојиновић посвећеној манастиру Хиландару од оснивања до Маричке бишке

обезбеде социјалну правду. Чули смо како се силовање кажњавало примарно као злочин против права мушкарца на невиност своје жене или робиње, док се исто – смрћу – кажњавала и жена која би завела мушкарца, те како су тешки преступи били женина прељуба, али и лажна оптужба за прељубу. Развод је био скоро искључиво у рукама мужа, а жена је имала ограничену имовинску сигурност коју су јој пружала брачна давања. Ћерка је могла наследити очеву имовину тек ако није имала браће: изузетак су биле свештенице, чији је положај био нешто повлашћенији. Ипак, чини се да су жене имале пословну способност (у Хамурабијевом законнику се помињу крчмарице), а

законодавац их је некад штитио у нарочито рањивим ситуацијама, нпр. супругу која није могла имати деце (коју муж није смео избаци из куће, иако је могао довести нову жену), или жену која би се услед сиромаштва преудала током мужевљевог заробљеништва; идеја заштите слабијег била је нарочито изражена у Хетитском законнику.

После предавања одржан је и пријем нових чланова, те су нови форумашаи постали наши студенти основних и мастер академских студија: Марко Кнежевић, Урош Делић, Андрија Божићаревић, Данијел Јовић, Александар Катановић, Димитрије Тошић, Алекса Стојановић и Ђорђе Тимотијевић.

Предавање проф. др В. Станимировића о положају жене у клинописним правима

У петак, 17. новембра, ђакон проф. др Владан Таталовић са Православног богословског факултета Универзитета у Београду одржао је предавање „Еванђеље и грчко-римски свет”. Тема његовог предавања био је однос хришћанског еванђеља са грчко-римским друштвом и културом, однос који је имао пресудног утицаја на установљивање хришћанства као државне религије римског царства и християнизацију Европе. Говорио је о претхришћанској употреби термина „еванђеље” (блавест, добра вест), који је лагано добијао политичко значење, те је тако оно што је било радосна вест за хришћане употребом овог термина ушло у однос са оним што је представљало добре вести за грађане римског света. Истакао је значај хеленизације, односно културног утицаја и покушаја глобализације из времена царства Александра Великог, а нарочито религијског синкретизма на простору источног Медитерана у том периоду – процеса који су настављени у римско доба. Говорио је о односу римске државе према јудаизму, те грчком културном утицају на њега који је касније био веома значајан за развој хришћанске теологије, али и о негативним реакцијама и Макавејском устанку. Кроз многе паралеле са данашњим временом и глобализацијом 21. века, показао нам је врлине и мане ових процеса, те реакције тадашњег друштва на појаву хришћанства и неочекивани опстанак и јачање нове вере после Христовог распећа и васкрсења. Скренуо нам је пажњу на претходне појаве синова божјих у митологији, али и политичкој употреби грчко-римског света, те значај грчке филозофије и језика за развој хришћанске идеје – али и стару јеврејску идеју о сину човечјем који ће судити на крају света. Говорио је и о политичким и правним аспектима суђења Исусу, те о парадоксу приказивања Бога кроз Христа. На крају је подвукао значај апостола Павла за излаз хришћанске цркве

Предавање проф. др Е. Таси

из примарно јеврејских кругова и окретање ка грчко-римском свету, те објаснио како је овај прилагођавао хришћанске идеје грчко-римском друштву и етици, а нарочито колико је наглашавао значај цркве као заједнице.

У петак, 1. децембра 2023. године, проф. др Елена Таси (Elena Tassi) са Правног факултета Универзитета Сапијенца у Риму одржала је предавање “New Discoveries on the ‘Lex of Niger Lapis’ from the Roman Forum”. Изнела је две основне хипотезе – да је у питању *lex regia* који намеће санкцију *sacer esto*, или *lex arae*, који утврђује светост скупштине – те нам затим приказала трећу могућност, коју сматра највероватнијом, с обзиром на новија открића. Истакла је значај статуса места у римском праву, те поделе на *loca divini iuris* и *humani iuris*, те разлике у религијској природи различитих врста првих (*loca sacra, religiosa, sancta*), односно правној природи других (*loca publica*, која су ван промета и *loca privata*). Говорила је о скупштинама (*comitia*) и месту њиховог одржавања (*comitium*), те његовој уједно ритуалној и правно-административној природи, као и овлашћењима рекса (краља), понтифа и сената у погледу сазивања скупштина. Приказала је начин са-

зивања и надлежности скупштине, те њихов однос са рексом. Затим се фокусирала на саму формулу на Црном камену ‘сакрос есед’ и дилему односи ли се на санкцију или на правни статус места као светог. Приказала је где се санкција *sacer esto* појављује у краљевским законима и каква је структура тих норми, те показала норме за заштиту светих места, које ову формулу не садрже. Коначно је анализирала цео сачувани текст и показала да се структура очигледно не поклапа са другим изворима ни из једне категорије, те изнела нову хипотезу: да формула проглашава светост места, а остатак текста ритуалне радње које су се на њему обављале, записане због значаја за град и заједницу. На крају нам је пустила и видео снимак који је уз помоћ нових технологија, приказао налазе на римском Форуму, укључујући и Лапис Нигер и натпис на њему.

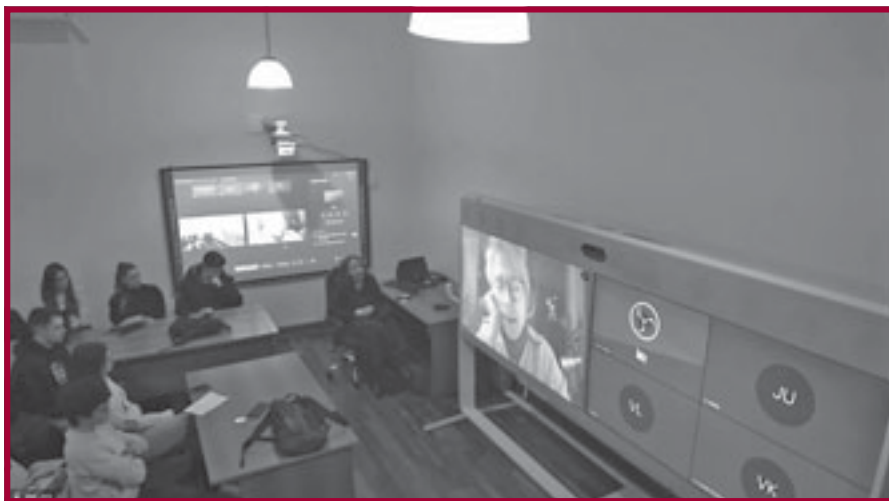

У петак, 8. децембра 2023. године, на Форуму је одржана промоција српског издања књиге „Краљице старог Египта: драма љубави и власти” др Хусеина Абделбасира, директора Музеја антиквитета при Библиотеци Александрини, у издању Чигоја штампе. На промоцији су говорили Ена Павловић Деренчин, заслужна за превод ове књиге са арапског, историчар Ненад

Марковић, и наша асистенткиња Уна Дивац. Из филолошког, историјског и правноисторијског угла, њих троје водили су разговор о Абделбасировој књизи и о краљицама старог Египта, како онима које су лично вршиле власт фараона, тако и онима које су биле утицајне супруге и мајке владара, те о правном положају и друштвеним улогама жена у старом Египту уопште. Чули смо, тако, да је ово прва књига о египатским краљицама написана на арапском језику, али да је српско издање још боље, јер су у комуникацији с аутором исправљене неке грешке; чули смо легенду о томе како је краљица Беренике II одсекла своју дугу косу због завета боговима и како је од ње наводно настало сазвежђе; сазнали смо како су фараони имали пет имена, те да се лична имена под којима су данас најпознатији нису користила у званичним приликама. Чули смо и да за већину владарских бракова између брата и сестре није извесно да ли су били прави бракови (и, дакле, конзумирани), сазнали смо за разне сталешке и регионалне разлике у погледу положаја жене у старом Египту, о потешкоћама са којима су се носиле жене фараони, те чули многе недоумице и непознанице у проучавању извора, те о проблемима са преводом и транскрипцијом староегипатских термина и имена. Разговор је изазвао велико интересовање, те је и публика имала бројна питања.

У петак, 15. децембра 2023. године, проф. др Пирошка Нађи (Piroska Nagy) са Одељења за историју Квебекског универзитета у Монреалу одржала је предавање "The Pataria milanese: an embodied experience (1057–1075)". Иако је у задњи час морала да откаже посету Београду, предавање је ипак одржано преко видео-везе, а заинтересована публика пратила је како из сале 236, тако и онлајн. Почела је са уводом о проучавању историје емоција у средњем веку, те нас је увела у тему колективних емоција и ма-

С предавања њосвећеној миланској Патарији

совних покрета, дајући примере из савременог живота, али и преглед главне литературе о колективним појавама, те њихову супротстављеност данашњој западној индивидуалистичкој култури. Затим је дала кратак преглед историје миланске Патарије, популарног покрета усмереног против преступа вишег свештенства у граду, и представила нам детаљне савремене изворе, необично обилно очуване за овај период. Говорила је о представи Патарије као примарно емотивног покрета, фокусираног много више на моралну него на догматску страну религије, те о њеном изучавању као колективног искуства. Истакла је да се средњовековно фокусирање

на верска питања не може сматрати ирационалним, те подвукла њихову нераскидиву повезаност са политичким и друштвеним животом тог доба. Показала нам је примере језика којим су хроничари говорили о масама патарена, цртајући конфузију, а не бригу за моралне вредности, а дотакла се и теме симболичних телесних казни сакаћења. После предавања развила се и екстензивна дискусија.

У петак, 22. децембра 2023. године, проф. др Валерио Масимо Минале (Valerio Massimo Minale) са Универзитета Федерико II у Напуљу одржао је предавање "On the

Проф. др В. М. Минале говорио је о римском праву њосле Јустинијана

Shoulders of Giants: After the *Corpus Iuris*”, посвећено римском – или, ромејском, византијском – праву после Јустинијана. На почетку је истакао да је историографија увек обојена схватањима времена у коме историчар ради, те отуд различити ставови према Византији, као и различито датирање тога кад престаје римско, а почиње византијско царство и право. Истакао је значај Георгија Острогорског и његове тезе о три стуба на којима се заснива Византија – што су хришћанска вера, грчка (хеленистичка) култура

и римско право, те се затим фокусирао на настанак и изворе Јустинијанове кодификације, те конфузију у оквиру правничких списа (*iura*) као извора права. Објаснио је проблем преласка царства на грчки језик као говорни и убрзо званични, те Јустинијанову забрану писања коментара Дигеста у латинској верзији *Constitutio tanta*, која се претворила у забрану измена текста глосама (паратитлама) у грчкој. Тако, одмах после доношења *Corpus iuris civilis*, почиње засебна еволуција византијског права. Тако, Теофилова Па-

рафраза Институција на грчком је више него двоструко дужа од оригинала, управо због инкорпорисања и каснијих измена. У каснијем развоју, нарочито је нагласио да Василике нису превод Дигеста, већ нова компилација извора насталих у међувремену – од којих су се многи, наравно, ослањали на *Corpus iuris civilis*. На крају предавања осврнуо се кратко и на рецепцију ромејског права у средњовековној Србији. ■

Општи семинар

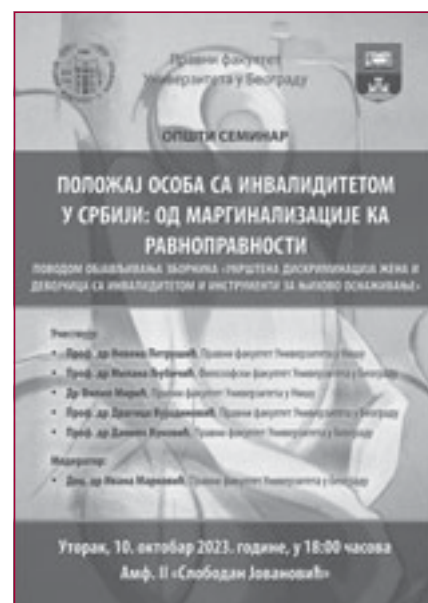
Дана 10. октобар 2023. године одржан је састанак Општег семинара посвећен теми: „Положај особа са инвалидитетом у Србији: од маргинализације ка равноправности. Поводом објављивања зборника *‘Укршћена дискриминација жена и девојчица са инвалидитетом и инструменти за њихово оснаживање’*“. О проблемима везаним за дискриминацијски третман особа са инвалидитетом, потенцијалним правним решењима и зборнику посвећеном укрштеној дискриминацији жена и девојчица са инвалидитетом, говорили су: проф. др Невена Петрушић (Правни факултет Универзитета у Нишу и некадашња повереница за заштиту равноправности), проф. др Милана Љубичић (Филозофски факултет Универзитета у Београду), др Филип Мирић (научни сарадник Правног факултета Универзитета у Нишу), проф. др Драгица Вујадиновић (Правни факултет Универзитета у Београду) и проф. др Данило Вуковић (Правни факултет Универзитета у Београду).

Управница Општег семинара доц. др Ивана Марковић отворила је трибину исказавши велико задовољство што постоји прилика да се разговара о тако важној, а запостављеној теми. Истакла је

Са састајанка посвећеној положају особа с инвалидитетом у Србији

висок квалитет зборника, који је послужео као повод за разговор о положају особа са инвалидитетом, а чији су уредници проф. др Љубинка Ковачевић, проф. Драгица Вујадиновић и проф. др Марко Евола. Нагласила је свеобухватност перспектива из које је поменута проблематика посматрана (пре свега из угла многобројних правних области, попут грађанског права, породичног права, антидискриминационог права, права људских права, радног права, права социјалне сигурности, компанијског права, пореског права, кривичног права, те појединих ванправних дисциплина), као и

чињеницу да је чак 48 аутора у 39 радова пружио свој допринос анализи ове теме.

Први говорник др Филип Мирић истакао је проблем запошљавања за лица са инвалидитетом у пракси, упркос постојању одличног законодавства у том погледу. Нагласио је да се ти чланови нашег друштва суочавају са мноштвом проблема практичне природе, попут непостојања прилагођених зграда за њихове потребе. С друге стране, додао је да постоје посебне мере које омогућавају запошљавање особа са инвалидитетом и на универзитету, иако ни такве мере нису спроведене на добар начин. Потом је указао на проблеме са социјалном заштитом и квотним системом, а на крају је предложио измене одређених меродавних правних прописа.

Проф. др Невена Петрушић се надовезала на уводну реч о значају и запостављености ове теме, те исказала наду у погледу будућег оснивања мастер студија о питању статуса особа са инвалидитетом. Истакла је и да не постоји ни једна судска одлука у Републици Србији (РС) која се позива на Конвенцију о правима особа са инвалидитетом, коју је ратификовала и РС, као ни пракса у којој се одлучивало о укрштеној дискриминацији. Проф. др Петрушић сматра да је то последица судског и адвокатског незнања. Истакла је и постојање огромног јаза између законодавства и примене прописа у пракси, односно свакодневице особа са инвалидитетом.

Проф. др Милана Љубичић фокусирао је своје излагање на основне одлике зборника, пружајући један општи поглед на вредност зборника, али и проблеме са којима се суочавају особе са инвалидитетом, из угла њене струке. Похвалила је значај интердисциплинарног приступа зборника, његову реалистичност и ширину тема које покрива. Посебно је означила питање (лишења) пословне способности као контроверзно,

тј. истакла је да постоје различита мишљења тим поводом, а осврнула се и на насилне стерилизације особа са инвалидитетом. Скренула је пажњу на третман особа са инвалидитетом унутар водећих религија, што је такође једно од питања које је обрађено у зборнику.

Проф. др Драгица Вујадиновић снажно је подржала иницијативу за оснивање различитих програма о правима и статусу особа са инвалидитетом и потврдила све претходно изнете дилеме и сугестије, уз навођење примера из праксе. Нагласила је да треба уврстити разговор о тој теми на свим нивоима студија. Најавила је и припрему мастер програма у сарадњи са иностраним универзитетима „Право, род, интерсекционалност и различитости“.

Као последњи уводничар, проф. др Данило Вуковић истакао је да је зборник теоријски утемељен и да је реч о „дечје радозналој, разбарушеној књизи“, зато што интердисциплинарно приступа комплексној теми и наводи ауторе да изађу из зоне комфора. Највише

се осврнуо на угао своје дисциплине, јер како је подвукао, право живи у друштву.

На крају су уследила многобројна питања и коментари публике, подстакнута захтевном и дирљивом темом скупа. Међу коментарима су се посебно истакла сведочења особа са инвалидитетом, која су поделила лична искуства и потврдила изнете дилеме, пре свега, у вези са правним регулисањем права на помоћ персоналног асистента. Слушаоци који су се јавили за реч су се посебно захвалили на организовању поменуте трибине и још једном подвукли значај проблематике третмана особа са инвалидитетом.

Састанак Општег семинара, који је одржан 18. децембар 2023. године био је посвећен разговору о књизи др Владимира Микића *Појмовник европске уставности*. О различитим аспектима, проблемима и вредностима ове књиге говорили су: проф. др Дарко Симовић (Криминалистичко-полицијски универзитет), проф. др Влади-

Уважене колеџнице и колеџе,

коуџавници Ојшћеј семинара доц. др Ивана Марковић и доц. др Милош Здравковић, као и секретар Ојшћеј семинара Сава Војновић, вам се захваљују на досадашњој, врло успешној сарадњи и позивају вас да и у наредној календарској једини узмете учешће у раду Ојшћеј семинара са темама које су друштвено релевантне и правно атрактивне.

мир Ђурић (Институт за упоредно право), др Мијодраг Радојевић („Службени гласник“, Институт за политичке студије), као и аутор.

Управник Општег семинара доц. др Милош Здравковић је отворио трибину исказавши велико задовољство што постоји прилика да се разговара о тако интересантној теми, истакао високи квалитет поменутих књиге, те предао реч говорницима.

Први говорник, професор др Дарко Симовић указао је на значај књиге која подробно излаже и анализира уставна решења европских држава и која, упркос својој дескриптивној природи, задржава стваралачки и оригинални дојам. Он је укратко изложио своје коментаре на књигу и дао преглед поглавља и главних ставова аутора. Навео је ауторов закључак да јединствени европски уставни

идентитет не постоји, већ да су у уставима присутне велике разноликости, иако истовремено многа решења нису оригинална.

Професор др Владимир Ђурић се надовезао на претходно излагање, указавши на то да књига завређује пажњу и поседује мноштво квалитета. Лексикографске одреднице дају приказ упоредне конституционалне номотехнике и омогућавају брзо претраживање појмова, при чему нису све одреднице у књизи уставни институти, што значи да је наслов књиге адекватан. Професор др Ђурић је такође нагласио да ће такав опсежан преглед користити даљем научном истраживању у области уставног права, као и да треба похвалити аутора за труд у вези са коришћењем изворних (страних) термина.

Др Мијодраг Радојевић је истакао неколико важних информа-

ција о аутору и његовом раду, као и то да је рукопис плод огромног труда, али и ауторове љубави према писању и бављењу уставним правом. Он је додао да је припрема и штампа трајала веома дуго, јер је материја жива, као и да аутор не даје само преглед уставних решења, већ и објашњава како писати добар устав – уз нове појмове и класификације.

Конечно, аутор књиге др Владимир Микић, се осврнуо на процес њеног писања, рекавши да је књига иницијално веома дуго писана у тајности и да је имао бојазан у вези с њеним објављивањем, јер је велики и редак подухват, али да је подршка пријатеља била довољан подстицај да се пројекат изнесе до краја. Потом се захвалио говорницима, свим присутнима, као и издавачу „Службеном гласнику“. ■

Издавачка делатност

У претходном периоду, бројне библиотеке Центра за издаваштво Правног факултета Универзитета у Београду обogaћене су новим издањима.

У оквиру библиотеке 'Уџбеници' објављена су следећа дела: Милена Полојац, *Римско право – њорекло и темељи приватног права*, 358 стр.; Радмила Васић, Миодраг Јовановић, Горан Дајовић, *Увод у право*, 10. издање, 389 стр.; Слободан М. Марковић, Душан Поповић, *Право интелектуалне својине*, 11. издање, 375 стр.; Дејан Поповић, *Пореско право*, 22. издање, 665 стр.; Борис Беговић, Мирољуб Лабус, Александра Јовановић, *Економија за правнике*, 13. издање, 599 стр.; Марко Станковић, *Институције*

пољитичког система, 311 стр.; Сима Аврамовић, Војислав Станимировић, *Упоредна права традиција*, 18. издање, 341 стр.; Наташа Петровић Томић, *Основи права осигурања*, 2. издање, 343 стр.; Небојша Јовановић, Вук Радовић, Мирјана Радовић, *Трговинско право*, 3. издање, 772 стр.; Зоран Томић, *Опште управно право*, 16. издање, 409 стр.; Мирко Васиљевић, Татјана Јевремовић Петровић, Јелена Лепетић, *Компанијско право: Право привредних друштва*, 953 стр.; Марија Драшкић, *Породично право и права деце*, 13. издање, 436 стр.; Бранко Лубарда, *Увод у радно право*, 9. издање, 561 стр.

Библиотека *Светска права баштина* проширена је књигом

Сергеја Бабурина *Морална држава*, обима 555 страна, док је у оквиру библиотеке 'Crimen' објављен зборник радова *Казнена реакција у Србији – 13. део*, који је уредио Ђорђе Игњатовић (обима 316 стр.), те нови број часописа *Crimen*, број 2/2022 (обима 112 страна).

Конечно, објављени су и нови бројеви часописа *Анали Правног факултета у Београду* – број 2/2023 (обима 182 стране) и број 3/2023 (обима 246 страна).

Издања Центра за издаваштво могу се набавити у књижари Правног факултета Универзитета у Београду (сутерен) или наручити на телефон: 011/3027-725. ■

Вести из Библиотеке

Библиотека Правног факултета је организовала конференцију „Библиотеке и вештачка интелигенција“. Конференција је одржа-

на 17. новембра 2023. године, на Правном факултету Универзитета у Београду, у оквиру *Београдске недеље филозофије*. Присутне је

поздравио декан Правног факултета проф. др Зоран Мирковић, а конференцијом су модерирали Вања Ерор, управница Библиоте-

ке Правног факултета Универзитета у Београду, Бранка Драгосавац, заменица управнице, као и др Бојан Спаић, професор Правног факултета Универзитета у Београду. Пред салом пуном библиотекара, професора и студената говорило се о новим изазовима у библиотекарству, који долазе уз незаустављиви развој вештачке интелигенције. Први говорник на конференцији био је Александар Линц из *Data Science Srbija*, са излагањем на тему: „На који начин вештачка интелигенција мења природу послова око нас”, након чега је др Новак Вујичић са Правног факултета Универзитета у Београду говорио на тему „Ауторско право и библиотеке: шта би библиотеке требало да знају“. У наставку конференције излагали су Дејана Каваја и Адам Софронијевић из Универзитетске библиотеке «Светозар Марковић» («Вештачка интелигенција и библиотеке: нови алати у дигиталној ери»), Милица Шевкушић са Института технолошких наука Српске академије наука и уметности («Вештачка интелигенција и научне библиотеке: шансе и изазови»), Биљана Косановић из Рачунарског центра Универзитета у Београду («eНаука – КРИС у Србији који ће /можда/ опстати») и Владимир Оташевић из Рачунарског центра Универзитета у Београду («eНаука – ПИДови – шта су и чему служе»).

Библиотека жели да се захвали «Неолибрис доо», адвокату Вићентију Даријевићу, *De Gruyter*, и *Dalloz*, који су донацијама помогли одржавање конференције.

Одварање конференције 'Библиотеке и вештачка интелигенција'

Библиотека Правног факултета Универзитета у Београду има плаћени неограничен приступ значајним правним базама часописа и књига *BeckOnLine*, *Dalloz* и *De Gruyter*.

Фонд библиотеке Правног факултета Универзитета у Београду су од јуна до новембра 2023. године обогатили следећи дародавци:

Физичка лица – проф. др Борис Беговић, доц. др Филип Бојић, Марија Веселиновић, проф. др Драгица Вујадиновић, Миона Мина Вуканић, Маријана Дукић Мијатовић, доц. др Милена Ђорђевић, проф. др Љубинка Ковачевић, проф. др Ђорђе Кривокапић, проф. др Стеван Лилић, Валерија Мандић, проф. др Зоран Мирко-

вић, проф. др Душан Поповић, и породица проф. др Драгољуба Јовановића.

Институције – Народна библиотека Србије, Правни факултет Универзитета у Нишу, *Lyceum Iuris doo*, *Konrad Adenauer Stiftung*, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Треф треид, Правни факултет Универзитета у Ријеци, Удружење за радно право и социјално осигурање Србије.

Библиотека најсрдачније захваљује својим дародавцима на поклоњеним публикацијама.

Велики број публикација наша библиотека је послала кроз размену и поклон многобројним институцијама. ■

Факултетски живот

На седници Савета одржаној 22. новембра 2023. године верификован је мандат члановима Савета Универзитета у Београду – Правног факултета, које је име-

новала Влада Републике Србије, и то следећим члановима: проф. др Марија Јовић, проф. др Драган Вујисић, проф. др Владимир Боранијашевић, проф. др Владимир

Марјански, проф. др Зоран Чупић, др Томо Одаловић, проф. др Боро Крстић, Новак Неђић.

На седници Савета Универзитета у Београду – Правног факултета одржаној 22. новембра 2023. године, за студента продекана Универзитета у Београду – Правног факултета изабран је Игор Муица, студент основних академских студија.

Одлуком Наставно-научног већа Универзитета у Београду – Правног факултета, донетом на седници одржаној 27. новембра 2023. године, именовани су члан и заменик члана Етичке комисије из реда студената и то: за члана Етичке комисије из реда студената именован је Алекса Пешић, студент основних академских студија; за заменика члана Етичке комисије из реда студената именован је Јован Чоловеић, студент основних академских студија.

Одлуком декана 01-број:1658/1, од 6.12.2023. године именована је Комисија за спровођење испита провере знања (ретенције знања) у школској 2023/2024. години, у саставу: проф. др Бојан Милисављевић (председник Комисије), проф. др Милена Полојац, проф. др Вук Радовић, проф. др Игор Вуковић, проф. др Бранко Радуловић, проф. др Љубинка Ковачевић, проф. др Горан Дајовић и проф. др Маја Лукић Радовић.

Одлуком декана 01-број:1669/1, од 7.12.2023. године именована је Комисија за праћење и унапређење квалитета наставе на Факултету, у саставу: проф. др Небојша Јовановић, проф. др Валентина Цветковић Ђорђевић, асист. др Маша Мишковић, асист. Марија Влајковић и студент Алекса Пешић.

Одлуком декана 01-број:1533/1, од 13.11.2023. године именована је Комисија за промоцију Универзитета у Београду – Правног фа-

култета, у саставу: проф. др Бојан Милисављевић (председник Комисије), проф. др Милош Станковић, доц. др Филип Бојић, доц. др Ивана Миљуш, асист. Алекса Николић, асист. Уна Дивац, сарадник у настави Алекса Шкундрић, и руководица Центра за издаваштво Душко Чоловић.

Одлуком декана 01-број:406/2, од 13.11.2023. године именована је Комисија за утврђивање испуњености критеријума за стицање статуса студентске организације на Универзитету у Београду – Правном факултету, у саставу: проф. др Бојан Милисављевић, секретар Факултета мр Драган Павић и студенти Игор Муица, Алекса Пешић и Огњен Даветић.

Одлуком декана 01-број:1661/1, од 6.12.2023. године именована је Комисија за контролу реализације финансијског плана Студентског парламента Универзитета у Београду – Правног факултета, у саставу: проф. др Бојан Милисављевић, продекан за наставу, проф. др Вук Цуцић, продекан за финансије, проф. др Светислав Костић, доц. др Милена Ђорђевић, и Владислав Мићковић, шеф Одсека за опште послове.

Решењем декана Универзитета у Београду – Правног факултета, 02-број:1238/1 од 25.09.2023. године, престао је радни однос проф. др Марији Драшкић, редовној професорки.

Проф. др Марија Драшкић је готово цео радни век (осим 10 месеци и 15 дана рада у Другом општинском суду у Београду) провела радећи на Правном факултету. На предлог Збора радника Наставно-научне јединице од 8. маја 1978. године, Савет Правног факултета Универзитета

у Београду је на својој IV седници од 30. маја 1978. године донео одлуку 02-број:274/2 којом се бира за асистента приправника за предмет Породично право са основама социологије породице на Правном факултету Универзитета у Београду. У звање асистента је изабрана 31. маја 1983. године, док је 20. децембра 1988. године изабрана у звање доцента за предмет Породично право са Социологијом породице. У звање ванредног професора изабрана је 24. марта 1995. године, док је 21. новембра 2002. године изабрана у звање редовног професора за предмет Породично право. Проф. др Марији Драшкић је, на основу образложеног предлога Катедре за грађанско право, два пута продужаван радни однос. Током своје богате академске каријере проф. др Марија Драшкић је држала предавања и изводила испите на свим нивоима студија на предметима из Грађанскоправне уже научне области (Породично право, Медицинско право, Нови и реформисани институти породичног права, Медијација, Насиље у породици, и Права детета).

У претходном периоду, више наставника и сарадника Правног факултета Универзитета у Београду изабрано је у виша звања.

Проф. др Андреја Катанчевић, ванредни професор Универзитета у Београду – Правног факултета, на предлог Изборног већа Универзитета у Београду-Правног факултета, 02-број:789/13, од 5.10.2023. године, одлуком Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду, 02-03 Број 61202-3795/2-23 ЈБ изабран је 24.10.2023. године у звање редовног професора за ужу научну област Правна историја – предмет: Римско приватно право.

Проф. др Горан Дајовић, ванредни професор Универзитета у

Београду – Правног факултета, на предлог Изборног већа Универзитета у Београду-Правног факултета, 02-број:1181/11 од 8.12.2023. године, одлуком Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду, 02-03 Број 61202-4653/2-23 ЈЋ изабран је 26.12.2023. године у звање редовног професора за ужу научну област Теорија права и државе – предмет: Увод у право.

Проф. др Александар Гајић, ванредни професор Универзитета у Београду – Правног факултета, на предлог Изборног већа Универзитета у Београду-Правног факултета, 02-број:175/15 од 29.6.2023. године, одлуком Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду, 02-03 Број 61202-2399/2-23 ЈЋ изабран је 11.07.2023. године у звање ванредног професора за Међународноправну ужу научну област – предмети: Међународно јавно право и Увод у право европских интеграција.

Проф. др Бојана Чучковић, ванредна професорка Универзитета у Београду – Правног факултета, на предлог Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета, 02-број:359/15 од 29.6.2023. године, одлуком Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду, 02-03 Број 61202-2400/2-23 ЈЋ изабрана је 11.7.2023. године у звање ванредног професора за Међународноправну ужу научну област – предмети: Међународно јавно право и Људска права.

Проф. др Наталија Лукић, ванредна професорка Универзитета у Београду – Правног факултета, на предлог Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета, 02-број:360/16 од 29.6.2023. године, одлуком Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду, 02-03 Број 61202-2401/2-23 ЈЋ изабрана је 11.7.2023. године у звање ванредног професора за ужу научну

област Кривично право – предмет: Криминологија.

Проф. др Маја Лукић Радовић, ванредна професорка Универзитета у Београду – Правног факултета, на предлог Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета, 02-број:790/14 од 08.12.2023. године, одлуком Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду, 02-03 Број 61202-4652/2-23 ЈЋ изабрана је 26.12.2023. године у звање ванредног професора за Међународноправну ужу научну област – предмет: Увод у право европских интеграција.

Др Филип Бојић, доцент Универзитета у Београду-Правног факултета, на предлог Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета, 02-број:358/15 од 29.6.2023. године, одлуком Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду, 02-03 Број 61202-2398/2-23 ЈЋ изабран је 11.7.2023. године у звање доцента за Радноправну ужу научну област – предмети: Радно право и Међународно радно право.

Др Ивана Марковић, доценткиња Универзитета у Београду-Правног факултета, на предлог Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета, 02-број:584/11 од 5.10.2023. године, одлуком Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду, 02-03 Број 61202-3794/2-23 ЈЋ изабрана је 24.10.2023. године у звање доцента за ужу научну област Кривично право – предмет: Кривично право.

Др Новак Вујичић, сарадник у звању асистента Универзитета у Београду – Правног факултета, на предлог Изборног већа Универзитета у Београду-Правног факултета, 02-број:1091/19 од 08.12.2023. године, одлуком Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду, 02-03 Број 61202-4654/2-23 ЈЋ изабран је

26.12.2023. године у звање доцента за Пословноправну ужу научну област – предмет: Право интелектуалне својине.

Др Катарина Радојковић Илић, наставник страног језика на Универзитету у Београду-Правном факултету, на предлог Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета, 02-број:583/12 од 25.9.2023. године, одлуком Већа научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду, 02-03 Број 61202-3793/2-23 МЦ, изабрана је 31.10.2023. године у звање наставника страног језика за наставни предмет Страни језик правне струке – француски језик.

Др Бојана Тодоровић, сарадник у звању асистент, изабрана је за сарадника у звању асистент са докторатом за Управноправну ужу научну област, за предмет Управно право, одлуком Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета 02-број:1264/10 од 27.12.2023. године.

Ивана Бараћ Миловановић, сарадник у звању асистента, изабрана је за сарадника у звању асистент за Грађанскоправну ужу научну област за предмет Породично право, одлуком Изборног већа Универзитета у Београду-Правног факултета 02-број: 719/13 од 31.10.2023. године.

Алекса Николић, сарадник у звању асистент за Уставноправну ужу научну област – предмет: Уставно право, одлуком Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета 02-број: 750/11 од 27.9.2023. године, изабран је за сарадника у звању асистент.

Ивана Радисављевић, сарадник у звању асистента изабрана је за сарадника у звању асистента за ужу научну област Кривично право, за предмет Казнена одговорност правних лица и прекршајно право, одлуком Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факул-

тета 02-број: 749/13 од 2.10.2023. године.

Вукашин Станојловић, сарадник у настави, мастер правник и студент ДАС изабран је за сарадника у звању асистент за ужу научну област Правна историја, за предмет Римско приватно право, одлуком Изборног већа Универзитета у Београду-Правног факултета 02-број:819/10 од 27.9.2023. године.

Никола Станковић, сарадник у настави, мастер правник и студент ДАС изабран је за сарадника у звању асистент за Међународноправну ужу научну област, за предмете: Дипломатско и конзуларно право и Међународно хуманитарно право одлуком Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета 02-број:1388/10 од 27.12.2023. године.

Дарко Стевановић, мастер правник и студент ДАС, изабран је за сарадника у звању сарадник у настави за Грађанскоправну ужу научну област, за предмет Грађанско право (општи део) и стварно право одлуком Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета 02-број:691/16 од 27.9.2023. године.

Јелисавета Бољановић, мастер правница и студенткиња ДАС, изабрана је за сарадника у звању сарадник у настави за Грађанскоправну ужу научну област, за пред-

мет Грађанско право (општи део) и стварно право одлуком Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета 02-број:691/16 од 27.9.2023. године.

Сава Војновић, мастер правник и студент ДАС, изабран је за сарадника у звању сарадник у настави за ужу научну област Теорија права и државе, за предмете: Увод у право и Политичке и правне теорије, одлуком Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета 02-број:738/11 од 27.9.2023. године.

Мина Кузминац, мастер правница и студенткиња ДАС, изабрана је за сарадника у звању сарадник у настави за Радноправну ужу научну област, за предмет Радно право одлуком Изборног већа Универзитета у Београду-Правног факултета 02-број:769/16 од 27.9.2023. године.

Павле Медић, мастер економиста и студент МАС права, изабран је за сарадника у звању сарадник у настави за ужу научну област Економија и право (економска анализа права), за предмет Основи економије, одлуком Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета 02-број:807/9 од 27.09.2023. године.

Александар Цветковић, сарадник у настави, изабран је за сарадника у звању сарадник у настави за Уставноправну ужу научну област, за предмет: Уставно право, одлу-

ком Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета 02-број:829/12 од 27.9.2023. године.

Ана Мемети, мастер правница, изабрана је за сарадника у звању сарадник у настави за Међународноправну ужу научну област, за предмете: Људска права и Међународно правосуђе, одлуком Изборног већа Универзитета у Београду – Правног факултета 02-број:1387/13 од 29.12.2023. године.

Бојана Тодоровић је 7. септембра 2023. године одбранила с одликом докторску дисертацију под насловом: „Механизми решавања спорова из управних уговора“.

Чланови Комисије за одбрану докторске дисертације били су: проф. др Зоран Томић, проф. др Добросав Миловановић, проф. др Марко Давинић, проф. др Предраг Димитријевић и проф. др Вук Цуцић.

Ментор при изради докторске дисертације је био проф. др Зоран Томић. ■

Студентски живот

Трибина „Ко ће, ако нећеш ти?“ организована је на иницијативу студената треће године основних академских студија, а у сарадњи са Центром за социолошко-правне студије, 1, 2. и 3. новембра 2023. године, на Правном факултету Универзитета у Београду. Повод за одржавање трибине били су проблеми са којима су се, током три године студирања, студенти организа-

тори суочили, а онда у разговору са колегама закључили да нису једини. Управо ту страну студирања, о којој се не прича и која се, на неки начин, често стигматизује, чине проблеми са којима се студенти суочавају. Они су, пре свега, усмерени на постизање, а онда и на одржавање просека, дилеме око поништавања оцена, уписивања “ниже” оцено, и првог испита који студент не положи.

Осим тога, студенти често себе пореде са својим колегама, те не чуди што почну да се питају да ли су довољно добри за факултет, да ли су погрешили при одабиру факултета, шта ако нису довољно ангажовани, и како њихове колеге могу да постижу успехе, а они не. Како су питања таквог карактера често неизбежна, трибина оваквог карактера неопходна је студентима.

Свакога дана, студенти су обрађивали једну од три централне теме: оцене, притисак, те како не одустати од даљег студирања. Говорници су били некадашњи студенти Правног факултета Универзитета у Београду, јер су организатори сматрали да ће студенти лакше и отвореније причати о изазовима са којима се суочавају током студирања, ако разговарају, са једне стране са својим узорима и наставницима чија предавања и вежбе похађају, а са друге стране, са онима који су прошли кроз проблеме кроз које они сада пролазе.

Првог дана, студенти су у неформалном разговору са адвокатом Давидом Вучинићем разговарали о теми оцена. Своје излагање адвокат Вучинић оквирно је поделио на три дела. Прво је студентима указао на неопходност редовног учења, како би се обимна материја савладала лакше. Говорио је студентима о “лошим”, високим и ниским оценама, као и питању поништавања оцена из сопствене перспективе. Након тога, адвокат Вучинић је објаснио како и из чега се правна материја учи, завршивши своје излагање разговором о бројним ваннаставним активностима које Факултет нуди, а које студентима омогућавају стицање знања и вештина

Део учесника трибине 'Ко ће, ако нећеш ти?'

које им могу бити од користи након дипломирања.

Другог дана, проф. др Милош Живковић разговарао је са студентима о притиску са којим се суочавају током студирања. Професор др Живковић је излагање започео указивањем на лично искуство, да би затим студентима говорио о перспективи испитивача, трети студената током испита, те како пренебрегнути страх од изласка на испит. Коначно, професор др Живковић је одговарао на питања студената, што је допринело већој интерактивности.

Трећег дана, асистент Алекса Николић је, кроз неформалнији разговор, охрабрио студенте да поделе своја досадашња искуства на Факултету у погледу притиска, оцена које су добијали, тешкоћа са којим су се суочавали у процесу учења, размишљања о дужини студирања и страховима поводом просека оствареног током студија. Студенти су се током читаве вечери укључивали у разговор, а асистент Николић је онда говорио о тешкоћама са којима се студенти суочавају из своје перс-

пективе, уз савете како да се са њима суоче.

Студенти су током све три вечери имали прилику да попуне упитник о одржаној трибини. Упитник је организаторима помогао да стекну увид у задовољство студената одржаном трибином, у питања која су на трибини била обрађена, а која су студентима посебно помогла, као и на она која би студенти желели да се на следећој трибини овог карактера обраде. На питање “Шта вам се највише свидело?” студенти су, између осталог, одговорили следеће: “Приземност говорника, спремност да причају на пријатељском нивоу”, “Свеобухватност. Професор је одговорио на сва питања која ће нам бити од помоћи и дао нам је мотивацију и самопоуздање”, “Разноврсна тематика и изванредан наступ говорника”, “Приступ самих предавача.”

Студентски парламент Правног факултета Универзитета у Београду је по 15. пут организовао конференцију студената права – Правнијада. Конференција је одржана на Зла-

тибору, од 7. до 10. децембра 2023. године, уз учешће више стотина студената, који су имали прилику да учествују у разноврсном програму Правнијаде, како би продубили своје знање на различите теме и боље се међусобно упознали.

Конференцију су отворили: продекан за наставу проф. др Бојан Милисављевић, председник Студентског парламента Алекса Пешић, и генерални секретар Студентског парламента Милица Ђирковић. Академски програм Правнијаде је обухватио седам секција, током којих је изложено скоро 40 истраживачких радова, које су студенти писали под менторством наставника и сарадника Правног факултета. Најквалитетнији радови ће бити објављени у *Зборнику студенских радова Правног факултета Универзитета у Београду*.

У оквиру Међународноправне секције „Ратови новог доба“, којом руководе проф. др Бојан Милисављевић и сарадник у настави Никола Станковић, радове су излагали: Петар Брадић и Анђела Михаиловић; Војислав Билбија и Бранко Симић; Никола Петровић; Симона Вујовић; Тамара Ристић и Марија Дробњак.

Под окриљем Грађанскоправне секције „Утицај савременог доба на институте грађанског права“, којом руководи доц. др Снежана Дабић Никићевић, изложени су радови које су припремили Ксенија Јоцић, Марко Дрча, Марија Војисављевић и Невена Вукановић.

Породичноправна секција „Породично право у светлу изазова XXI века“, којом руководи проф. др Урош Новаковић, окупиле је следеће ауторе радова: Анастасија Спасић, Наташа Тутњевић, Јелена Самарџић, Теодора Дробњак, Ана Кујунџић и Александар Јовановић.

У оквиру Кривичноправне секције „Кривично право и оружане сукоби“, чији су руководиоци проф. др Милан Шкулић, доц. др

Ивана Миљуш и сарадник у настави Алекса Шкундрић, изложени су радови које су написали: Милена Мирковић, Исидора Јовановић и Андрија Дошеновић, Наташа Ранковић, Дуња Глушица, Никола Спасић, Бојана Комленски и Јован Гагић.

Под окриљем Уставноправне секције „Савремени изазови уставног права“, којом руководе проф. др Владан Петров и асистент Александар Цветковић, радове су представили студенти Богиња Николић Вукајловић, Милутин Николић, Теодора Бјелош, Егор Крамаренко, Дејан Костић и Павле Орестијевић.

У оквиру Привредноправне секције „Дигитализација пословног права“, чији је руководилац асистент с докторатом др Маша Мишковић, радове су изложили Милица Ђукић, Игор Муица, Никола Будиша, Анастасија Солдокина и Линара Камидулина, Алиса Демина и Степан Стиников, и Анастасија Костић.

Коначно, одржана је и Радноправна секција „Радно право и савремени свет рада“, којом руководе доц. др Филп Бојић и сарадник у настави Мина Кузминац, а у оквиру које су изложени радови које су припремиле Елена Крсмановић, Катарина Гашић, Борјана Обреновић и Кристина Шешић.

Ове године је новитет Правнијаде био панел са адвокатима из адвокатске канцеларије Вуковић и партнери, који су говорили на тему „Трансакција преноса удела у компанији“.

Последњег дана конференције, у сали Студентског одмаралишта „Ратко Митровић“ одржано је финале симулације античког суђења и такмичења у беседништву, на којима су најмлађе колегинице и колеге, који похађају стручну групу којом руководи проф. др Владимир Вулетић, имале прилику да покажу своје познавање римског права и вештине јавног наступа и реткорике. Након тога

Са 15. Правнијаде

се студент продекан Игор Муица обратио студентима и затворио конференцију.

Студентски парламент је захваљан Управи Правног факултета, која је подржала реализацију конференције, као и наставницима и сарадницима који су дали свој допринос при спровођењу академског програма. Такође, захваљује се и адвокатској канцеларији Вуковић и партнери на сјајном панелу, али и свим спонзорима, колегицима и колегама који су допринели да Правнијада буде изведена на високом нивоу. Радујемо се поновном сусрету на предстојећим догађајима.

Студентски парламент је и ове године организовао традиционални програм помоћи бруцошима „Старији колега“. Након пажљиво спроведеног конкурса за овогодишње менторе, бруцоши су расподељени у десет мањих група. Сваком групом је руководило пар старијих колега, који су доступни бруцошима у сваком часу, да их саветују како да се изборе са проблемима и изазовима који се могу појавити на првој години студија. Ментори су одржавали редовне састанке са бруцошима и научили их како да са добрим планом успешно усвоје знање у првом семестру својих студија, али и на које све начине могу да задовоље своја интересовања у оквиру наставе и ваннаставних активности. Такође, новитет ове године је увођење Инфокулта у октобру месецу, за којим су чланови и сарадници Студентског парламента свакодневно дежурали, како би могли да на лицу места одговоре на питања бруцоша и других заинтересованих студената. Пројекат „Старији колега“ ове године броји пар стотина бруцоша, док његови организатори раде на припреми и унапређењу програма за предстојећу генерацију бруцоша.

Чланови и сарадници Студентског парламента у оквиру Одбора за науку и наставу су у претходној школској години и током лета, под руководством студента продекана Игора Муице и председника Одбора за науку и наставу Ђорђа Ненадовића, саставили „Приручник студената Правног факултета Универзитета у Београду за успешно остваривање својих права и извршавање својих обавеза – *Liber salterorum*“. Циљ овог пројекта је био да се студентима, али и њиховим млађим представницима у Студентском парламенту, приближе процедуре са којима могу да се сусретну током својих студија. Написан је велики број прилога за Приручник, који покрива око 40 процедура. Приручник се дели на организационоправни, материјалноправни и процесноправни део. На тај начин, студенти могу да сазнају коме да се обрате за проблеме који их муче, чему служе исправе које имају и могу да добију, али и најситније детаље различитих поступака у вези са студирањем на Правном факултету. Студентски парламент се нарочито захваљује продекану за наставу проф. др

Бојану Милисављевићу и шефу Одсека за ОАС Владимиру Косовцу, који су подржали овај пројекат и са стрпљењем указивали члановима редакције како одређене процедуре функционишу и тиме допринели целовитости Приручника. Такође, Редакција приручника се нарочито захваљује некадашњем студенту продекану Срђану Арбутини, генералној секретарики Милицы Ђирковић и председнику Надзорног одбора Јовану Чоловићу, који су својим искуством пружили знатан допринос. Приручник је доступан свим заинтересованима у опису Инстаграм профила Јединствене листе.

Велики број студената је имао прилику да присуствује трибини под називом „Адвокатура у Србији у 21. веку“ и чује о изазовима и новинама са којима ће се будући млади правници сигурно сусретати. Трибином је модерирао проф. др Александар Гајић, а говорници су били адвокати Тома Фила, Горан Петронијевић и Миљкан Карличић. Гости нашег Факултета су студентима причали о најзанимљивијим аспектима свог позива и

Уводничари на трибини 'Адвокатура у Србији у 21. веку'

о томе како се различите нове појаве одражавају на њихов свакодневни професионални живот, као што су актуелна дешавања на домаћој и светској сцени, као и развој технологије, нарочито вештачке интелигенције.

Студентски парламент је, угледавши се на модел Женске иницијативе, предузео кораке ка њеној имплементацији и на Правном факултету. Тим активностима руководила је генерална секретарка Студентског парламента Милица Ђирковић, а иницијативу је подржала и факултетска повереница за равноправност Маја Петровић.

На Факултету студира и ради велики број жена, које проводе добар део свог времена у згради Факултета. У складу с тим, закључено је да је неопходно да се уведу бесплатни хигијенски улошци које су чланови и сарадници Студентског парламента поставили по тоалетима Правног факултета. Правни факултет је подржао ову иницијативу и обезбедио финансијска средства за њену реализацију. Такође, Женска иницијатива „Розе застава“ је, у партнерству са „Пријатељима деце Србије“, донирала одређену количину хигијенских уложака, који су студенткињама и запосленима доступни од 19. децембра 2023. године.

Чланови и сарадници Студентског парламента су у претходном семестру представљали Правни факултет на сајмовима факултета у Сремској Митровици, Пожаревцу и Младеновцу, где су средњошколци имали прилику да се упознају са будућим старијим колегиницама и колегама. У непосредном и другарском разговору са нашим студентима, ученици су могли да сазнају драгоцене податке о студијама права и нашем Факултету. У пред-

Симулјанка са велемајстјором Р. Рајорјџом

стављању Факултета учествовали су: Милица Ђирковић, Дајана Саватовић, Виктор Митић, Александра Васиљевић, Милица Ђукић и Јефимија Вујовић.

Правни факултет Универзитета у Београду је имао прилику да угости Рихарда Рапорта, једног

Чланови Студентског парламента представљали су Правни факултет на сајмовима факултета

до најбољих шахиста данашњице, који је једно време носио титулу петог најбољег шахисте на свету. *Chess Embassy* и Хуманитарна организација „Храст“ су се обратили председници Шаховске секције Правног факултета Ани Живковић препознавши успех Секције при организовању традиционалног турнира *Iuschess* и других шаховских догађаја, како би заједно реализовали битан сегмент другог Меморијалног шаховског фестивала „Душан Љ. Трифуновић 2023“. При отварању овог догађаја, присутнима су се обратили шаховски судија и организатор Небојша Баралић, продекан за научни и стручни рад доц. др Нина Кршљанин, и председница Шаховске секције Ана Живковић. Професори, адвокати, судије и студенти су имали прилику да дивне вечери 15. децембра 2023. играју партију против велемајстора Рапорта. Рапорт је успео да својим оштроумним стратегијама покаже зашто има титулу велемајстора и искористио своје знање и обимно искуство да приближи учесницима симултанке различите методе којима могу на бољи начин да приступе решавању захтевнијих шаховских проблема. Након исцрпне симултанке свако од учесника је добио примерак своје шаховске табле са аутограмом велемајстора.

У октобру и новембру месецу, Удружење *ELSA* Београд организовала је две радионице за писање правних аката кривичног и грађанског права, у сарадњи са адвокатском канцеларијом *Vasiljevic Legal*. Студенти су имали прилику да науче како се пишу акти и како изгледа њихова примена у пракси. Прву радионицу одржале су адвокатице Ана Боровић и Ивана Васић, док су другу радионицу одржали ад-

С једне од радионица за писање правних аката

вокати Радоје Малићан и Драгана Љубојевић.

У оквиру пројекта „Дани посете судовима“, који Удружење *ELSA* Београд реализује на почетку школске године за бруцоше Правног факултета, како би се упознали са најбитнијим институцијама у правосуђу, организована је посета Врховном суду. Посета је укључила обилазак просторија Врховног суда, уз предавање о значају и историјату Суда, његовом функционисању, надлежности, избору судија и свим осталим значајним ставкама. Посета је успешно реализована 17. октобра 2022. године, када су студенте угостили судије Биљана Синановић и Горана Комненић, срдечно одговарајући на питања и делећи искуство из праксе. Због велике заинтересованости студената, 30. октобра 2023. године одржана је још једна посета овом суду.

Поред посете Врховном суду, организоване су и посете Првом основном суду, Вишем суду и Уставном суду. Током посете Првом основном суду, студенти су има-

ли и прилику да, у пратњи судије Живка Јевђенијевића, присуствују суђењима.

Удружење *ELSA* Београд организовало је трибину „Оружје на мети“. Трибина је одржана 25. октобра 2023. године, у амфитеатру VI, омогућивши студентима да се упознају са ситуацијом у којој се налазе држаоци оружја, а поводом измена меродавног закона. Уводничари су били: Душко Илић, генерални секретар Националне асоцијације за оружје, Слободан Спасић, психолог, и Бранко Лукић, адвокат. Душко Илић је, на основу свог дугогодишњег искуства стеченог радом у полицији, указао на потенцијалне мане оружја, и начине да се оне предупреду без претераних ограничења и строгих законских одредби, које неретко производе супротан ефекат. Такође, указано је и на мане Нацрта закона о оружју и муницији и на који начин би одређене промене могле унапредити тај текст. Слободан Спасић је указао у којој мери психолошки аспект утиче на стигму која окружује тему легалног

оружја у поседу грађана, премда је проблем који грађане треба да брине, управо, супротно, вршење кривичних дела нелегалним оружјем. Бранко Лукић је представио проблем нелегалног оружја из аспекта адвоката и статистички је показао да је број кривичних дела извршених легалним оружјем у поседу грађана занемарљив, тј. представља изузетак, а не правило. Уводничари су се сагласили да се вршење кривичних дела неће сузбити одузимањем легалног оружја, већ регулисањем илегалног оружја, ког је, упркос строгим правним прописима, све више на тржишту.

Удружење *ELSA* Београд организовало је трибину „Жртва или кривац: питање нужне одбране“, коју је пратило 150 студената. Биљана Синановић, судија Врховног суда, је приближила студентима комплексност појма нужне одбране, указавши на потенцијалне препреке са којим се судија суочава приликом доношења пресуде у овим предметима. Подстакла је својим говором и велику интеракцију међу студентима, који су имали бројна питања усмерена ка бољем разумевању позиције судије у предметима у којима се пуномоћник оштећеног позива на нужну одбрану. За тим је уследило излагање Миодрага Марковића, главног заменика председника Вишег јавног тужилаштва у Београду, који је указао на бројне примере из праксе, укључујући и оне који су потресли јавност у Србији. Момчило Булатовић, председник Адвокатске коморе Београда је говорио о недостацима меродавних одредаба Кривичног законика, као и о особеностима овог института у англосаксонском правном кругу.

„*ELSA* дан“ је догађај који облежава читава *ELSA* мрежа, са

Трибина 'Оружје на мети'

циљем подизања свести о људском достојанству и културној разноликости, уз стварање форума за глас студената права и младих правника широм Европе. Ове године „*ELSA* дан“ ће бити посвећен теми корупције и кршења људских права, те *ELSA* Београд организује конкурс за најбоље есеје. Аутори најбољих есеја који су се пласи-

рали у другу фазу, имаће прилику да обаве додатно истраживање и претворе свој есеј у научни рад или студију случаја. У сарадњи са редакцијом факултетског студентског часописа *SELR*, проширени радови моћи да буду објављени у наредном броју часописа.

Трибина 'Жртва или кривац: питање нужне одбране'

Удружење *ELSA* Београд је, у сарадњи са Београдском отвореном школом (БОШ), организовало панел дискусију на тему „Од старта до финиша – пут правника“. На панел дискусији, која је идржана 21. децембра, на Правном факултету Универзитета у Београду, говориле су Марија Милосављевић, менаџерка пројеката и каријерна саветница у БОШ-у, и Мина Кузминац, сарадница у настави на предмету Радно право.

Панел дискусија је организована као вид разговора са студентима права о могућностима за професионални развој, али и о изазовима који их могу очекивати на том путу. Неке од тема које су предочене студентима тицале су се положаја приправника и практиканата, као и могућих ризика у погледу повреда и злоупотреба права. Такође, било је речи о решењима из страних права која су од значаја за младе, а која могу бити подстицај и за увођење новина у Републици Србији. У вези с тим, панелисткиње су посебно нагласиле важност законског регулисања радних пракси, те скренуле пажњу на кораке који су до сада предузети код нас. Наглашена је и потреба за проналаском нових и унапређењем постојећих механизма који младима помажу да лакше закораче из света образовања у свет рада. Присутни студенти и студенткиње су исказали велику заинтересованост за ове теме постављањем многобројних питања која се тичу каријерног пута.

Дана 3. новембра 2023. године, у конференцијској сали Правног факултета Универзитета у Београду, Удружење *ELSA* Београд је, у сарадњи са адвокатском канцеларијом *Vasiljević Legal*, организовало конференцију на тему „Осуђени, а невини“. Конференција се бавила проучавањем положаја осуђених

невиних појединаца, што је укључило и анализу одређених случајева из праксе. Уводничари су били ванредна професорка Правног факултета Универзитета у Београду др Вања Бајовић, адвокат Александар Ђорђевић, и судија у пензији и бивши председник Врховног касационог суда Драгомир Милојевић. Конференцији је присуствовало преко 120 учесника.

Удружење *ELSA* Београд је, у сарадњи са адвокатском канцеларијом Вуковић и партнери, 12. децембра 2023. године организовало семинар „Однос са клијентима – разумевање клијената и постављање реалних циљева“. Циљ семинара био је да се студентима омогући упознавање с начинима на које могу да остваре успешну сарадњу са будућим клијентима. О овој теми је говорила адвокат Јелисавета Јанић, партнер у адвокатској канцеларији Вуковић и

партнери, која је студентима дала и више практичних савета за комуникацију са клијентима и изградњу међусобног поверења.

CV радионица, коју традиционално организује Сектор за професионални развој Удружења *ELSA* Београд, у сарадњи са Центром за развој каријере, одржана је 19. октобра 2023. године. Радионица је имала за циљ обуку студената за писање професионалне биографије и припрему за њихово пријављивање на конкурс ради обављања пракси у адвокатским канцеларијама. Такође, у оквиру радионице, предавачи из Центра за развој каријере су студентима дали савете везане за разговор за посао и за писање мотивационих писама. Сарадња је била одлична, а на овој радионици је договорен и њен наставак, у виду организовања других радионица које Центар за развој каријере нуди.

Панел дискусија 'Од старта до финиша – пут правника'

Чланови Сектора за професионални развој Удружења *ELSA* Београд контактирали су адвокатске канцеларије ради остваривања јесењих, одн. зимских пракси. Конкурс је отворен 26. новембра и трајао је до 1. децембра 2023. године. Заинтересовани студенти су имали избор између 51 адвокатске канцеларије, у којој би могли да обаве праксу.

Реализација пракси је у току, а велики број кандидата је већ изабран од стране адвоката. У понуди су биле различите врсте пракси, у канцеларијама које се баве различитим гранама права, а у којима постоји и могућност присуства практиканата суђењима. Поред тога, акценат је стављен на квалитет пракси. ■

Конференција 'Осуђени, а невини'

Цртице са путовања на Свету Гору

Настављајући традицију нашег Факултета започету 2008. године, група запослених, на челу са деканом, боравила је почетком септембра 2023. године у посети Светој Гори и манастиру Хиландар. Као и претходне године, имали смо задовољство да са нама путују и декани Факултета безбедности, Машинског факултета и Технолошко-металуршког факултета Универзитета у Београду. Ходочашће је имало посебни значај јер је ове године једногодишње председавање светогорском монашком управом (Свештеном Епистасијом) преузео српски Манастир Хиландар. Од 1. јуна 2023. године до 31. маја 2024. године (по старом, тј. јулијанском календару) дужност Прота Свете Горе обављаће архимандрит Стефан Хиландарац. То је био повод да се у план посете Светој Гори укључи и одлазак до Кареје, администрати-

вног и духовног центра монашке заједнице, у којем се налази седиште светогорске монашке и цивилне управе.

Да се једно велико искушење налази иза нас и да се ситуација у целом свету, те и на Светој Гори, вратила на стање пре пандемије заразне болести ковид-19, показала нам је већ при доласку у Уранополис измењена процедура прибављања диамонитириона, тј. виза за улазак на територију монашке државе. Прошле године, сви поклоници морали су да у канцеларији Свештене Епистасије обаве антигенско тестирање и да потврду о негативном налазу доставе служби која издаје диамонитирионе. У међувремену, ова обавеза је укинута тако да је процедура уласка на Свету Гору поново иста као што је била деценијама уназад. Сваки поклоник који је позван да борави у одређеној свештеној

обитељи на Светој Гори, уз давање на увид идентификационог документа, добија неопходну дозволу за улазак. Грчка полиција проверава путнике и њихове диамонитирионе приликом укрцавања на брод који развози поклонице по западној обали полуострва Атос. Наравно, слична процедура се обавља и у пристаништу у Јерисосу, одакле брод опслужује источну обалу тог полуострва.

Овакав поступак издавања виза заправо је новијег датума. Још од времена османске владавине, правило је било да се поклоници увек прво упуте у Кареју и ту добију дозволу за боравак на Светој Гори. Током Хладног рата, ове процедуре су додатно закомпликовали строги прописи да најпре Министарство спољних послова Грчке одлучује о захтеву за улазак на Свету Гору, па тек потом монашка самоуправа у Кареји.

Након пада гвоздене завесе, светогорски монаси су 1993. године самоиницијативно ублажили услове за улазак на Свету Гору, како би омогућили поклоницима из држава некадашњег источног блока да лакше посећују светогорске манастире. Њихова одлука није одмах наишла на одобравање грчке државе, те је новоуспостављено фактичко стање формалноправно уређено тек 1998. године. Успостављена је Канцеларија за поклонице Свештене Епистасије у Солуну и у Уранополису. Одлазак до тих канцеларија и преузимање диамонтириона сматра се да представља испуњење обавезе предвиђене чл. 176 Устава Свете Горе, који прописује да сви поклоници који улазе на њену територију имају обавезу да се прво појаве пред Свештеном Епистасијом и од ње добију дозволу за улазак и боравак на Светој Гори. Захваљујући упорности светогорских монаха, велики број поклоника из целог света данас може поприлично једноставно да испуни све формалности и да месецима унапред планира путовање у ову свету земљу. Након што смо и ми искористили благодети поједностављене процедуре уласка на Свету Гору, без већих проблема стигли смо до нашег првог одредишта – манастира Хиландар.

По доласку у Хиландар, обишли смо манастирску порту и све оне знаменитости које се у њој налазе: католикон, тј. главну цркву, лозу Светог Симеона, пирг и бунар Светог Саве. До вечерње службе било је довољно времена да пропешачимо стазама у околини, застанемо пред крстом цара Душана, попнемо се до Каваларевог пирга и стигнемо до новог манастирског винограда. Пошто се игуман Хиландара о. Методије налазио у посети Србији, након манастирске вечере, први епитроп Манастира о. Теодосије организовао је пријем за нашу групу. У веома занимљи-

вом и живом разговору, упознали смо се са динамиком духовне и материјалне обнове манастира, разменили мишљења о могућностима продубљивања сарадње између манастира и Универзитета у Београду, договорили организацију трибине на којој би беседио хиландарски игуман, и имали прилику да чујемо о несвакидашњем животном путу некога ко је од убеђеног атеисте постао хиландарски монах. Разговор је завршен разменом пригодних поклона и уз жељу да се традиција међусобног посећивања утврди и оснажи у будућности.

Следећег дана, након богослужења и ручка у манастирској трпезарији, вратили смо се до пристаништа Јовањица, а затим смо се бродом превезли до највеће светогорске луке Дафни. Из луке Дафни, аутобусом смо се пребацили до Кареје, административног и духовног центра Свете Горе. Током путовања сазнали смо да се сви смештају у Кареји боре са проблемом присуства креветних стеница. Из тог разлога одлучили смо да знаменитости Кареје обиђемо током дана, али да ипак преноћимо изван Свете Горе. Најпре смо били у Протату и Протатској цркви. Ту смо могли да се поклонимо најпознатијој чудотворној икони на Светој Гори – "Достојно јест" и да уживамо у ремек делима критске иконописне школе. Након обиласка Протата упутили смо се ка Испосници Св. Саве, где се налази икона Млекопитатељница.

Последња станица у обиласку Кареје био је Скит Светог Андреје, у којем смо се поклонили моштима Светог Андреја Првозваног. Сам скит је оставио велики утисак, посебно на чланове групе који су први пут били у Кареји. Типична руска архитектура скита са импозантном црквом златних купола која је, по својим габаритима, највећа на Светој

Гори и једна од највећих на Балкану, одаје утисак као да је здање у целости пренесено из неког живописног руског царског града и удобно ушускано међу карејска брда. Уједно, оно је живи споменик моћи и империјалне политике руског царства и озбиљних намера светогорских монаха руског порекла да оснују и увећају своје обитељи на Атонском полуострву. Након успона који је трајао све до Октобарске револуције, број руских монаха се нагло смањивао, да би 70-их година прошлог века, скит потпуно запустео. У скиту данас живи малобројно грчко братство, које се труди да то огромно здање обнови и уреди, док је у једној мањој згради (некадашњој гостопримници) смештена Атонијада, средња богословска школа. Школа је основана половином 18. века и њој су предавала и нека од звучних имена црквене и балканске историје, попут Никодима Светогорца и Риге од Фере. Након обиласка Кареје уследио је повратак ка Јерисосу и сутрадан ка Београду.

И овогодишње путовање показало је да посету Светој Гори није могуће у потпуности испланирати и да су поклоничка путовања често непредвидива. Међутим, задовољство након успешно обављеног подвига тиме постаје само још јаче и представља још један подстицај за будућа путештвија. ■

Припремио
проф. др Далибор Ђукић

Посета европским институцијама и Савезном уставном суду Немачке

Студенти мастер академских Студија, програм Мастер европских интеграција су, у сарадњи са Немачком фондацијом за међународну правну сарадњу (*Deutsche Stiftung für internationale rechtliche Zusammenarbeit e.V. IRZ*) и уз подршку немачког Министарства спољних послова, били у посети европским институцијама и Савезном уставном суду Немачке од 10. до 16. децембра 2023. године. Студијско путовање је, прецизније, обухватило посете значајним институцијама у Стразбуру, Карлсруеу, Луксембургу и Бриселу.

Путовање је започело посетом Савету Европе, где су студенти имали прилику да се упознају са одредбама Истанбулске конвенције из 2011. године, као и да учествују у дискусијама о Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода, али и о неопходности образовања о људским правима.

Након тога, посета Савезном уставном суду Немачке у Карлсруеу пружила је студентима јединствену прилику да се упознају са историјом Суда, његовом улогом у заштити основних права, као и са скорашњим значајним одлукама које се тичу односа Европске уније и једне њене државе чланице.

Другог дана, студенти су посетили Европски суд за људска права у Стразбуру, где су се ближе упознали са праксом овог суда поводом појединих питања, али и са свим процесним аспектима подношења представке Суду. Додатно, разговор са српским адвокатом у ЕСЉП обогатио је разумевање важних предмета против Републике Србије.

Посета Европском парламенту укључивала је и учешће у

Посећа Европском суду за људска права

пленарној сесији која се бавила ситуацијом у Гази, пруживши студентима непосредно искуство посвећености Парламента глобалним

питањима и његовој улози платформе за снажне расправе.

Трећи дан путовања група је провела у Суду правде Европске уније,

Наша делегација испред Европске комисије

пратећи поступке и учествујући у разговорима са судијама и општим правобраниоцем о конкретним случајевима и пракси Суда.

У Бриселу, нова посета Европској комисији обухватила је предавања о правној помоћи у грађанским стварима, политици проширења ЕУ, и улози правне службе. Дан је такође укључио и посету Мисији Црне Горе при Европској унији. На наше велико задовољство, студенте је примио и поздравио амбасадор Петар Марковић, који је алумниста програма Мастер европских интеграција. Студијско путовање завршено је посетом Мисији Републике Србије при Европској унији у Бриселу. Амбасадор Данијел Апостоловић и његови сарадници разговарали су са студентима о перспективама процеса приступања Србије, тренутним преговорима и изазовима, истакавши значај регионалне сарадње. Били смо веома срећни што у Мисији Републике Србије у Бриселу ради још једна наша алумнисткиња, Исидора Митић.

Ово обogaђујуће искуство не само да је пружио конкретна сазнања о функционисању главних институција ЕУ, већ је и омогућило разговоре са правницима, дипломатама и професионалцима, што је сигурно било драгоцено за наше студенте. ■

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
378(497.11)

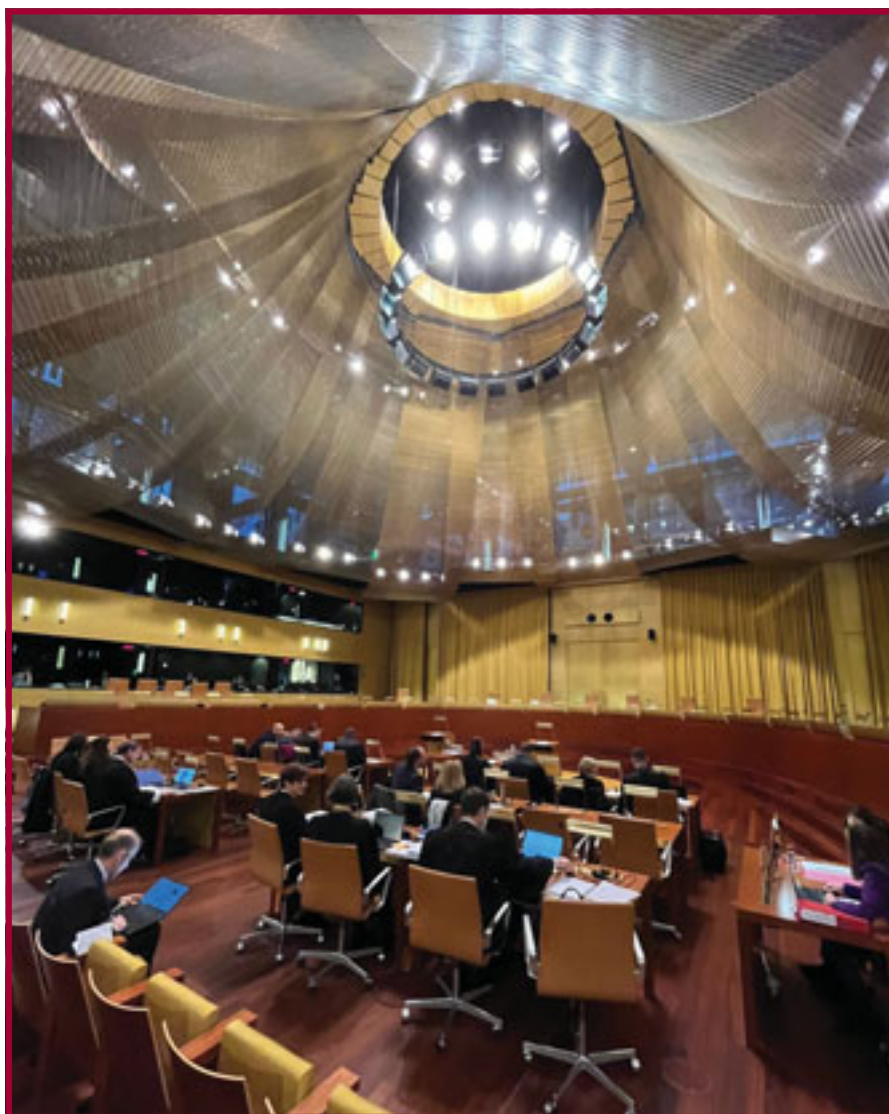
ACTA diurna : билтен Правног
факултета Универзитета у Београду /
уредник Љубинка Ковачевић. – 2004,
бр. 1 (окт.) – . – Београд : Правни
факултет Универзитета у Београду,
2004–

(Београд : Донат граф). – 29 cm

Полугодишње.

ISSN 1820-3981 = Acta diurna
(Београд)

COBISS.SR-ID 118246156

Посета Суду њравде ЕУ

У Савезном устйавном суду Немачке